

Környezeti nevelésen, környezetvédelmen alapuló

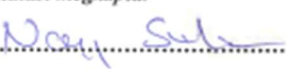
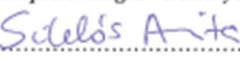
Pedagógiai Program

Telki Zöldmanó Óvoda

A pedagógiai program nevelési gyakorlatának kidolgozásában közreműködött a Harangvirág utcai székhely és a Tengelice utcai Tagintézmény nevelőtestülete.

2025.

Intézmény OM azonosítója: 090037	Nkt. 25.§ (1) bek. alapján készítette a nevelőtestület bevonásával az óvoda igazgatója igazgató Ph
Legitimációs eljárás	
Az egyéb köznevelési jogviszonyban foglalkoztatott jogviszonyban álló és a köznevelési dolgozó ¹ a Szervezeti és működési szabályzat tartalmáról a tájékoztatást megkapta. 	A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 4.§ (5) bek., 82. § (6) bek. alapján a szabályzatot a szülői szervezet megismerte, véleményezte és támogatja annak megvalósítását.
egyéb köznevelésben foglalkoztatott és köznevelési dolgozó nevében	Szülői Szervezet elnöke
Az Nkt.70.§ (3) bek. és a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 117.§ (1) bek. értelmében a nevelőtestület 174/2025... jegyzőkönyvi határozattal jogkörét gyakorolta. 	Az óvoda vezetője a Pedagógiai Programot-ban szereplő diabéteszes gyermekek ellátásának eljárásrendjéhez és az ellátásukkal foglalkozó feladatok elvégzéséhez a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128.§ (8) bekezdése alapján beszerezte az óvodapszichológus véleményét.
nevelőtestület nevében	óvodapszichológus
Az Nkt. 25.§ (1) bek. és 83.§ (2) bek. g) pontja alapján a Pedagógiai Programot a fenntartó a 109/2025... (VIII.25.) határozatszámon jóváhagyta. fenntartó képviseletében Ph	
A dokumentum jellege: nyilvános (20/2012.EMMI r. 82.§ (3) bek.) zoldmanov.telki.hu Megtalálható: www.....(intézményi honlap) Verziószám: 1./2025... Készült: 4. példány	
Hatályos: a kihirdetés napjától: 2025.09.01 Iktatószám: 149/2025	Érvényes: a kihirdetés napjától visszavonásig

¹köznevelési dolgozó: a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony hatálya alá nem tartozó nevelést-oktatást, óvodában nevelést közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott munkavállaló és a gazdasági, ügyviteli, műszaki, kisegítő munkakörben foglalkoztatott munkavállaló

Tartalomjegyzék

Az óvoda jellemző adatai	7
A Pedagógiai Programot meghatározó törvényi háttér	9
1 Helyzetkép.....	10
1.1 Bevezető.....	10
1.2 Történeti áttekintés.....	11
1.3 Intézményünk földrajzi, társadalmi, szociokulturális környezetének bemutatása	11
2 Nevelési koncepciónk, pedagógiai hitvallásunk.....	14
2.1 Gyermekképünk, pedagógusképünk, óvodaképünk	15
Pedagógusképünk.....	16
Óvodaképünk.....	17
2.2 Óvodánk helyi nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései	18
3 Az óvodai élet megszervezése	21
3.1 Az óvoda személyi feltételei.....	21
3.2 Az óvoda tárgyi feltételei.....	21
3.3 Az óvodai élet szervezeti keretei.....	23
3.3.1 Napirend.....	24
3.3.2 Heti rend.....	28
A gyermek megfigyelése, fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok, mérések dokumentálása	30
4 Az óvodai nevelés feladatai	33
4.1 Egészséges életmód alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása	33
4.1.1 Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink, céljaink, feladataink Egészségnevelési	

és környezeti nevelési elveink	34
4.1.2 Egészségfejlesztő program	39
Az óvodai egészségnevelés-egészségfejlesztés célja:	40
Mindennapos testmozgás	42
4.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	53
Boldogságóra program	56
4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	58
5 Az óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus és a NOKS munkatársak feladatai	63
5.1 A játék.....	63
5.2 Külső világ tevékeny megismerése – „Zöld Óvoda” program	68
5.2.1 Környezetismereti tapasztalatok szerzése	68
5.2.2 Matematikai tapasztalatok szerzése	75
5.3 Verselés, mesélés	77
5.4 Ének, zene, népi játék, tánc	80
5.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	83
5.6 Mozgás.....	86
5.7 Munkajellegű tevékenységek	89
5.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás	92
5.9. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére - testi-lelki-szociális érettség	96
6 Gyermekvédelem, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	98
7 Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása	100
7.1 A különleges bánásmódot igénylő gyermek.....	100

7.1.1 A sajátos nevelést igénylő gyermek befogadása és fejlesztése	100
7.1.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek	108
7.1.3 Kiemelten tehetséges gyermek.....	109
7.2 A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek	111
7.3 A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek.....	114
7.4 Az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermekek ellátása	115
7.5 A gyermekek súlyos allergiás reakciójának (anafilaxia) kezelése	116
7.6 Logopédiai ellátás	118
7.7 Óvodapszichológusi ellátás	121
7.8 Fejlesztőpedagógiai ellátás	123
8. Az óvoda kapcsolatrendszere	126
8.1 Az óvoda és a család kapcsolata	127
8.2 Az óvoda – Fenntartó kapcsolata	129
8.3 Az óvoda kapcsolata más intézményekkel, szervezetekkel Óvoda - Iskola.....	130
8.4. Kapcsolat a környékbeli társintézményekkel – óvodákkal	131
8.5 Óvoda – Csibébölcsi.....	131
8.6 Óvoda – Iskola Telkiben Alapítvány.....	131
8.7 Kodolányi János Község ház és Könyvtár	132
8.8. Telki Sportcsarnok	132
8.9. Családvédelmi és Gyermekjóléti Szolgálat.....	132
8.10. Egészségügyi hálózat	133
8.11. Pedagógiai Szakszolgálatok	133
8.13. „Zöld-partnerek”	134

9 Óvodai ünnepeink, hagyományaink.....	136
Nemzeti ünnepeink:.....	140
Hagyományos, illetve a jeles napokhoz, néphagyományokhoz kötődő ünnepeink	140
A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:.....	141
10. A Tengelye utcai tagintézmény nevelési gyakorlata.....	143
11. Érvényességi rendelkezések	146
FÜGGELÉK - Tehetséggondozás – Intézményi programterv.....	147
1.2. Tehetséggondozással kapcsolatos irányelvek a szabályozó dokumentumokban	147
Függelék II.....	155
Mese-vers éves tervezéséhez szakmai anyag.....	155
Rajz, festés, kézimunka éves tervezéséhez szakmai anyag	161
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	165
Környezeti nevelés éves tervezéséhez szakmai anyag	173
Matematikai tapasztalatok szerzése – éves tervezéshez szakmai anyag.....	177
Mozgásfejlesztés éves tervezéséhez – szakmai anyag.....	187

Az óvoda jellemző adatai

Intézményi adatok	
Az intézmény neve	Telki Zöldmanó Óvoda
Az intézmény székhelyének címe Elérhetősége	2089 Telki, Harangvirág utca 3. Tel.: 06 26 920-815 06 26 920-814 e-mail: ovoda@telki.hu honlap: http://ovoda.telki.hu/
Az intézmény tagintézményének címe Elérhetősége	2089 Telki, Tengelice utca 3. Tel.: 06 26 920-824
Az intézmény OM azonosítója	090037
Az intézmény Alapító Okiratának száma; kelte	
Maximálisan felvehető gyermeklétszám összesen:	203 fő
Engedélyezett csoportok száma összesen:	7

Az intézmény fenntartója : Telki Község Önkormányzata Címe: 2089
Telki, Petőfi utca 1.

Telefon : 06 26 920-800

Az intézmény irányító szerve: Telki Község Önkormányzatának Képviselő-
testülete

A Pedagógiai Programot készítette a Telki Zöldmanó Óvoda Nevelőtestülete. A
program benyújtója az intézmény igazgatója.

Az óvodai nevelőmunka magyar nyelven folyik. Nemzetiségtől függetlenül
fogadunk gyermekeket. A törvényi elvárásoknak megfelelően szülői igény szerint
lehetőséget biztosítunk 2011. évi CCVI. törvény Melléklete szerint az
Országgyűlés által elismert magyarországi egyházak szabad vallásgyakorlására.

Az óvodaköteles gyermekek felvétele a hatályos törvényi rendelkezések figyelembevételével intézményünkben egész évben folyamatos.

A Pedagógiai Programot meghatározó törvényi háttér

- A 77/2025. (IV.15) Korm. rendelet; Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosítása
- A pedagógusok teljesítményértékeléséről szóló 18/2024. (IV. 4.) BM rendelet (TÉR rend.)
- A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény (Púétv.)
- Magyarország 2025. évi központi költségvetéséről szóló 2024. évi XC. törvény (Kvtv.)
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.)
- A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet (Púétv. vhr.)
- A pedagógus-továbbképzés rendszeréről szóló 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet (Tkr.)
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (Műkr.)
- A nevelő-oktató munka során alkalmazott tartalomszabályozók ismeretéről szóló, miniszter által elrendelhető képzés teljesítési kötelezettségéről szóló 40/2024. (IX. 2.) BM rendelet
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról.
- 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.

1 Helyzetkép

1.1 Bevezető

Óvodánk első Pedagógiai Programját 2002-ben az akkori nevelőtestület lelkes tagjai alkották meg. Az óvoda arculatát a nevelőtestületben együtt tevékenykedő óvodapedagógusok folyamatosan alakítják pedagógiai hitükkel, módszereikkel, közösen vállalt értékeikkel. Pedagógiai Programunk ennek hatására az eredeti értékeket, nevelési koncepciót megtartva folyamatosan, a hatályos törvényi rendelkezéseket figyelembe véve új elemekkel bővül.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján 2022-ben felülvizsgált és módosított Pedagógiai Programunkat, az elmúlt évek jogszabályváltozásai, az intézmény Alapító Okiratának tartalmi (az intézmény névváltozása) miatt, valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelésének ellátása tekintetében történt változások miatt szükséges módosítani.

Intézményünk a Zsámbéki-medence egyik legszebb községében Telkiben működik. Óvodánk központi épülete az Újfaluban 1999-ben nyitotta meg kapuit, majd a lakosság növekvő igénye és a népesség növekedése miatt 2011-ben az Öreg-hegyen új telephellyel bővült.

Intézményünk ellátja a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek közül a többi gyermekkel együtt, azonos csoportba integrálható a Szakértői Bizottság javaslata alapján: beszéd fogyatékos, mozgáskorlátozott, gyengénlátó, nagyot halló és a fejlődés egyéb pszichés zavarával küzdő gyermekek nevelését.

A község határában elhelyezkedő Pilisi Parkerdő sok kirándulásra, élményszerzésre, megfigyelésre ad lehetőséget, ezáltal elősegítve környezeti programunk megvalósítását.

Óvodai Pedagógiai Programunk kiemelt területe a környezeti nevelés és a környezetvédelem. A szabadjáték prioritása mellett a környezeti nevelés kiemelésével felismertetjük a gyermekekkel a minket körülvevő élő és élettelen természeti értékeket, megértetjük a természetvédelem fontosságát, és alapvető viselkedéskultúrává alakítjuk ki bennük az óvó, féltő, megelőző és megőrző

környezettudatos magatartást. Az óvodai tevékenységek és az óvodán kívül szervezett színes programok lehetőséget teremtenek, hogy gyermekeink változatos mozgásos, érzékszervi tapasztalatszerzések során fedezzék fel a közvetlen és tágabb természeti és társadalmi környezetüket. Valljuk, hogy hatékony fejlesztő-nevelőmunkát csak a családokkal való kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapuló együttműködéssel, valamint szakmailag felkészült alkalmazotti közösség közreműködésével lehet végezni.

1.2 Történeti áttekintés

Telki Magyarország egyik legősibb települése, a Zsámbéki-medence keleti szélén helyezkedik el. A falu és a Telki bencés monostor első oklevélbeli említése a 12. században származik, de kutatók véleménye szerint alapítása a XI. század első felére, esetleg Szent István uralkodásának idejére tehető. Rendszerint dőnként földesúri birtok volt. A magyar falu a török uralom alatt szinte teljesen elpusztult, a megmaradt lakosság az erdőkben keresett menedéket. A török elvonulása után, Mária Terézia szász- és német telepések beköltöztetésével keltette új életre a megfogyatkozott lélekszámú falut. A törökök által lerombolt templom helyett 1807-ben építettek újat, korai klasszicista stílusban, mely ma is áll. A második világháború végén a német lakosságot jórészt kitelepítették, helyükre Erdélyből elűzött székelyek jöttek.

1.3 Intézményünk földrajzi, társadalmi, szociokulturális környezetének bemutatása

A falu közigazgatási tekintetben 1990-ben nyerte el függetlenségét, s hamarosan gyors fejlődésnek indult. Lakossága többszöröződött, kiépült az Ófalu mellett az Újfalu is. A község fejlődése saját óvoda és iskola létesítését tette szükségessé. Óvodánk Telki újfalu részén épült, családi házas övezetben. Működését 1999-ben kezdte meg. Az óvoda utcája csendes, nincs nagy forgalom. A házak kertje általában rendezett, gondozott. A természeti adottságok kiválóak nagy sétákhoz, erdei túrákhoz is. A község határának nyugati részén a Zsámbéki-medence 200-240 m magas, lösztakaróval fedett dombvonulatai, keleti felén pedig a Budai-hegységhez tartozó 420-440 m magasságot is elérő mészkő és dolomit hegyek húzódnak. A falut északkeletről a Budai Tájvédelmi Körzet határolja.

A körzetben élő családok többségének kulturális és anyagi háttere jó, gyermekeik nevelésében igényesek. A gyermekek általában jól ápoltak, gondozottak. A munka, vagy a több gyermek nevelése miatt azonban kevés idővel rendelkeznek. Gyakori a kettőnél több gyermek a családokban, ami biztosítja az óvoda gyermeklétszámát a jövőre nézve is. Az óvoda összetételét nézve kevés azon családok száma, akik szerényebb körülmények között élnek. A gyermekek ellátottsága ezekben a családokban is megfelelő, illetve az óvoda is minden támogatást biztosít számukra a hátrányok enyhítése érdekében.

A szülők gyakran viszik gyermekeiket kulturális rendezvényekre (báb-, gyermek-színházi, balettelőadásokra, koncertekre), sporteseményekre. Rengeteg tapasztalattal, élménnyel gazdagodnak a közös családi utazások alkalmával, melyet szívesen osztanak meg társaikkal és a velük foglalkozó felnőttekkel. A gyerekek óvodán kívül is gyakran játszanak együtt. A gazdag szociokulturális háttér, az otthonról hozott értékközvetítő élmények, pozitív hatással vannak a gyermekek játékára, a csoportok mindennapi életére, nevelőmunkánkra, mely nagymértékben elősegíti a gyermekek harmonikus fejlődését.

Az 1999. szeptemberétől működő Harangvirág utcai épület építéskor figyelmet fordítottak arra, hogy sok természetes anyagot – elsősorban fát – használjanak az épület külső és belső kialakításakor.

Az udvaron esztétikus és a gyerekek igényeinek megfelelő játékok találhatók. Felújításukról, karbantartásukról és időnkénti felülvizsgálatáról folyamatosan gondoskodunk. Az óvoda udvarának nagy része füves terület, ahol az általunk ültetett fákat és bokrokat, virágokat, gyógynövényeket, sziklakertet a hivatásos kertészek mellett az óvodában dolgozó felnőttek, lelkes szülők és a szorgos gyermek kezek rendszeresen gondozzák.

Óvodánk központi tere, közösségi életünk színtere az aula, ahol különböző rendezvényeket szervezünk, ünnepségeket tartunk, amelyen az óvoda összes gyermeke részt vesz. 2011. szeptemberétől óvodánk a Tengelice utcában új, akadálymentes telephellyel bővült. Az épületben a csoportszobákba, kiszolgáló helyiségekbe beépített anyagok is tükrözik a természethez való közelséget, ugyanakkor a modern működés és működtetés kritériumainak is megfelelnek. Az épület faburkolata meleg, barátságos hangulatot sugároz, lapos tetején, a két

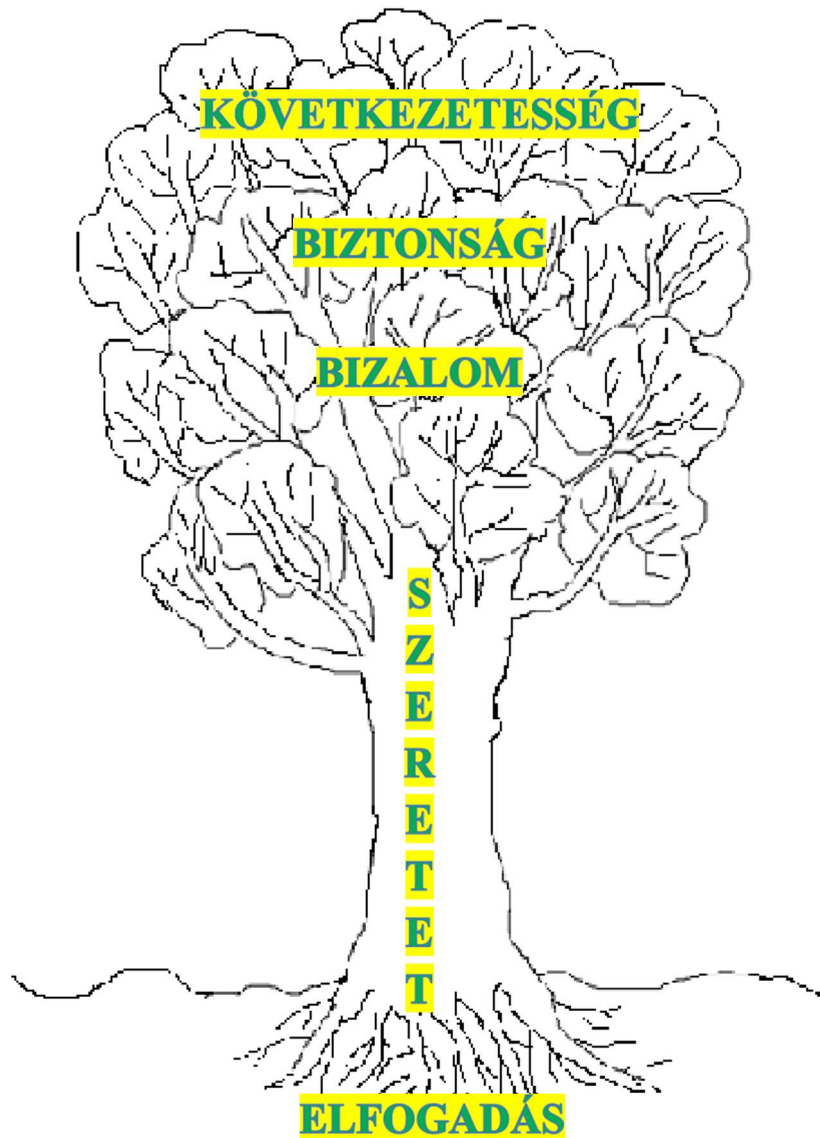
csoportszoba fölött, extenzív zöld tető készült. 2016. szeptember 01-től hét csoportban: a székhelyen 5, a tagintézményben 2 csoportban fogadjuk a gyermekeket. A csoportszobák berendezésénél törekszünk a természetes anyagok használatára, olyan esztétikus színharmóniára, gazdag tárgyi környezet megteremtésére, mely kedvezően befolyásolja gyermekeink egészséges életmóddal kapcsolatos szokásainak kialakítását, fejlesztését. A játékeszközök beszerzése során előnyben részesítjük a jó minőségű, természetes alapanyagú játékokat.

A gyermekek optimális fejlődése érdekében a csoportlétszámok meghatározásánál arra törekszünk, hogy köznevelési törvény által meghatározott maximális 25 fő-t ne lépje túl.

2 Nevelési koncepciónk, pedagógiai hitvallásunk

"A szeretet az elfogadás talaján csírázik ki.

*A biztonság és bizalom az elfogadásban és a szeretetben gyökerezve tud fává
növekedni. Azért, hogy a kis fánk egészséges nagy fává növekedhessen,
következetesen kell nevelnünk,
folyamatosan metszegetve róla a vadhajtásokat."*

2.1 Gyermekképünk, pedagógusképünk, óvodaképünk

Gyermekképünk

Minden gyermek egyedi személyiség. Fejlődését genetikai adottságok, sajátos, egyéni ütemű érési fázisok, spontán és tervezett környezeti hatások befolyásolják, határozzák meg.

A gyermekek személyiségének optimális fejlődése, kibontakoztatásának elősegítése érdekében nevelőmunkánk során érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, nyugodt légkört, a gyermekek igényeit kielégítő, gyermekközpontú, befogadó, szeretetteljes, előítélettől mentes környezetet alakítunk ki. Gyermekeinket életkori sajátosságaik, egyéni képességeik figyelembevételével differenciált módon, játékosan, főként tapasztalati úton szerzett megfigyeléseikre építve neveljük.

Fontosnak tartjuk, hogy boldog, érzelmileg gazdag, a környezetével harmóniában együtt élő, együttműködő, egészségesen fejlődő gyermekeket neveljünk.

Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Felszabadultan játszanak. Környezetükhöz kötődnek, abban jól tájékozódnak, fogékonyak a szépre.

Tisztelik a velük foglalkozó felnőtteket, bizalommal fordulnak hozzájuk.

Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődőek, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Tevékenységeik során megfelelő önállósággal, kezdeményezőképeséssel, aktivitással, nyitottsággal, alkalmazkodóképességgel, rendelkeznek.

Szívesen és ügyesen mozognak.

Szeretik és örömmel végzik a különböző művészeti, alkotó tevékenységeket, melyek során gyakran használják fel az újrahasznosítható hulladékokat.

Képesek együttműködni társaikkal, az alá- és fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására. Magatartás-és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudóak.

Elfogadják, tolerálják, segítik a különleges bánásmódot igénylő társaikat. Környezetük rendben tartása során figyelnek a szelektív hulladékgyűjtésre. Szeretik, óvják és védik a természetet.

Pedagógusképünk

Az óvodai nevelőmunka kulcsszereplője a pedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. A pedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodánkban dolgozó pedagógusok a szabadjáték prioritását hangsúlyozzák, szívesen és örömmel végzik nevelő-fejlesztő munkájukat.

Az egész nap során harmóniát, érzelmi biztonságot, elfogadó légkört teremtenek. A párhuzamosan végezhető tevékenységekhez biztosítják a megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét. Figyelembe veszik a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát és ehhez igazítják a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit.

Színes, változatos módszereket alkalmaznak. Az ismeretek átadásakor a komplexitásra törekednek, melyet a gyermekek tevékenykedtetésével, cselekvésbe ágyazottan valósítanak meg. Munkájukban a tanulási folyamatot a nevelés szerves részeként kezelik.

Értékeléseikkel, visszajelzéseikkel a gyermekek fejlődését segítik.

A gyermekeket az egymás elfogadására, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartására nevelik. Munkájuk során olyan munkaformákat, módszereket alkalmaznak, amelyek önellenőrzésre, önértékelésre ösztönzik a gyermekeket, elősegítik önértékelési képességeik kialakulását.

Kommunikációjukat minden partnerrel a kölcsönösség és konstruktivitás jellemzi. Tudatosan ösztönzik a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját.

Saját pedagógiai gyakorlatukat folyamatosan elemzik és fejlesztik.

Az óvodai nevelés eredményességének alapja az óvodapedagógusok, a logopédus, óvodapszichológus, fejlesztőpedagógus magas szintű szakmai tevékenységének, a pedagógiai munkát közvetlen segítő munkatársak (pedagógiai asszisztens, dajka, óvodatitkár), valamint a technikai munkatársak (konyhai dolgozók) összehangolt munkája. A pedagógiai munkát segítő feladata az óvodáskorú gyermekek gondozásának segítése óvónői irányítással, a gyermekek közvetlen és közvetett környezetének tisztántartása, az étkeztetéssel kapcsolatos feladatok ellátása.

A pedagógiai asszisztensek közvetlenül is segítik a nevelő és fejlesztő munkát.

Óvodaképünk

Az intézmény szervezeti elemei:

- ❖ Az intézmény élén az **igazgató** áll, aki a szakmai irányítás mellett a munkáltatói és gazdálkodási jogkört is gyakorolja.
- ❖ Az igazgató munkáját **igazgatóhelyettes** segíti.
- ❖ A tagintézményben a **tagintézmény-igazgató** végzi az irányítást, az igazgatói döntések alapján.
- ❖ A szakmai munkát az **óvodapedagógusok** mellett **pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus** támogatják.
- ❖ A nevelőmunkát segítők köre, a **dajkákon** túl **pedagógiai asszisztensekkel** egészül ki.
- ❖ Az esztétikus és biztonságos környezet megteremtésében **konyhai kisegítők** is részt vesznek.
- ❖ Az adminisztrációs feladatokat az **óvodatitkár** végzi.

Olyan óvoda megteremtésére törekszünk, ahol a gyermekek és a velük foglalkozó felnőttek szeretik, elfogadják, meghallgatják egymást. Örömmel vesznek részt a közös tevékenységekben. Nap, mint nap új élményekben részesülnek, együtt fedezik fel környezetük kincseit sok-sok játékon keresztül.

Az óvoda vezetése az intézmény stratégiai és operatív dokumentumaink koherenciájára törekszik, mely elősegíti az óvodában dolgozók holisztikus látásmódját, megalapozza az eredményes nevelőmunkát.

Az intézmény nevelési céljai határozzák meg az óvodai nevelés folyamatában a módszerek, eljárások kiválasztását, alkalmazását.

Az óvodában folyó nevelő-fejlesztő munka alapjaként a gyermekek adottságainak, képességeinek megismerésére vonatkozó mérési rendszer működik. A pedagógusok a pedagógiai programban meghatározottak alapján és az egyéni fejlesztési tervekben rögzítettek szerint végzik nevelő- fejlesztő munkájukat, a gyermekek egyénre szabott értékelését.

Az intézményben folyó nevelő-fejlesztőmunka segíti a gyermekeket, hogy felfedezzék és kibontakoztassák egyéni képességeiket, a lemaradó gyermekek segítséget kapnak a felzárkózásra, a tehetségígéretek kiemelkedő képességeik gyakorlására.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egészséges életmódra nevelésre, a rendszeres mozgásra, a szabad levegőn való tartózkodásra, a délutáni pihenés fontosságára, az egészséges táplálkozásra, személyes higiénára. Óvodánk nevelési feladatai közé tartozik az **életvezetési készségek fejlesztése**. Ezek a készségek szükségesek a rugalmas alkalmazkodóképesség kialakulásához, a problémamegoldóképesség és a mérlegelő gondolkodás fejlődéséhez, a nehézségek leküzdéséhez, a hatékony kommunikáció kialakulásához. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakulásához.

Az óvodában folyó nevelő-fejlesztőmunka közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások, képességek fejlődését.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság). Intézményünk fontosnak tartja, hogy gyermekeink megismerkedjenek nemzeti hagyományainkkal, a zöld jeles-napok jelentőségével.

2.2 Óvodánk helyi nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései

Az óvodai nevelés országos alapprogramjának elveivel összhangban a gyermeket szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Alapelveink:

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.
- A gyermekeket olyan fejlődő személyiségnek tekintjük, akiknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Egyéni különbségeket toleráló légkörben adunk esélyt minden gyermek

erősségei felismerésére, sikerélményeire.

- Óvodás életkorban a nevelés eszközei közül a játék a gyermek legegységibb pszichikus szükséglete. A játék semmi mással nem helyettesíthető, a gyermek számára a legfőbb tevékenység és élményforrás, a személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség-, képességfejlesztés leghatékonyabb módja.
- Az óvodás gyermek tapasztalatait, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenység a teljes nevelési időben érvényesül.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A gyermekek differenciált egyéni fejlesztését elsősorban a csoport, a közösség keretein belül valósítjuk meg, szükség esetén kompetens szakember segítségét kérjük.
- Tiszteletben tartjuk a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.
- Mindenkor és minden helyzetben figyelembe vesszük a gyermekek érdekeit, tiszteletben tartjuk, megerősítjük jogaikat, emberi méltóságukat.

Értékeink:

- Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, a célok, feladatok meghatározásakor mindig a gyermeki szükségletekből indulunk ki.
- A tevékenységekhez derűs, nyugodt, az ismeretek hatékony befogadására alkalmas, cselekvésre ösztönző környezetet biztosítunk.
- Az életkori sajátosságokat, egyéni érési ütemet figyelembe véve alapvető jelentőségűnek tartjuk a játéktevékenységet, játékosságot, a minél több érzékszervet igénybe vevő tapasztalatszerzést, élményhez juttatást, a gyermekek mozgásigényének kielégítését.
- Óvodánkban gyermekeinket az elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekszünk.
- Az óvodapedagógusok szakmai önállóságának tiszteletben tartását hangsúlyozzuk. Az együtt gondolkodás, optimizmus, gyermekszeretet, elkötelezettség és a jövő iránti felelősség határozza meg nevelőmunkánkat.

Nevelési céljaink:

- az emberi jogok és a gyermekeket megillető jogok tiszteletben tartásával **a gyermekek mindenek felett álló érdekének képviselője;**
- **a gyermekek személyiségének teljes körű kibontakoztatása**, sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok és eltérő fejlődési ütem figyelembevételével;
- a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges **testi, szociális és értelmi képességeik fejlődésének elősegítése, egyéni és életkor specifikus alakítása;**
- a közvetlen és tágabb természeti és társadalmi környezet felfedezése, felfedeztetése változatos mozgásos és érzékszervi tapasztalatszerzések által. Az élménypedagógia módszereinek alkalmazása révén a környezet értékeihez, esztétikájához fűződő pozitív érzelmi-, cselekvő viszony kialakítása a megismerési folyamatban. A gyermek természetet szerető, óvó, védő, **környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.**
- **a gyermekek egészséges életmóddal kapcsolatos szokásainak, életvitelének kialakítása;**
- **a különleges bánásmódot igénylő gyermekek differenciált, egyéni fejlesztésével esélyegyenlőség biztosítása:** az Alapító Okiratban meghatározott sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek befogadásának segítése, integrálása; a hátrányos (HH) gyermekek hátrányának kompenzálása; a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel, rész-képesség-gyengeséggel küzdő (BTMN) gyermekek fejlesztése;
- **tehetségigérek felismerése, képességkibontakoztatásuknak elősegítése;**
- a magyarországi népcsoportokhoz tartozó, valamint kettős/külföldi állampolgárságú gyermekek nevelése során az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása. **Lehetőség teremtése ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját és anyanyelvét, tolerálják a másságot** (nyelvi különbségek, étkezési szokások...).

3 Az óvodai élet megszervezése

3.1 Az óvoda személyi feltételei

Óvodánk pedagógusai sokoldalúan képzettek, szakmailag jól felkészültek, magasan kvalifikált szakemberek. A nevelőtestület minden tagja felsőfokú végzettségű. A kötelező továbbképzések során igyekeztek és igyekeznek olyan területeken kompetenciákat szerezni, mely összhangban van pedagógiai programunk céljaival, feladataival, illetve az egyéni érdeklődésüknek is megfelel. A különböző területeken szerzett korszerű ismeretek biztosítják számukra a magas szakmai színvonalú minőségi munkavégzést. Az óvodapedagógusok a nevelési folyamatban kulcsszereplő, elfogadó segítő, támogató attitűdje modell értékű a gyermekek számára.

Az egyéni fejlesztő pedagógiai munkát, az arra rászoruló gyermekeknél egy teljes munkaidős logopédus, egy félállású óvodapszichológus és egy félállású fejlesztőpedagógus segíti.

Az óvodapedagógusok hatékony nevelő-fejlesztő munkájának megvalósításában, minden csoportban dajka, illetve mind a két épületben pedagógiai asszisztens közreműködik. Az intézmény sikeres működéséhez nélkülözhetetlen a pedagógusok és pedagógiai munkát segítő szakmai együttműködése, összehangolt nevelőmunkája.

Az óvodaigazgató munkáját főállású óvodatitkár, valamint a Telki Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának Pénzügyi Csoportja segíti.

Az intézményi étkeztetés feladatait mindkét épületben a tálaló konyhán dolgozó technikai munkatársak látják el.

Naponta 1 alkalommal mindkét épületben külsős takarítócég munkatársai végzik a takarítást, részmunkaidőben.

Az épületek karbantartását, az udvari növények gondozását Telki Község Önkormányzatának megbízásából külsős cégek végzik.

3.2 Az óvoda tárgyi feltételei

Szakmai nevelő-fejlesztőmunkánk, a gyermekek fogadása két igényesen kialakított belsőépítészeti megoldásokkal ellátott épületben történik.

Az épületek nagy ablakfelületei lehetővé teszik a természetes fény nagymérvű

kihasználását, ezáltal a villanyvilágítással takarékoskodni tudunk. Óvodánkban energiatakarékos izzók üzemelnek, a csoportszobákban, a mosdókban és a folyosókon a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. Fűtési rendszerünk energiatakarékos, a kazánházban központi, a csoportszobákban egyéni termosztátok vannak felszerelve. A napi nyitvatartáson kívüli időszakban a fűtésünk éjszakai, takarékos üzemmódban működik a fűtési idényben.

A csoportszobák és a folyosók tágasak, világosak, berendezésük esztétikus és praktikus a gyermekek mindennapi tevékenységeihez, életkori sajátosságaihoz alkalmazkodik.

A mellékhelyiségek kialakítása is igényes, könnyen tisztán tartható. A gyermekek számára könnyen kezelhető egykaros csaptelepek vannak felszerelve. Az öltözködés számára kialakított hely is megfelelő, az épületek adottságai lehetővé teszik a csoportok zavartalan tevékenységét. A tagintézmény óvodaépülete akadálymentesített, itt mozgáskorlátozott mosdó is található.

A régi (székhely) óvoda bejárata, közlekedő folyosói és öltözői akadálymentesek, a galériák és az emelet nem. A délutáni pihenésre a csoportszobákhoz tartozó galérián, vagy a csoportszobákban nyílik lehetőség a gyermekek számára.

Baleset, betegség gyanúja esetén (rosszullét, láz, hányás...), a szülők érkezéséig az orvosi szobában különítjük el a gyermekeket.

Az egyéni és mikrocsoportos fejlesztő foglalkozásokhoz is külön helyiség áll a logopédus, óvodapszichológus, fejlesztőpedagógus és a gyermekek rendelkezésére.

Az óvodában dolgozó felnőttek számára biztosítottak a kiszolgáló helyiségek: a nevelői szoba, ami az értekezletek színtere is, ezen kívül a vezetői és az óvodatitkári iroda.

Mindkét épületben megfelelő számú mellékhelyiség és zuhanyzó, valamint szertár és mosókonyha is található. Technikai-, infokommunikációs eszközeinket folyamatosan felülvizsgáljuk és fejlesztjük, korszerűsítjük. A háztartási gépek kiválasztásánál fontos szempont, hogy környezetbarát, energia- és víztakarékos gépeket helyezünk használatba.

Környezetbarát tisztítószeret használunk. Az évente két alkalommal előírt rovarirtást bioszerekkel végzik.

Az óvodáink főzőkonyháival nem rendelkeznek, a gyermekek saját csoportszobájukban étkeznek. Az ételek kiosztását és a mosogatást a tálalókonyhán végzik a konyhai alkalmazottak.

A gyermekek napi háromszori, továbbá a speciális étrendre szoruló gyermekek étkezése biztosított.

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését úgy alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyerekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Óvodánk udvarán változatos játékok szolgálják a gyermekek mozgásigényének kielégítését, amelyek használata során ügyesednek, nagymozgásuk összerendezettebbé válik. A homokozóban elsajátítható és gyakorolható tevékenységek biztosítják a gyermekek számára a finommozgások fejlődését. Udvari játékaink folyamatos fejlesztése az EU szabványai szerint történik. Meglévő udvari árnyékolók biztosítják a gyermekek és dolgozók számára a tűző nap elleni védelmet. Az árnyékolók számát folyamatosan bővítjük. A legmelegebb helyiségeink klímával ellátottak. A meleg nyári napokon gyermekeink számára a megfelelő folyadékpótlás lehetőségét az udvarainkon elhelyezett ivó- kutakból is biztosítjuk.

Madárvédelmi berendezések (madáretetők, madáritató és odúk) elhelyezéséről is gondoskodunk, biztosítva számukra a folyamatos táplálékot és a fészkelési lehetőséget.

Az óvoda udvarát úgy alakítottuk ki, hogy vonzóvá tegyük a hozzánk látogató kisebb állatok (sün, vakond, pele...), rovarok, illetve a nálunk fészkelő madarak számára.

3.3 Az óvodai élet szervezeti keretei

Óvodánk hétfőtől-péntekig 6³⁰- 17⁰⁰-ig tart nyitva.

A csoportszerkezet kialakításánál figyelembe vesszük az egyes csoportokba felvehető gyermekek számát, a gyermekek személyiségét, a szülők igényeit, a gyermekek nemek, korcsoport szerinti megoszlását, így lehetőség nyílik életkor tekintetében vegyes és homogén csoportok működtetésére is. Az azonos életkor szerint szerveződő, részben osztott, illetve osztatlan szervezeti keretek a különböző fejlettségű gyermekeknek egyaránt kedvező fejlődési környezetet

nyújtanak. Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodaigazgató dönt.

3.3.1 Napirend

A napirend segítségével alakítjuk ki a csoport stabil szokásrendszerét, amely biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését, helyes életritmusát, és minden tevékenységhez, fejlesztéshez a szükséges időkeretet.

A napirendben meghatározott tevékenységek megvalósítása során figyelembe vesszük a gyermekek egyéni szükségleteit, aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítjuk a tevékenységek időtartamát, tempóját, módszereinket.

Napirendünkben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek (étkezés, pihenés), melyek segítik a gyermekeket eligazodni az időben, ritmust adnak a napjuknak, és érzelmi biztonságot nyújtanak számukra.

Az időtartamok meghatározása során a tevékenységek közötti harmonikus arány megteremtésére törekszünk. A tevékenységek közötti belső arányok meghatározása az óvodapedagógus feladata, melyet az adott csoportban dolgozó felnőttek (óvodapedagógus – dajka - pedagógiai asszisztens) közösen valósítanak meg.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk

fejlődését, az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások alakulását. A gondozási feladatok ellátását a csoportban dolgozó dajka végzi az óvodapedagógusok útmutatása alapján. A gondozási tevékenységeknél is nagyon fontos az óvodapedagógus – dajka - pedagógiai asszisztens együttműködése.

A napirenden belül az idő legnagyobb részét a gyermekek legalapvetőbb tevékenysége, a játék tölti ki. Az évszakokhoz igazodva határozzuk meg a szabad levegőn töltött tevékenységek időtartamát, mely az egészséges életmódra nevelésben, a mozgásigény kielégítésében fontos szerepet játszik. Fontosnak tartjuk a téli időszakban is a rendszeresen szabad levegőn végzett testmozgást, mellyel a gyermekek szervezetének ellenálló képességét növeljük, immunrendszerét erősítjük.

Javasolt napirend

	mini csoportos gyermekek számára	kis- és középső csoportos gyermekek számára	tanköteleskorú gyermekek számára
6.30-7.30	Érkezés az ügyeleti csoportba – gyermekek fogadása		
7.30-8.00	❖ Érkezés saját csoportba, ❖ testápolási teendők, ❖ gyermekek fogadása - szabadjáték	❖ Érkezés saját csoportba, ❖ testápolási teendők, ❖ gyermekek fogadása szabadjáték	❖ Érkezés saját csoportba ❖ testápolási teendők ❖ gyermekek fogadása
8.00-9.00	❖ (8 – 9) folyamatos reggeli	❖ (8 – 9) folyamatos reggeli ❖ differenciált egyéni fejlesztések	❖ folyamatos reggeli ❖ egyénre differenciált iskolaelőkészítő foglalkozások ❖ szabadjáték
9.00-10.00	❖ szabadjáték ❖ óvodapedagógus kezdeményezései, anyanyelvi nevelés és mozgás kiemelten ❖ társas kapcsolatok kiépítésében, szocializáció folyamatában támogatás	❖ szabadjáték ❖ óvodapedagógus által kezdeményezett irányított tapasztalatszerzés ❖ differenciált egyéni fejlesztések	❖ az óvodapedagógus által megtervezett iskolaelőkészítő fejlesztő foglalkozás ❖ szabadjáték ❖ gyümölcs elfogyasztása ❖ differenciált egyéni fejlesztések

10.00-10.30	❖ gyümölcs elfogyasztása ❖ levegőzés, udvarhasználat, esetleg rövid séták	❖ gyümölcs elfogyasztása	
10.30-11.00	❖ szabadjáték az udvaron	❖ levegőzés, udvarhasználat, rendszeres séták	❖ levegőzés, udvarhasználat, rendszeres séták, kirándulások
11.00-11.30		❖ szabadjáték az udvaron ❖ tevékenységek szervezése a szabadlevegőn	❖ szabadjáték az udvaron ❖ tevékenységek szervezése a szabadlevegőn
11.30-12.00	❖ testápolási teendők ❖ ebéd		
12.00-12.30	❖ testápolási teendők ❖ ebéd utáni hazamenetel	❖ testápolási teendők ❖ ebéd	❖ testápolási teendők ❖ ebéd
12.30-13.00	❖ délutáni pihenő	❖ testápolási teendők ❖ ebéd utáni hazamenetel ❖ délutáni pihenő	❖ testápolási teendők ❖ ebéd utáni hazamenetel ❖ tehetséggondozó műhely
13.00-14.00	❖ „pihenő rituálé” alkalmazása: meseolvasás, halk énekszó, zeneszó	❖ „pihenő rituálé” alkalmazása: meseolvasás, halk énekszó, zeneszó	❖ délutáni pihenő ❖ „pihenő rituálé” alkalmazása: meseolvasás, halk énekszó, zeneszó
14.00-14.30			❖ a pihenési igénynek megfelelően csendes tevékenység felkínálása: pl. könyv nézegetése
14.30-	❖ folyamatos ébredés	❖ folyamatos ébredés	❖ folyamatos ébredés

15.00	❖ testápolási teendők ❖ folyamatos uzsonna	❖ testápolási teendők ❖ folyamatos uzsonna	❖ testápolási teendők ❖ folyamatos uzsonna
15.00- 15.30		❖ szabadjáték az udvaron vagy a csoportszobában	❖ szabadjáték az udvaron vagy a csoportszobában
15.00- 16.00	❖ szabadjáték az udvaron vagy a csoportszobában	❖ óvodapedagógus által szervezett differenciált egyéni fejlesztések	❖ óvodapedagógus által szervezett differenciált egyéni fejlesztések
16.00- 16.30			
16.30- 17.00	❖ Ügyeleti csoport		

3.3.2 Heti rend

A hetirend tartalmazza a szervezett tevékenységekben megvalósuló tanulás rendjét. A napirendhez hasonlóan a heti rendben is vannak stabil, rendszeres, a szokásokat megalapozó tevékenységek, ugyanakkor lehetőség van arra, hogy az óvodapedagógus rugalmasan valósítsa meg a heti tervben meghatározott tevékenységeket. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtését, a komplexitás és az egymásra épülés érvényesülését.

A heti rend nem mereven napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy - egy környezeti téma köré csoportosított tapasztalatszerzési, élmény-feldolgozási lehetőséget.

A heti rendtől az óvodapedagógus eltérhet, a tevékenységek megvalósítását rugalmasan változtathatja a hét folyamán.

A tervszerű tevékenységek rendje és időkerete csoportonként változik.

A heti rendben a gyermekek életkorát és egyéni fejlettségét figyelembe véve naponta biztosítani kell a gyermekek mozgásigényének a kielégítését, rendszeres mozgásfejlesztését. Hetente egy alkalommal minden korcsoportban kötelező egy kötött formában szervezett mozgásfejlesztő tevékenység. A befogadás tapasztalatait figyelembe véve a 3-4 éveseknél az óvodapedagógus döntési jogkörébe tartozik, hogy mikor vezeti be a mozgásos tevékenységnél a kötött szervezeti formát.

A hetiterv megvalósítása során az óvodapedagógusok törekednek a személyes interakciókra, élıszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.

A tanköteles korú gyermekek számára, a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségének figyelembevételével – iskolai-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenységet szerveznek. Az iskola-előkészítő foglalkozások a pedagógiai szabadság keretein belül megválaszthatóak. Lehetőség van különböző fejlesztő programok bevonására: mese-zene program, mozgás-kotta eszközök felhasználása, iskola-előkészítő könyvek (pl.: Lexi).

Javasolt heti rend

Az óvodapedagógus által kezdeményezett irányított tapasztalatszerzések, tervezett tevékenységek. Kötetlen vagy kötött formában:

- Verselés, mesélés: naponta
- Ének, zene, népi játék, tánc: heti egy alkalommal
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka: heti egy alkalommal
- Külső világ tevékeny megismerése: környezeti nevelés, környezetismereti tapasztalatok szerzése: heti egy alkalommal
- Külső világ tevékeny megismerése: matematikai tapasztalatok szerzése: heti egy alkalommal
- Mindennapos mozgás; spontán mozgásos tevékenység biztosítása a szabadban; irányított mindennapos mozgásfejlesztés; szervezett mozgásos tevékenység

A nevelő-fejlesztő munka tervezése önálló, kreatív munka, amit az anyaggyűjtés, a tevékenységek átgondolása, összehangolása jellemez. Ennek középpontját a külső világ tevékeny megismerése: a környezeti nevelés témakörei, „zöld” ünnepek, jeles napok képezik, figyelembe véve hagyományos és nemzeti ünnepeinket, óvodai hagyományainkat, majd e köré csoportosítjuk az egyéb tevékenységformákat: matematikai tapasztalatok szerzése; verselés, mesélés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka és a mozgás éves tervét. Az éves tervek elkészítéséhez segédanyagot állítottunk össze, mely a mellékletben található.

Az **éves terv** alapján állítjuk össze a **heti, vagy kétheti tématerveket/projektterveket** kiemelve az adott időszak fő környezeti nevelés témáját, amelynek feldolgozása komplex módon történik. A témák feldolgozásához az óvodapedagógusok felhasználják többek között a „Natura 2000” óvodapedagógusoknak szóló módszertani segédanyagot, valamint a „Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak” c. oktatási segédanyagot.

A gyermekek számára érdekes témákat, hosszabb ideig is feldolgozhatják, akár több hétig is a csoportok, valamint lehetőség van arra is, hogy a gyermekek által kezdeményezett ötletek alapján évközben az óvodapedagógusok új témákkal/projekttekkel gazdagítsák az éves repertoárt.

A hatályos törvényi szabályozásnak és az Alapprogramnak megfelelően **nevelési**

tervet készítünk, mely tartalmazza a játéktevékenység, munkajellegű tevékenység, az egészséges életmód alakításával, az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelés biztosításával; az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításával kapcsolatos tevékenységeket, fejlesztési elképzeléseinket, óvodapedagógusi feladatainkat. A nevelési terv első féléves értékelése reflektív alapjául szolgál a következő féléves időszak nevelési tervének.

A tervek megírásakor figyelembe vesszük az adott csoport korcsoportonkénti összetételét, életkori sajátosságait, valamint a gyermekek egyéni képességprofilját.

Az óvodapedagógus szakmai munkájának egyik legfontosabb dokumentuma a **Csoportnapló**, mely a hatályos jogszabályok alapján többek között tartalmazza a csoport adatait, a pedagógiai programban meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit, éves tervet, féléves nevelési terveket, a nevelő munka tapasztalatait, értékeléseit, szervezési feladatokat, heti-kétheti téma/projektterveket, egyéni fejlesztéseket, feljegyzéseket a csoportéletéről, szociometriai vizsgálat eredményeit.

A csoportnaplót az OviKréta rendszerben vezetjük, a nevelési év végén a Posszeidon iktatórendszerben és egy külső biztonsági tárolóeszközön tároljuk.

A gyermek megfigyelése, fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok, mérések dokumentálása

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációt az OviKréta rendszerben rögzítjük. Mely tartalmazza a gyermekek fejlődésével kapcsolatos megfigyeléseinket, a képességmérések eredményeit, az egyéni fejlesztési javaslatokat. A gyermek anamnézisét a szülő tölti ki. Az anamnézis a dokumentáció fontos és kötelező része.

A gyermek fejlődésének nyomonkövetése során a tanköteles kor betöltését megelőző évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek mérése során az óvodapedagógusok munkáját kiegészíti az óvodai

fejlesztő team tagjai: a logopédus-gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, óvodapszichológus. A mérési eredmények függvényében tervezhető meg az iskola-előkészítő fejlesztő tevékenység.

Célunk:

- a gyermekek fejlődésének folyamatos nyomon követése,
- képességfejlesztés irányának meghatározása, rehabilitáció-habilitáció segítése.
- a gyermekek optimális fejlődésének, képességeinek kibontakoztatásának elősegítése.

Feladataink:

- Az egyéni képességek fejlődésének folyamatos megfigyelése, a képességprofil időszakos meghatározása, rögzítése az OviKréta rendszerben.
- A gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumainak értékeléséből kapott adatok elemzése.
- Az életkori sajátosságokat és a gyermekek egyéni képességeit és fejlődési ütemét figyelembe véve egyéni fejlesztési terv kidolgozása, megvalósítása.
- Az értékelés időszakos eredményeiről a szülők tájékoztatása.

Az óvodába lépést követő két hónap a gyermek megismerését, megfigyelését szolgálja. Az óvodai pedagógiai munka legfontosabb módszere a megfigyelés, mely a gyermek megismerésének, nevelésének, fejlesztésének az alapja.

Az első mérést, a „befogadás tapasztalatait” egy hónapon belül készítik el az óvodapedagógusok az új gyermekeknél.

A nem óvodaköteles korú gyermekek esetében hangsúlyos feladatunk a szocializációs folyamatok, a társas kapcsolatok kiépítésének megsegítése, az anyanyelvi nevelés és mozgásfejlesztés. Az óvodapedagógusok megfigyeléseik alapján feljegyzéseket készítenek, melyeket csatolmány formájában rögzítenek az OviKréta rendszerben.

Az adott nevelési évben **3. és 4. életévüket betöltő gyermekek** esetén a tapasztaltak alapján fejlesztési tervet, majd a nevelési év végén rövid szöveges értékelést készítenek a gyermek fejlődésével kapcsolatos megfigyelésekről, tapasztalataikról az óvodapedagógusok.

Az adott nevelési évben **5. illetve 6.-7. életévüket betöltő gyermekek** esetén évente kétszer: bemeneti és kimeneti méréseket, megfigyeléseket rögzítenek az óvodapedagógusok. A gyermekek fejlettségéről, a nevelési év elején két hónapon belül részletes (bemeneti) képességfelmérést, majd ezt követően egyéni fejlesztési tervet, a nevelési év végén (kimeneti) kontrollmérést készítenek a csoportvezető óvodapedagógusok. A bemeneti mérést október 31-ig kell elvégezni. Annál a gyermeknél, aki év közben érkezik óvodánkba, másik óvodába járt, vagy felmentés miatt később kezdi el az óvodát, a befogadás tapasztalatainak rögzítése után el kell végezni a részletes képességmérést is. A kimeneti mérést június 7-ig kell elkészíteni. A mérések eredményeit az óvodapedagógusok beépítik a tevékenységek tervezésébe, így alakul ki a mérési ciklus, mely erőteljesebben támogatja a gyermekek fejlődését.

Az óvodapedagógusok további szakképesítésük alapján kiegészítő méréseket, vizsgálatokat is végezhetnek, illetve fejlesztést elősegítő eljárásokat alkalmazhatnak, a gyermek fejlődésének elősegítése, képességeinek kibontakoztatása céljából (Sindelar-program; Mese-zene; „Így tedd rá!”; mozgásterápiák: PEK torna, DIFER; Mozgás-kotta; Kulcsár féle...).

A gyermekek méréséhez, az egyéni fejlesztési tervek összeállításához belső használatra összeállított módszertani segédanyag áll az óvodapedagógusok rendelkezésére, melyet folyamatosan bővítenek saját ötleteikkel. Az óvodapedagógusok az OviKréta rendszerben rögzített fejlesztési terv alapján a Csoportnaplóban határozzák meg, illetve rögzítik az egyéni fejlesztés folyamatát, megvalósítását.

A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás, a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról való konzultáció, egyeztetés fontos feladata pedagógiai munkánknek.

A tapasztalatokról, megfigyelésekről, a mérések eredményeiről, fejlesztési javaslatokról a szülők fogadó órák keretében kapnak tájékoztatást.

4 Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodáskor végére a nevelő és személyiségfejlesztő tevékenység eredményeképpen a gyermekekben kialakulnak a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés feltételei.

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

- **Az egészséges életmód alakítása:** egészségnevelési-fejlesztési program alkalmazása.
- **Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés biztosítása:** a gyermekek esélyegyenlőségének megteremtése, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek gyakorlása, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek inkluzív nevelése; a környezeti értékekhez fűződő pozitív attitűd formálása, különös tekintettel: a környezettudatos szemléletmód, a természetvédelemmel kapcsolatos ismeretek megalapozására, továbbá a nemzeti identitástudat alakítására, a közlekedésbiztonsági ismeretek elmélyítésére.
- **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása:** a spontán játék elsődlegességének biztosítása a tevékenységek során; az egyéni, differenciált képességfejlesztés alkalmazása; komplexitás elvének érvényesülése a tevékenységek szervezésében, megvalósításában.

4.1 Egészséges életmód alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják.

A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve, vagy korrigálva alakítjuk a testápolás, étkezés, öltözködés, mozgás, testedzés, pihenés szokásrendszerét.

A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése elősegíti növekedésüket, fejlődésüket, megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

A folyamatos, rugalmas, napirendünkkel, a stressz-mentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, légkör megteremtésével biztosítjuk a betegségmegelőzés,

egészségmegőrzés szokásainak alakítását, a gyermekek testi képességeinek, harmonikus, összerendezett mozgásának optimális fejlődését.

Az egészség megőrzése érdekében fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek évszaktól függetlenül minél több időt töltsenek a szabadban, rendszeresen mozogjanak.

Az idegrendszer megfelelő érzéséhez, fejlődéséhez, az élmények nyugodt feldolgozásához, és az információk elraktározásához, a dinamikus délelőtti tevékenységek után, a délutáni pihenés fontosságát hangsúlyozzuk.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. A természet, a környezet óvása, védelme pedig nélkülözhetetlen az egészséges emberi élethez, hiszen az ember a természet része. Ezért nagyon fontosnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás, a környezetvédelemhez és megóvásához kapcsolódó szokások megalapozását.

A személyi és tárgyi feltételek biztosításával elősegítjük az egészséges és biztonságos környezet megteremtését (környezet tisztántartása, jó világítás, levegőcsere, zöld növények...), mely pozitív hatást gyakorol a gyermekek fejlődésére és fejlesztésére.

4.1.1 Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink, céljaink, feladataink

- a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása
- globális életszemlélet, holisztikus látásmód alakítása (rendszer szemléletre nevelés)
- fenntarthatóságra nevelés, az elvekkel való azonosulás elősegítése: „ökológiai lábnyom gyermekszemmel” a fenntartható fejlődés sokféle érzékeltetése, bemutatása, tudatosítása;
- optimista életszemlélet kialakítása;
- a játékos cselekedtetés, a cselekedve gondolkodás, a tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés;
- tolerancia és segítő életmód kialakítása.

Célunk olyan óvodai környezet biztosítása, ahol:

- természetessé válik a gyermekekben az egészséges életmód, életvitel igénye és

kialakulnak bennük az ehhez szükséges alapvető (testápolással, öltözködéssel, táplálkozással, mozgással, edzéssel, egészségvédelemmel, pihenéssel kapcsolatos) szokások;

- az óvoda által nyújtott érték- és szabályrendszer, a rendszeresség, rugalmasság és helyes életritmus alkalmazásával növekszik a gyermekek általános „jó” egészségi állapota; fizikailag és lelkileg is egyre edzettebbé válnak, erősödik immunrendszerük, növekszik a teherbírásuk, állóképességük;
- egyre jobban tudnak alkalmazkodni a környezetükhöz, a környezet változásaihoz;
- a gyermekekben kialakulnak a környezettudatos gondolkodás és magatartás alapjai;
- az egészséges életmód területén kialakított szokások segítséget nyújtanak, mintául szolgálnak a családok számára.

Feladataink:

A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megóvására irányuló szokások alakítása.
- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban.
- A szokás-és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel.
- A kialakított szokás-és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése.
- Erősítjük a gyermekekben a betegségmegelőzés fontosságát: folyadékpótlás,

zöldség/gyümölcsfogyasztás, tüsszentés/köhögés zsebkendőbe történjen; kézmosás, orrfújás helyes technikájának elsajátíttatása.

- Biztosítjuk, hogy a gyermekek a nap folyamán bármikor ihassanak vizet, rendszeresen fel is ajánljuk azt.
 - A gyermekek egészségmegőrzése érdekében biztosítjuk a mindennapos levegőzést, mozgást, testedzést.
 - Támogatjuk önállósági törekvéseiket.
 - A lefekvés utáni meséléssel, testközeli jelenléttel, igény szerint simogatással, a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása, a nyugodt pihenés feltételeinek megteremtése.
 - A gyermekek napirendjéhez igazodva, egyéni és életkori sajátosságai figyelembevételével biztosítjuk a mindennapos pihenést számukra, kizárva a külső, zavaró tényezőket. Optimális feltételek a pihenéshez: szellőztetünk, függönyöket behúzzuk, redőnyöket leengedjük, halk zenét/csöndet biztosítunk, betakargatjuk őket. A kevesebb alvást igénylő gyermekeknek könyvnézegetési lehetőséget, egyéb csendes tevékenységet biztosítunk a pihenés vége felé.
- [Jelzés értékűnek tekintjük az alvás közben előforduló szokatlan viselkedést (nyugtalan alvás, kényszermozgások...). Ezekben az esetekben tapintatosan megbeszéljük tapasztalatainkat a szülőkkel, szükség esetén szakember felkeresését tanácsoljuk.]
- A gyermekek játékos balesetvédelmi oktatása a nevelési év elején, kirándulások előtt, baleset esetén a szabályok felelevenítése az adott csoportban; dokumentálása a Csoportnaplóban.
 - Beteg lázas, hasmenéses gyermek szüleinek értesítése, a gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, magas láz esetén fizikális lázcsillapítás (borogatás) elkezdése a szülők érkezéséig.
 - Prevenciós és korrekciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés.
 - Odafigyelünk, hogy a csoportszobában a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés megtörténjen.
 - Folyamatosan kapcsolatot tartunk az óvodai védőnővel.

- A szokások alakítása, fejlesztése során minden gyermeknél, de különösen a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél, komplex példaadásra (bemutatás és magyarázat), az utánzási kedvük felkeltésére, fenntartására törekszünk.
- A hátránykompenzálás területén folyamatosan együttműködünk a gyógypedagógusokkal, óvodapszichológussal.
- Folyamatosan keresünk és munkánkba beépítünk olyan egészségfejlesztő programokat, melyekkel prevenciós tevékenységet tudunk folytatni a dohányzás, az alkoholizmus, a drog, az erőszak, a gyermekbántalmazás területén.
- Feladatainkat a gyermekek érdekében, a családokkal együttműködve, közös szemléletmód kialakítása alapján végezzük.

-

A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása:

- Evőeszközök megfelelő használata (kanál, villa, kés); étkezés közbeni kulturált kommunikáció; csukott szájjal rágás; szalvétahasználat...
- Az asztalterítés technikájának elsajátíttatása, esztétikumára való odafigyelés.
- Új ízek megismertetése, a gyermekek motiválása a számukra ismeretlen ételek megkóstolására.
- Mindennapi gyümölcs-, zöldségfogyasztás ösztönzése (szülői támogatás, együttműködés)
- Táplálkozás közben is törekszünk az egyéni igényeknek megfelelő bánásmód megvalósítására (keveset evő, túlevő, válogató, ételallergiás gyermekek).

A tisztálkodással kapcsolatos szokások alakítása, fejlesztése:

- A toalett használat intimitásának biztosítása.
- A toalettpapír önálló használatának ösztönzése, gyakoroltatása.
- A zsebkendő használat megfelelő technikájának gyakoroltatása.
- A WC lehúzásának igény nyé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- A gyermekek a tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a

fogmosás eszközeinek rendben tartására ösztönzés.

- A víz, tisztálkodó szerek energiatakarékos használatára nevelés.
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerint segítségnyújtás.

Az öltözködéssel kapcsolatos szokások alakítása és fejlesztése:

- Az öltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás, önállóságra nevelés.
- Az időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatás.
- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- Szívesen mozognak a szabadban évszaktól függetlenül.
- Életkoruknak megfelelően edzettek testileg és lelkileg.
- Ismerik és betartják az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető szokásokat, szabályokat.
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- A felnőttekkel és társaikkal szemben is használják az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezéseket. Ismerik az ételek és az étkezéshez kapcsolódó tárgyak, tevékenységek megnevezését.
- Képesek önállóan eldönteni, miből mennyit tudnak elfogyasztani.
- Kulturáltan étkeznek.
- Önállóan szednek maguknak ebédkor, önállóan használják a kancsót.
- Megfelelő kéztartással, rendeltetésszerűen használják az evőeszközöket (kanál, kés, villa).
- Terítés során az edényeket biztonságos fogással viszik a megfelelő helyre,
- Ügyeljenek az asztal, illetve környezetük rendjére, tisztaságára.
- Szükség szerint használják a szalvétát.
- Szívesen fogyasztanak zöldséget, gyümölcsöt.
- A gyermekek képesek szükségleteiket kielégíteni.
- Szükségleteiket képesek önállóan kielégíteni.
- Fontosnak tartják saját higiénijukat.

- WC-zést követően a kislányok és a kisfiúk is szükség esetén önállóan használják a toalettpapírt, használat után lehúzzák a WC-t.
- Szükség esetén, önállóan használják a zsebkendőt.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán tartják, használat után a helyére teszik.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mosnak, kezüket szárazra törlik.
- A tisztálkodó szerekből a szükséges mennyiséget használják, a vízcsapot elzárják maguk után.
- Szükség esetén, önállóan használják a fésűt.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek (a szoros ruhadarabok le- ill. felvételéhez segítséget kérnek).
- Szükség esetén, időjárástól függően változtatnak öltözködésükön.
- Ruhájukat képesek ki- és begombolni, összehajtva a helyére tenni.
- Ruháikat óvják, számontartják.
- Cipőjüket befűzik, megkötik a cipőfűzőjüket.
- Vigyáznak környezetük rendjére, tisztaságára.

4.1.2 Egészségfejlesztő program

Az egészségfejlesztés célja [20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. §. (1)(2)], hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki-szellemi jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen az óvodapedagógusok a nevelési- oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési- oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az egészség fogalma az Egészségügyi Világszervezet meghatározása alapján: „Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a

betegség és nyomorékság hiánya.”

Az élet és az egészség, az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell, korrigálják.

A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, így az óvodai egészségnevelés meghatározó szerepet tölt be a gyermekek személyiségfejlesztésében.

Az óvodai egészségnevelés-egészségfejlesztés célja:

- a gyermekek egészségi állapotának megőrzése és erősítése;
- képessé tenni őket - életkoruknak és fejlettségüknek megfelelően - a saját egészségüket meghatározó és befolyásoló tényezők felismerésére, az egészségvédelemmel kapcsolatos alapvető ismeretek elsajátítására.

A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra.

A teljes körű egészségfejlesztés feladatai:

- egészséges táplálkozás,
- mindennapos testnevelés, testmozgás,
- testi és lelki egészség, a tanulási eredményesség, társas kapcsolati készségek fejlesztése, az ezeket veszélyeztető negatív hatások, folyamatok, tevékenységek megelőzése
- bántalmazás és erőszak megelőzése,
- egészséget támogató ismeretek elsajátításának segítése, készségek fejlesztése.

Egészséges táplálkozás

Célunk: az egészséges élelmiszerek, ételek, a korszerű táplálkozás iránti igény felkeltése.

Feladataink:

- A megfelelő étkezési szokások kialakítása.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés.
- A helyes táplálkozásból eredő egészségmegőrző tevékenység.
- A családdal való szoros együttműködés kialakítása az egészséges táplálkozás szokásainak alakítása terén.

A gyermekekkel közösen végzett előkészületek során biztosítjuk a kulturált étkezés feltételeit. A szükséges eszközök (tányérok, evőeszközök, poharak, terítő, szalvéta) megfelelő méretben és mennyiségben elérhető helyen, biztonságosan tárolva rendelkezésre állnak.

A feltálatl ételek elnevezését megtanítjuk a gyermekeknek, egy-egy ismeretlen étel bevezetésénél gondolunk arra, hogy a gyermek először kóstolja meg, így kedvesítő ismereteket nyújtunk az ételről. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, ezzel igyekszünk megszerettetni az új ízeket.

A gyermekek az óvodai tevékenységek során folyamatosan ismerkednek meg a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére.

Az intézményi háromszori étkezési kereten felül a szülői támogatások révén a mindennapi zöldség és gyümölcs fogyasztás maximálisan biztosított.

Arra törekszünk, hogy az étkezések során minél több gyermek kóstolja meg a különböző, számukra ismeretlen tejtermékeket. A szabadjáték során, valamint tervezett projektek keretében beszélgetünk a tej fontosságáról, miért is szükséges az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

Az egészséges táplálkozás megkedveltetése érdekében a minden évben megrendezett vitaminhét keretében egészséges ételrecept csereberét tartunk.

A különleges étrendet igénylő gyermekek étkeztetésére fokozott figyelmet fordítunk. A folyamatos folyadékpótlás a nap bármely szakában biztosított.

Fokozott figyelmet fordítunk a gyerekek (közvetett módon a családok) étkezési szokásaira, Táplálkozási rendellenesség esetén (túlsúlyos, kórosan válogatós gyerekeknél) nagyon fontosnak tartjuk a családdal való konstruktív együttműködést, kompetens szakember bevonását a probléma megoldása

érdekében.

Tanácsot adunk a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Felhívjuk a figyelmet, az otthoni reggeli és vacsora fontosságára, illetve arra, hogy kerüljék a családi étkezések során a túlzottan cukros, sós, zsíros ételek, és szénsavas, színezett italok fogyasztását. Részesítsék előnyben az egészséges, az alacsony zsírtartalmú ételeket, a tejtermékeket, halat, baromfihúst, barna kenyeret.

Mindennapos testmozgás

Célunk:

- A testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének felkeltése.
- A rendszeres testedzés szokássá alakítása.
- A rendszeres testmozgással kapcsolatos egészséges életvitel megalapozása.

Feladataink:

- A gyermekek mozgásigényének kielégítése.
- A természetes mozgáskedv megőrzése.
- A szervezet edzése.
- A rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése.
- Az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.

A játékos mozgásra a szabad levegőn, rossz idő esetén a csoportszobában (aulában), eszközzel és eszköz nélkül, spontán és szervezett formában, minden nap lehetőséget biztosítunk. Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, az alapvető szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése, fejlesztése.

A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában. A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodások.

Időjárástól függően minimum napi 2-3 órát „levegő és napfény edzést” biztosítunk a fokozatosságot betartva. A szabadban való levegőzés csak akkor mellőzhető, ha kánikula, hőségriadó (II. illetve III. fokozat, extrém meleg) vagy

zivatar, erős havazás, orkánszerű szél, sűrű köd vagy rendkívüli hideg van (-5 C fok alatti hőmérséklet). Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészsíti ki a levegőzést.

A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak, hőség- és UV-riadó esetén). Ezekben a hónapokban fokozott figyelmet fordítunk a bőrvédelemre (fényvédőkrémek alkalmazásával) és a folyamatos folyadékpótlásra.

A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlesztésére. Az egyensúlyérzék kialakítására speciális eszközöket is használunk.

Fokozott figyelmet fordítunk a betegségből lábadozó, gyenge fizikumú gyerekek fokozatos tevékenykedtetésére, illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek egyéni speciális szükségleteire.

Évente kétszer szervezünk mozgásos tevékenységekre épülő családi napot, ezzel is megalapozva a rendszeres mozgás megszerettetését, felkelteni az életen át tartó sporttevékenység iránti igényt óvodásainkban.

A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szennvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzésének feladata:

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek

nézetésével, stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.

A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok...
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: milyen ember szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni.
- A témával kapcsolatosan drámajátékok, bábjátékok kezdeményezése.

A bántalmazás és erőszak megelőzése

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a

gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, értelmi, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A **gyermekbántalmazás** azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az **érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem-, és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen

komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhethet.

Feladataink:

- Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.
- Az óvodáskorú gyermekek bűnmegelőzési programjának az „Ovi-zsaru program” témaköreinek (1-4) alkalmazása, feldolgozása a csoportokban. (Ismerkedés szabályai; Szabályok, utasítások betartásának fontossága; Idegen személlyel történő találkozás, kapcsolat, ajándékelfogadás szabályai: utcán, játszótéren, idegen lakásban; Otthon tartózkodás szabályai: telefonálás, idegen beengedése a lakásba)

Egészséget támogató ismeretek elsajátításának elősegítése, készségek fejlesztése Baleset-megelőzés, elsősegélynyújtás

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

Elsősegély doboz kötelező minden óvodában. Intézményünkben a székhely és a tagintézmény épületében az orvosi szobákban kerültek elhelyezésre, illetve van egy mobil elsősegély doboz, amit a csoportok minden kirándulás alkalmával magukkal viszik.

Fontos, hogy rájöjjenek a gyermekek, hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek játékos tevékenységek során megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, hogyan kell mentőt hívni), a sérülten való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszerek: a szerepjáték, mesélés, bábozás, drámajáték, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Az óvodáskorú gyermekek bűnmegelőzési programjának az „Ovi-zsaru program” témaköreinek (5-6) alkalmazása, feldolgozása a csoportokban (Veszélyes eszközök is lehetnek, nem játékszer: háztartási eszközök, szűrő-vágó eszközök használata, testi épség megóvása; Közlekedés szabályai).

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során be kell tartaniuk.

A gyermekekkel az óvodai nevelési év elején, valamint szükség szerint, az óvodapedagógus által kezdeményezett irányított tapasztalatszerzések (tanulási-, párhuzamos tevékenységek, kirándulás stb.) előtt ismertetjük a következő védő-óvó előírásokat:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- az irányított tevékenységek során előforduló veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének

megfelelően ismertetjük. Az ismertetés ténye a Csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Személyi higiéné

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak az óvoda mindennapos szokás rendjével.

Célunk: a gyermekek egészségének védelme, a személyi higiéné iránti igény alakítása.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és igényük kialakulását szolgálja.

A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, a dajka részéről bensőséges ellátást igényel.

A napirend keretei között elegendő időt és amennyiben szükséges (az egyéni tempót, sajátos nevelési igényt és életkori sajátosságokat figyelembe véve) segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására.

Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

Feladataink:

- A tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakorlása.
- A test tisztántartásának (bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolásának) igénnyé alakítása, az ezzel kapcsolatos szokások alakítása, fejlesztése.
- A legfőbb személyi higiéniai nevelési feladatunk: a kézmosás és fogmosás szokássá fejlesztése, valamint a WC- és a WC-papír használatával kapcsolatos helyes szokások kialakítása.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzésének és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben.
- A saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t.
- Észre veszik, ha bepiszkolódott a kezük, bőrük és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik.
- Csak a saját felszerelésüket használják.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Segítenek a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

Öltözködés

A napirend keretei között az öltözködés során minden gyermeknek szükség szerint (az egyéni tempót, sajátos nevelési igényt és életkori sajátosságokat figyelembe véve) segítünk, és elegendő időt biztosítunk.

A szülőket igyekszünk meggyőzni, hogy gyermeküket az időjárásnak megfelelően, rétegesen öltöztessék, legyen váltóruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. A ruházat legyen kényelmes (hosszú zsinóroktól, csatoktól... mentes), ne akadályozza a gyermeket, tudjon benne mozogni és érezze magát jól benne. Az öltözetnek igen fontos része a váltócipő, a kinti cipő/lábbeli és a kötelező, irányított mozgás tevékenység során használt tornacipő. Általános elvárások: legyen kényelmes, hajlékony a talpa, széles az orr-rész, és megfelelő a mérete. Ne akadályozza a láb mozgását, fejlődését és segítse elő a lábizmok tónusának kialakítását, rögzítését. Külön odafigyelünk és a gyermekeket is figyelmeztetjük, hogy ruhájukat, cipőjüket mindig a helyére tegyék.

Feladataink:

- Az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása.
- Saját felszerelésük, ruhájuk felismerésének gyakorlása,
- Az önállóság fokozatos kialakítása.
- Az öltözködéssel kapcsolatos technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzárázás, ruhakifordítás elsősorban a szülő feladata. Az óvodai nevelés

során e technikai elemek gyakorlása, gyakoroltatása, valamint a gyakorlás során fejlődő képességek, készségek: a testtudat, finommotorika, szem-kéz, szem-láb koordináció, téri orientáció, reláció szókincs (eleje háta... bal-jobb megkülönböztetése), aktív szókincs... fejlesztése a feladatunk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Teljesen önállóan öltöznék.
- Képesek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet.
- Önállóak az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat kiválasztásában.
- Ismerik saját ruhájukat és azt mindig a jelükhöz teszik.
- Tudnak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki- begombolni.
- Segítenek a kisebbeknek az öltözködésben

Pihenés

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés. Az alvási szokások alakítása, az ezzel kapcsolatos tudatosság és következetesség éppolyan fontos, mint az egészséges táplálkozás és a rendszeres testmozgás.

Az óvodában a változatos, minden érzékszervet igénybe vevő tevékenységek, játékok során a gyermekek elfáradnak, ezért kiemelt figyelmet fordítunk a mindennapos pihenés biztosítására. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Az óvodában, kényelmes ruhában, korszerű, a higiénés feltételeknek megfelelő gyermekfektetőkön alszanak a gyermekek; az ágynemű mosásáról a szülők gondoskodnak.

Feladataink:

- Fontos feladatunknak tartjuk az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozását, kialakítását (rendszeres életritmus, megfelelő napirend) nyugtató, lazító technikák (stressz oldó, drámapedagógiai módszerek) segítségével.
- A pihenéshez nyugodt, meghitt légkört biztosítunk: éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt.
- Figyelünk az egyéni szokásokra is: alvókákkal, „otthoni kedvencekkel” való alvás biztosítása.

- Pihenés alatt a gyermekeket az egymás iránti toleranciára szoktatjuk: legyenek csendben, ne zavarják a társaikat.
- A tanköteleskorú gyermekek részére szükség szerint biztosítjuk a rövidebb pihenő idő lehetőségét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Ismerik és betartják a pihenő alatti szabályokat.
- Képesek nyugodtan, csendben pihenni

Környezeti higiéné

Célunk: a természetvédelemmel, a hulladék kezeléssel, az energiatakarékossággal kapcsolatos feladatok tudatosítása.

Feladataink:

- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A környezet fenntarthatóságának érdekében a gyermekeket az energiával való gazdálkodásra és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára neveljük.
- Az óvoda tisztaságának megóvására, rendben tartására nevelés.
- Az óvoda épületének és környezetének szépítése, virágosítása.
- A csoportszobák rendszeres szellőztetése.
- A megfelelő (egészséget óvó) fűtés-hűtés és világítás biztosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Rendeltetésüknek megfelelően használják az óvoda épületének helyiségeit.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, ismerik a rendetlenség megszüntetésének módját.
- Ismerik, szükség szerint rendeltetésüknek megfelelően használják a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket (lábtörlő, takarító eszközök).
- Takarékoskodnak a vízzel, árammal, papírral.
- Szívesen és aktívan vesznek részt elemi természetvédelmi

tevékenységekben (téli madárvédelem; kisállatok, növények óvása, gondozása).

Az egészségfejlesztési program megvalósítása, ellenőrzése, értékelése

Az egészségfejlesztési program megvalósítása érdekében nagyon fontosnak tartjuk a család és az óvoda nevelési elveinek összehangolását. A gyermek az egészséges életmódra vonatkozó ismereteit és magatartásmintáját a családból hozza magával az óvodába. A szokásalakítás alapja a példamutatás, a tevékenységek gyakori végzése, ismétlése. Az óvoda egészségfejlesztési programjáról, az egészséges életmóddal kapcsolatos óvodai szokásokról a szülőket már az óvodába lépés előtt („Kukucsáló”; szülői értekezlet, ismerkedési délelőtt, honlap...) tájékoztatjuk, hiszen azok megszilárdulásának elengedhetetlen feltétele az egységes szemlélet megteremtése. A program megvalósításához számítunk a szülők együttműködésére.

Az óvoda egészségfejlesztő pedagógiai tevékenysége beágyazódik a gyermek egészségügyi szakhálózat szervezeti tevékenységébe. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése kiterjed a gyermekek egészségügyi ellenőrző vizsgálataira, az óvodai egészségnevelésre, egészségmegőrző preventív tevékenységeire. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink koordináltak, nyomon követhetők. Az egészségfejlesztési programban megfogalmazott feladatok elvégzését és az elért eredmények dokumentálását az óvodapedagógusok végzik.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése, dokumentálása („Fejlődési Napló” vezetése) az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének folyamatos megfigyelésére, vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is.

Az egészség védelme az egyén (saját) és a társadalom (közös) érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgálatnak, a köznevelési rendszernek és más társadalmi szervezetnek alkotmányos feladata van.

Az óvodai egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az egészségügyi-védőnői szolgálat véleményének kikérésével készítette el.

4.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

„Az ember "valahová tartozási" szükséglete olyan, mint egy fa gyökérzetének a talaj: be kell kötődni ahhoz valahová, hogy a viharoknak ellen tudjunk állni.” (Bagdy Emőke)

A gyerekek fejlődésének tempója élet- és nevelési körülményei eltérőek. Különböznek egymástól testi, lelki, idegrendszeri sajátosságaikban, értelmi képességeik, nyelvi kifejezőkészségük, társas magatartásuk, érzelmeik, érdeklődésük, aktivitásuk terén. Ezért nagyon fontos a gyermekek életkörülményeinek, családi szokásainak, egyéni, sajátos nevelési szükségleteinek, anamnézisének ismerete, mely alapja a sikeres és hatékony nevelő-fejlesztő munkánknak.

A **befogadás** időszaka alapvetően befolyásolja a gyermek óvodához fűződő későbbi kapcsolatát, ezért lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülő és a gyermek a kezdeti időszakban (az első héten) együtt ismerkedhessen az óvodai élettel, továbbá az érzelmi biztonságot nyújtó kedvenc játékukat, vagy tárgyakat magukkal hozzák az óvodába. Augusztus utolsó hetében új óvodásaink és szüleik számára ismerkedési napot szervezünk, melynek keretében megismerhetik egymást, a csoportban dolgozó felnőtteket, a házirendben rögzített, az óvodai élettel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

A gyermekek megfelelő szocializációjához, egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen az **érzelmi biztonságuk megteremtése**. A gyermekkel foglalkozó felnőtt és a gyermek kapcsolatában fontos a következetesség, a határozott, de barátságos, toleráns és őszinte magatartás, a biztonságot nyújtó, az egészséges függőségi törekvéseket kielégítő, szerető és megértő pozitív nevelői attitűd. Ez biztosítja a gyermekek számára a jó közérzetet, nyugodt légkört, mely harmonikus tevékenységet tesz lehetővé, megkönnyítve ezzel a közösségbe való beilleszkedést.

Az óvodában a **közös tevékenységek** során alakulnak ki a társas kapcsolatok, bontakoznak ki a csoportra jellemző etikai szabályok, a gyermekek erkölcsi tulajdonságai. A személyes érintkezésnek, a kommunikációnak és az együttműködésnek közösségformáló szerepe van. A közösségi tevékenységek során formálódik a közösségi tudat, a közösségi érzés, a toleráns magatartás, alakulnak ki a közösségi szokások és hagyományok.

Az óvodában a sokszínű és változatos tevékenységek során a gyermekek megtanulják az egymás felé fordulást, az együttműködést, az egymás, a másság és különbözőségek elfogadását, tiszteletét, melyek összehasonlítási lehetőséget kínálnak, ebből következően reális- önismeret, önértékelés kialakulását teszik lehetővé.

Az óvodai élet szervezése (a **szabadjáték**, a **korszerű pedagógiai módszerekkel** megvalósuló párhuzamosan végezhető tevékenységek, **rugalmas, folyamatos napirend...**) segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, önzetlenség, elfogadás, igazmondás, tisztelet...) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat...) a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A gyermekek modellkövetés útján sajátítják el azokat a magatartásmódokat, melyek szükségesek a közösségi létezéshez. Az együtt játszás során felmerülő konfliktusok kezelésében, megoldásában fontos szerepe van a felnőtteknek. Ennek elsődleges forrása a szülő által nyújtott modell. Az óvodában felmerülő gyermekek közti konfliktusok megoldásának elősegítése, a gyermekekkel az erőszakmentes konfliktuskezelési technikák megismertetése elsősorban óvodapedagógusi feladat, de a helyzet mérlegelése után esetenként a szülőket is tájékoztatni kell a felmerülő problémáról, extrém esetekben szakember bevonása is indokoltá válhat.

Az óvodában dolgozó felnőttek viselkedésmintái meghatározó szerepet játszanak a gyermekek közösségi, társas viselkedésének alakulásában. Az óvodapedagógus személyisége, kommunikációja, bánásmódja modell értékével hat a csoporttevékenységek folyamatára és a gyermekek egyéni fejlődésére, továbbá az óvodapedagógus viszonya egy-egy gyermekhez hat a csoporton belüli gyermekkapcsolatokra is.

Célunk:

- A gyermekek „lelki egészségének”, érzelmi intelligenciájának optimális fejlődésének elősegítése, érzelmi biztonságának megteremtése. Érzelmileg kiegyensúlyozott, őszinte, motivált gyermekek nevelése.
- A társadalom, a közösségi élet szempontjából fontos értékek, tulajdonságok közvetítése (hagyományápolás, környezettudatosság, a szülőföldhöz fűződő

pozitív érzelmi viszony alakítása, hazaszeretet...), megismertetése a gyermekekkel. Közösségi érzés, közösségi magatartás, közösségtudat kialakítása.

- Alapvető etikai normák, szokások szabályok megismertetése, elfogadtatása, elsajátíttatása és betartatása a gyermekekkel.
- A gyermekek egyéni tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával.
- az iskolai élethez szükséges szociális képességek fejlődésének segítése, fejlesztése.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, derűs, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- Pozitív attitűd, érzelmi viszonyulás kialakulásának segítése, ösztönzése a gyermek- gyermek; megteremtése, biztosítása a gyermek-felnőtt, felnőtt-felnőtt kapcsolatokban.
- Az inkluzív nevelés megvalósulása érdekében olyan mintát közvetítünk, hogy a gyermekek elfogadják és megértsék, hogy az emberek különböznek egymástól és képesek legyenek a különbözőségek tiszteletben tartására és elfogadására.
- A változatos és sokszínű tevékenységek során hozzásegítjük a gyermekeket ahhoz, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Az óvodai élethez kapcsolódó szokások, hagyományok megteremtésével és ápolásával, ünnepekre és jeles napokra készülődéssel, élmények és tapasztalatok biztosításával segítjük a gyermekek közötti együttműködést, a közösség alakulását és fejlődését.
- A mesékkel, a drámajáték eszközeivel, bábozás, dramatizálás során, szituációs, társas játékok kezdeményezésével a gyermekek erkölcsi, akarati tulajdonságainak (szociális érzékenység, együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat,

- szabálytudat...) szokás és normarendszerének megalapozása.
- Az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka példaadásával és modellértékű szerepével a gyermek szociális magatartásformáinak (egymáshoz való alkalmazkodás, együttműködés, erőszakmentes konfliktuskezelés...) viselkedéskultúrájának fejlesztése, formálása.
 - Éntudatuk, pozitív énképük kialakulásának segítése, önfejlesztő törekvéseik támogatása.
 - Fontosnak tartjuk a gyermekek személyiségére pozitívan ható baráti kapcsolatok támogatását.
 - A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő, nehezen beilleszkedő, magatartási nehézséggel küzdő, lassabban fejlődő, sajátos nevelési igényű gyermekek optimális fejlődése és fejlesztése érdekében az óvodapedagógusnak kötelessége gyanú esetén a szakértői vizsgálat és szakértői szakvélemény kérése, a megfelelő, kompetens szakemberek bevonása a nevelésbe; a kompetencia határok betartása mellett a gyermekek egyéni fejlesztése.

Boldogságóra program

Óvodánkban a Boldogságóra foglalkozások a 2019-2020-as nevelési évtől kerültek bevezetésre a székhely, illetve tagintézmény épület 1-1 csoportjában a Jobb Vele a Világ Alapítvány által indított Boldogságóra program keretében. Ez a program, a gyermekek lelki jólétével foglalkozik, valamint a szülők bevonására is lehetőséget ad. Hasznos kiegészítője az óvodai munkánknak, hiszen általa lehetőség nyílik arra, hogy a hagyományos tudásmegosztást, valamint az életben szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztését összhangba hozzuk. A boldogságórák hozzájárulnak a gyermekeink pozitív lelki fejlődéséhez, érdeklődőbbé, nyitottabbá válnak. Nemcsak a hangulatukat javítja, hanem olyan képességek fejlesztésében is segíti őket, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy sikeres és boldog felnőttek legyenek. Kiemelt feladatunk a pozitív énkép kialakítása, a különböző játékos feladatok segítségével a szeretet, magabiztosság, egymásra való odafigyelés, önmagunk és társaink tiszteletének erősítése, derűs, vidám hangulatú mindennapok biztosítása. Ezek a foglalkozások havi egy alkalommal kerülnek megvalósításra, sikeresen beépíthetők az aktuális tevékenységek közé.

A program 10 egymásra épülő témából áll. Minden hónapban más-más téma kerül feldolgozásra játékos tevékenységek keretében. A programban résztvevő csoportok az alábbi témákkal ismerkednek: A hála gyakorlása; . Az optimizmus gyakorlása; Társas kapcsolatok ápolása; Boldogító jócselekedetek; Célok kitűzése és elérése; Megküzdési stratégiák; Apró örömök élvezete; A megbocsátás gyakorlása; Testmozgás; Fenntartható boldogság.

A Boldogságórák alapja a bátorító megerősítő pedagógiai attitűd. A foglalkozásokon helyet kap a relaxáció, feszültségoldás, közös gondolkodás, élmények megosztása játékos feladatokon, meséken keresztül.

A Boldogságóra Program foglalkozásait a tematikát ismerő és vizsgakövetelményeket teljesítő pedagógusok (óvodapedagógusok, óvodapszichológus) tartják a gyermekcsoportoknak.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek kötődnek az óvodához, szívesen járnak az óvodába, jól érzik magukat; elfogadják, szeretik egymást és a velük foglalkozó felnőtteket.
- Környezetükben jól eligazodnak, képessé válnak a kapcsolatteremtésre és együttműködésre felnőttekkel, gyerekekkel egyaránt.
- Képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban.
- Éntudatuk kialakult, érzelmeiket érthetően kifejezik, szándékaikat képesek érvényesíteni.
- Társas kapcsolataik megszilárdultak, baráti kapcsolatokat könnyen kialakítanak.
- Megértik, elfogadják és tolerálják, hogy az egyes emberek különbözőek. Szükség esetén a tőlük elvárható módon segítséget nyújtanak.
- Magatartásuk érzelem- és indulatvezéreltsége csökken, képesek vágyaik teljesülésének késleltetésére /önfegyelem/, a kudarcok elviselésére.
- Képesek az akadályokat leküzdeni és a felmerülő problémákat önállóan, változatos módon megoldani, konfliktusaikat megfelelő módon erőszakmentesen kezelni.
- A szabályokat elfogadják és betartják /szabálytudat/.
- Az elkezdett tevékenységet befejezik /feladattudat/.

- Kialakul a szülőföldhöz való kötődés, tisztelik és becsülik szűkebb és tágabb környezetüket, fejlődik hazaszeretetük.
- Az alapvető viselkedési normákat követik, életkoruknak megfelelő erkölcsi és akarat tulajdonságokkal, szokásokkal rendelkeznek.

4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés és anyanyelvi nevelés az óvodai nevelő-fejlesztő munka egészét, minden területét áthatja. Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása a nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv a környezettel való kapcsolat, az önkifejezés, a gondolkodás legfőbb eszköze. Az értelmi nevelés a gondolkodási folyamat fejlődésén keresztül megalapozza az információszerző, az információkat feldolgozó és azokat alkalmazó tanulási stratégiákat. Ezáltal az értelmi- és anyanyelvi nevelés egymásra épülő, egymástól elválaszthatatlan kapcsolatot alkot.

A mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek. A megkésett mozgás gátolja a beszédfejlődést, a beszédfejlődés megrekedése pedig lassítja a gondolkodás fejlődését.

Anyanyelvi fejlesztés és nevelés

A nyelv elsajátítása során két folyamat – a beszéd megértése és a beszéd létrehozása – egymást feltételezve és támogatva fejlődik. Az optimális beszédfejlődéshez állandó társas kötődés (anya, gyermek, család...), megfelelő környezet, az idegrendszer megfelelő érettsége, ép beszéd és hallásszervek kellenek.

Az óvodában az anyanyelvi fejlesztés és nevelés alapja: az óvoda szóbeli közlést kiváltó derűs légköre, a beszélő környezet és a modellértékű mintaadás.

Célunk:

- A gyermekek érthető, tiszta, kifejező, hatásos és meggyőző, megfelelő tempójú és hangsúlyú kommunikációjának, beszéd készségének a kialakítása.
- A gazdag aktív szókincssel, fejlett kommunikációs készséggel, metakommunikációs bázissal rendelkező, az önmagát, gondolatait, élményeit, elképzeléseit, érzelmeit kifejezni és megértetni, valamint másokat meghallgatni tudó gyermekek nevelése, akik helyesen használják a magyar

nyelvet.

Feladataink:

- Biztonságot nyújtó, elfogadó, beszédet motiváló (képek, könyvek, újságok...) környezet megteremtése, ahol a gyermekek bátran megszólalhatnak és beszélhetnek.
- A gyermekek beszédállapotának felmérése, megismerése.
- A gyermekek meghallgatása, kérdéseik megválaszolása, beszédkedvük felkeltése és fenntartása.
- A nyelvtani szabályoknak megfelelő beszédmodell nyújtásával a helyes beszéd kialakítása: a hangsúly, hanglejtés, hangszín, hangerősség, beszédritmus megfelelő használata.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- Beszédeszlelés, beszédhallás és beszédmegértés fejlesztése.
- Az érzelmek, gondolatok, tapasztalatok szóbeli kifejezőképességének fejlesztése.
- Új fogalmak értelmezése, aktív szókincs bővítése.
- Metakommunikációs játékok alkalmazásával metakommunikációs bázis bővítése.
- Ismert, kitalált mesék, történetek elmondására ösztönzés.
- Anyanyelvi játékok beépítése a mindennapokba. – öltözőben...
- Együttműködés a logopédus szakemberrel (rögzített hangok gyakorlása).

Az anyanyelvi fejlesztés alapja a gyermek beszédállapotának az ismerete. A gyermek kommunikációs nehézségei, interakciós zavarai, beszédfejlődésének nagymértékű elmaradása esetén az óvodapedagógusnak logopédus segítségét kell kérnie.

A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze az óvodapedagógus példamutató beszéde, kommunikatív viselkedése. A gyermek azt utánozza, amit hall és úgy, ahogyan hallotta, ezért lényeges a környezetében élők helyes és szép beszéde. Az óvodapedagógusnak, pedagógiai asszisztensnek, dajkának törekednie kell beszélgetés közben a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására, mely segíti a gyermek gondolkodásának, képzeletének fejlődését is.

Az óvodában a beszélő környezet hatására, a beszédhelyzetekben szerzett

tapasztalatai során a gyermek átveszi, szinte észrevétlenül tanulja meg környezetétől a nyelvtanilag helyesen felépített mondatok szerkesztését.

A felnőttel való beszédkapcsolat az óvodában kiegészül a gyermektársakkal való tevékenység közbeni beszélgetéssel. A szabadjáték során több társ beszédét, viselkedését kell a gyermeknek

követnie, megértenie, metakommunikatív jeleiket (tekintet, mimika, gesztus...) megfejtenie. Fontosnak tartjuk, hogy a szabadjátékon túl, életszerű helyzetekben, természetes módon minden gyermek beszélgessen arról, ami foglalkoztatja, érdekli.

Az óvodapedagógusok igyekeznek olyan kommunikációs helyzeteket teremteni, amik lehetőséget biztosítanak a párbeszéd gyakorlására, az önkifejezésre, az élmények felelevenítésére, mely növeli a gyermekek beszédkedvét, interaktív kommunikációs aktivitását.

A magyar népmesék, a népi mondókák, versek, népdalok a legszebb és legértékesebb anyanyelvi fejlesztési eszközök. A mindennapos mesélés, verselés, éneklés mellett számos hagyományos és korszerű módszerrel (bábozás, dramatizálás, dramatikus és szituációs játékok segítségével; anyanyelvi és beszédtechnikai játékokkal) igyekszünk gyermekeink optimális anyanyelvi fejlődését elősegíteni, biztosítani.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Gyermekeink képesek a hangok észlelésére, helyes képzésére, a szavak, illetve mondatok megértésére, alkotására.
- Mondataikban változatosan és helyesen használják a főneveket, igéket, melléknéveket, számneveket, névutókat, igeidőket...
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.
- Beszédüket érzelmeik által kiváltott természetes gesztus, arcjáték kíséri.
- Aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókészletüket, választékosan, gazdag szókinccsel beszélnek, mesélnek. Az új és ismeretlen kifejezések jelentésére rákérdeznek.
- Beszédük összefüggő, elbeszélésük folyamatos, törekszenek a történetek

logikai, időrendi sorrendjének követésére.

- Ismerik és használják az udvariassági szófordulatokat.
- A jellemző mesefordulatok kifejezései is megjelennek a mindennapi beszédjükben.
- Szívesen nézegetnek könyveket, folyóiratokat, beszélnek, mesélnek a képekről.
- Figyelmesen, nyugodtan képesek végighallgatni mások megnyilatkozásait.

Értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi képességek kibontakoztatása, az önálló, az alkotó, az aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben. A mindennapokban komplexen megvalósuló értelmi nevelést és fejlesztést a gyermekek kíváncsiságára építjük, melyhez változatos tevékenységeket, tapasztalatszerzési alkalmakat (látens és perceptuális tanulási lehetőségeket) biztosítunk. A gyermekek a színes, változatos tevékenységeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Célunk

- Az értelmi képességek optimális fejlődését elősegítő feltételek megteremtése.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendezése, célirányos bővítése, kognitív képességeiknek fejlesztése.
- A gyermekek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítsanak el, értelmi képességeik úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudják oldani, tudjanak eligazodni a világban.
- A tanuláshoz szükséges képességeik alkalmassá tegyék őket az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Feladataink:

- A belső érést, fejlődést segítő külső ráhatások, inger- és élmény gazdag környezet biztosítása.
- A gyermeki érdeklődés, kíváncsiság felébresztése, illetve fenntartása, a figyelem ráirányítása a környező világ szépségeire, érdekességeire, eseményeire.
- A gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve

változatos tevékenységek biztosítása.

- Játékos cselekedtetéssel, szenzitív, kooperatív tanulási módszerekkel, a projekt módszer, az élménypedagógia eszközeivel az észlelés, érzékelés, figyelem, emlékezet, képzelet, kreativitás, gondolkodás, elemi számolási készség fejlesztése.
- Önálló ismeretszerzésre, cselekvésre, aktív, alkotó gondolkodásra készítés.
- A képességfejlesztést differenciáltan, az egyéni képességek, és fejlődési ütem figyelembevételével végezzük.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek kíváncsiak, érdeklődőek környezetük változásai, eseményei iránt.
- Motiváltak, keresik, kutatják, vizsgálják a jelenségek okát.
- Képesek a velük kapcsolatos élmények feldolgozására.
- Koruknak megfelelően észlelésük differenciált, megfigyeléseik egyre pontosabbak, felismerik és megnevezik a mennyiségi, térbeli, geometriai és időbeli viszonyokat, képesek összehasonlítani, csoportosítani; ok-okozati, időbeli összefüggések értelmezésére (kauzális gondolkodás); elemi következtetések megfogalmazására.
- A cselekvő szemléletes és szemléletes képszerű gondolkodáson túl megjelenik az elvont, nyelvi gondolkodás szintje.
- Képesek egyszerű problémák önálló megoldására, ismereteiket, tapasztalataikat (egyéni sajátosságaikhoz mérten) jól alkalmazzák a különböző élethelyzetekben.
- Élményeiket képesek kreatív, sajátos, egyéni módon, szabadon kifejezni: mozgásban, játékban, vizuális alkotásokban.
- Rendelkeznek az iskolába lépéshez, a tanuláshoz szükséges pszichikus funkciókkal, kognitív képességekkel (figyelemösszpontosításra való képesség, reprodukív emlékezet, gazdag képzelet, problémamegoldó gondolkodás, kommunikációs készség)

5 Az óvodai élet tevékenységformái, az óvodapedagógus és a NOKS munkatársak feladatai

5.1 A játék

A játék a gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, ezért az óvodai nevelés leghatékonyabb nevelési, fejlesztési eszköze. A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől, a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától. A játék a gyermek önmegvalósítása, érzelmeinek és vágyainak, lelkiállapotának önkifejezése, fejlettségének legjobb mutatója. A játék fejlődése a gyermek személyiségfejlődésének a tükré.

A gyermek személyiségfejlődése a szabadjátékban a legintenzívebb. Az utánnás, a tevékenységi vágy, az önállósulás, az értelmi, motoros képességek, a kommunikációs készség, az érzelmi, akarati tulajdonságok, a szociális magatartás mind-mind a játékban fejlődik ki.

Az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés kifejlődésének lehetőségét, a tehetségigérek kompetenciáinak kiemelt fejlesztését támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, inger gazdag környezetet, és biztosítjuk a szabadjáték minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés, regresszió esetén a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciáinak erősítését támogatjuk. A szabadjáték feltételeinek megteremtésével, a tevékenységek megszervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük fejlődését, illetve kezdeményezett játékok segítségével a kompetencia határok betartása mellett fejlesztjük képességeit.

Játék közben a gyermek derűs, felszabadult, **a játék örömforrás** számára, maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában. A saját értelmezésben, újra átélt élmények **feszültségoldó hatásúak**, melyek pozitívan hatnak a fejlődő gyermeki személyiségre.

A szabadjáték közben az óvodapedagógus támogatása, segítése, ötletadása a gyermek igényeihez igazodik. A gyermek kötetlenül, szabadon eldöntheti, hogy a

játékból mikor kíván kilépni, illetve meddig akar benne részt venni.

A gyermek játék közben szinte észrevétlenül tanul. Ezért napirendünkben a rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezzük a hangsúlyt, így a gyermekek elsődleges tevékenységére a játékra fordított egybefüggő, viszonylag hosszú idő biztosított.

A játék lehet a gyermek szabadjátéka és lehet az óvodapedagógus által kezdeményezett játék.

Szabadjáték során az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot:

- a játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- a gyermeki játékelgondolás, játéktéma megvalósulásában,
- a játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabadjáték folyamatosságának érdekében az óvodapedagógus elegendő időt ad az elmélyült játék kibontakozására, a játék befejezésére, a játék megszakítása esetén lehetőséget ad a játék későbbi folytatására.

Kezdeményezett játék

Az óvodapedagógus által pedagógiai szándékkal kezdeményezett, tervezett játékszituáció, játékos cselekedtetés, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

Mivel a gyermek legfőbb fejlődési mutatója a játék, így a gyermekek játéktevékenységének megfigyelése során az óvodapedagógus értékes tapasztalatokat szerezhet az egyes gyermekek fejlődéséről (érzelmi-hangulati állapot, érzelmi sérülések, értelmi képességek, beszédfejlődés), valamint társas kapcsolatainak (barátságok, együtt játszó csoportok, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszony, irányítás, elfogadás) alakulásáról.

A **gyakorlójáték** legfőbb jellemzője a funkció öröm. A tevékenység során a gyermekek megismerik önmagukat, gyakorolják a nagymozgásokat, megtanulják összehangolni a mozdulataikat, ismerkednek tárgyi környezetükkel, az őket

körülvevő tárgyi világ fizikai jellemzőivel. A játék, gyakorlás során fejlődnek érzékszerveik, fejlődik nagymozgásuk, finommotorikájuk, mozgáskoordinációjuk, térészlelésük, tapintásos észlelésük, verbális készségük. A gyakorló játék elemei (mászás, futás, rakosgatás...) a későbbiekben bonyolultabb, összetettebb játékokban is megőrződik.

A **szimbolikus szerepjátékok** (a színlelő, fantázia, fikciós, alkotó, dramatikusjátékok) során a gyermekek az őket körülvevő világból szerzett benyomásaikat, élményeiket képezik le. Eljátszhatják örömeiket, vágyaikat, félelmeiket, haragjukat, a valóság számukra lényeges elemeit.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek irodalmi, és személyes élményeiket szabadon választott kötetlen módon **dramatizálással** és/ vagy **bábozással** is feldolgozhassák, megjeleníthessék. A játék során alakul szocializációs készségük, közösségi magatartásuk, társas kapcsolataik, kommunikációjuk, erkölcsi, akarati tulajdonságaik, kognitív képességeik.

A szerepjátékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra. Ehhez számos eszközre van szükségük.

A **barkácsolás** a játék igényéből indul ki, tehát kötetlen, szabadon választott tevékenység. Időpontját a játékhelyzet határozza meg. Feladatunk: a barkácsoláshoz szükséges hely, alapanyagok, és kifogástalan, a gyermekek számára megfelelő szerszámok biztosítása. Az óvodapedagógus a barkácsolás folyamata során csak annyi segítséget nyújt, amennyit a gyermekek igényelnek, és amennyi feltétlenül szükséges.

Az **építő- és konstruáló játékok** alkalmával, a létrehozás öröme kerül előtérbe: az „én alkottam”, majd a „mi csináltuk” élménye. Fiatalabb gyermekeknél a gyakorlójáték fejlettebb formájaként jelentkezik, az idősebbek már tudatosan konstruálnak. Csoportszobáinkban változatos játékeszközökkel ösztönözzük a gyermekeket egyszerűbb vagy bonyolultabb építmények létrehozására (pl. legó, fa- és műanyag építőeszközök, geomag, java, pötyi stb.). Játék közben fejlődik szem-kéz koordinációjuk, finommotorikájuk, térészlelésük, alak-és formaállandóság érzékük, a rész és egész viszonyának észlelése, képzeletük, kreativitásuk, vizuális memóriájuk.

A **szabályjátékok** előre meghatározott szabályok szerint folynak. A

leggyakrabban játszott óvodai szabályjátékok a mozgásfejlesztő (pl. fogócska, bújócska, labdajáték) és értelmi képességeket fejlesztő játékok (pl. memória, kirakó, társas, kártya, logikai, stratégiai...), valamint az énekes játékok és népi játékok. A tevékenységek során fejlődnek a gyermekek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságaik, fejlődik szocializációs készségük, szabálytudatuk, önfegyelmük, önismeretük, önértékelésük.

Célunk:

- a gyermekek személyiségének optimális, harmonikus fejlődésének biztosítása;
- képességeik, kompetenciáik fejlesztése;
- a játéktevékenységen keresztül érzelmi, akarati tulajdonságaik alakítása; szociális, társas viselkedésük, magatartásuk formálása.

Feladataink:**A játéktevékenységhez szükséges feltételek biztosítása:**

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása.
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása.
- A különböző játékfajták eszközeinek a gyermekek számára jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. (Áttekinthető tárolás, optimális mennyiségű játékeszközök, és a játékcsere biztosítása.)
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék.
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (pl. hopp-labda, mini- trambulin, bobo-car, mozgáskotta...).
- Sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára.
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó, az önálló tapasztalatszerzést elősegítő tárgyakról való gondoskodás.
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése, differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.

- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel, együttjátás.
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése.
- A gyermekekkel foglalkozó felnőttek (óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, dajka) modellértékű viselkedése, kongruens (hiteles) kommunikációja.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás: testi épségüket veszélyeztetik, a konfliktust nem képesek önállóan megoldani, zavarják egymást; továbbá a játékok épségének megóvása, baleset megelőzés céljából.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, a felnőttek is játszótársként vegyenek részt a játékokban.
- A játék fenntarthatósága érdekében szolgáló szabályrendszer gyermekekkel együtt történő alakítása.
- Egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére

- Örömmel, önfeledten játszanak.
- Játékukban elmélyültek, kitartóak.
- Képesek játékukhoz szükséges eszközök kiválasztására, élményeik eljátszására.
- Akár több napon keresztül is képesek egy játéktémában együtt játszani, együttműködni.
- Szívesen vállalnak szerepet.
- Örömmel báboznak, vesznek részt dramatikus játékokban.
- Képesek egyéni ötleteik vagy élményeik alapján építeni, konstruálni.
- Képesek építmények lemásolására.
- A játéktémákhoz konstruktív módon képesek létre hozni - a rendelkezésre álló tárgyakból, tárgyak segítségével – különböző játékeszközöket, építményeket.
- A barkácsoláskor létrehozott eszközöket felhasználják játékukban, továbbfejlesztik.
- Szabályjáték során betartják a szabályokat, másokat is figyelmeztetnek a szabályok betartására.
- Játéktevékenységük során, társas kapcsolataikban megjelennek az óvodában elsajátított viselkedési szabályok, gesztusok, beszédbeli kifejezésformák is.

- Egészséges versenyszellemben tevékenykednek.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszenek.

5.2 Külső világ tevékeny megismerése – „Zöld Óvoda” program

A gyermekek környezettel való ismerkedése az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Miközben felfedezik környezetüket, különböző tevékenységek során tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő társadalmi és természeti környezetről, amely segíti őket az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodásban.

Megismerik a szülőföldjüket, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit.

A megfelelő érzelmi viszony kialakítása mind a természeti, mind a társadalmi környezetünk iránt a környezetvédelmi nevelés alapjául szolgál. A gyermek ismereteiben, környezethez való alkalmazkodásában a családi nevelésnek alapozó, döntő jelentősége van és a fejlődés folyamán az elsődleges szerepe meg is marad. Ezért tartjuk kiemelkedően fontosnak, hogy óvodánk tudatosan fejlesztő eljárásaival kiegészítse ezt a nevelést és az esetleges hátrányokat kompenzálja.

A külső világ tevékeny megismerése magában foglalja a környezet megismerése mellett az elemi matematikai tapasztalatok szerzését is.

Programunkba beépítjük a „Zöld óvoda” **kritériumrendszerének** megvalósítását. Igyekszünk gyermekeinkben megalapozni a „zöld szemléletet” a Föld kincseivel való takarékosság, a fenntarthatóságra való nevelés szemléletét.

5.2.1 Környezetismereti tapasztalatok szerzése

Az ismeretszerzés alapja a gyermekek minél több érzékszerven keresztül történő tapasztalatszerzésének biztosítása, játékos cselekedtetéssel és folyamatos tevékenykedtetéssel.

A környezeti, **környezetvédelmi nevelés** kiemelésével igyekszünk ráirányítani a gyermekek figyelmét a bennünket körülvevő zöld természet értékeire, próbáljuk felismertetni velük a természetvédelem fontosságát, kialakítani bennük a természetszerető, óvó, védő, megelőző és megőrző magatartást. A gyermekekben felidéződik és mélyül a természet, az élőlények, az állatok iránt érzett felelősség, ha nap, mint nap tapasztalják saját környezetükben, a velük foglalkozó felnőttek

felelős tevékenységét.

A **fenntarthatóság** pedagógiájának egyik fontos célja a természettisztelő magatartás megalapozása, kialakítása mellett, a személyes felelősség érzésének megérettetése a gyermekekkel. A **környezettudatos környezeti nevelés** azzal szolgálja a fenntarthatóság iránti törekvést, hogy tapasztalati úton, a személyes tudás gyarapításával segíti elő a gyermekek számára, a jövőről való gondolkodás és gondoskodás modelljeinek tapasztalását, a környezetért felelős életvitelt, az anyagi javak tekintetében a mértékletes és a takarékos szemléletmódot.

Célunk:

- A környezet tevékeny megismertetése és megszerettetése.
- A közvetlen és tágabb természeti és társadalmi környezet felfedezése, felfedeztetése változatos mozgásos és érzékszervi tapasztalatszerzések által.
- A környezet értékeihez, esztétikájához fűződő pozitív érzelmi-cselekvő viszony kialakítása (élménypedagógia módszerek alkalmazásával).
- A környezetvédelem, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A változatos tevékenységek során a gyermekek készségeinek, képességeinek alakítása, személyiségük formálása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki érdeklődés kielégítéséhez, a tapasztalatszerzési lehetőségekhez megfelelő hely, időt, eszköz és élmény biztosítása.
- A spontán és a tervezett, szervezett irányított tapasztalatszerzések, megfigyelések, munka jellegű tevékenységeket, szimulációs játékok segítségével a megismerő funkciók és önálló felfedezés gyakorlása.
- A környezet, a természeti jelenségek megismerésében, megértésében, az összefüggések felfedezésében a gyermekek segítése, ok-okozati összefüggések meggláttatása, beszédértés, nyelvi kifejező készség, értelmi képességek fejlesztése.
- A gyermekek szociális érzékenységének formálása.
- Önálló véleményalkotásuk segítése, döntési képességük fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és környezet alakításában.
- Környezetvédelemmel kapcsolatos alapvető szokások kialakítása, tevékenységek megismertetése a gyermekekkel.
- A környezetbarát életvitel megalapozása, az emberi és tárgyi környezethez, a

természethez fűződő pozitív érzelmi viszony kialakulásának segítése, a természet védelmére, szeretetére nevelés a családok bevonásával.

- A környezet és a természet törvényeivel harmonizáló értékrend kialakítása.
- A szülőföld, az itt élő emberek, hazai tájak; a község építészeti, történeti, természeti jellemzőinek, értékeinek, adottságainak szokásainak megismertetése, megszerettetése; hagyományápolás.

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segíti a szervezési feladatok megvalósulását, az irányított tevékenységhez szükséges feltételek megteremtését.
- Szaktudásával segíti a csoportban folyó pedagógiai munkát.
- Szükség esetén segítséget nyújt a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek.
- Az óvodapedagógus útmutatásai alapján a környezeti nevelés témájával kapcsolatos mikrocsoportos szenzitív játékot irányít, játszik a gyermekekkel.
- A gyermekek egyéni fejlettségét figyelembe véve segíti az önálló tapasztalatszerzési folyamatokat.
- Részt vesz az udvari életben, az intézmény környezetének alakításában, szépítésében.
- Kertészkedik a gyermekekkel, egyszerű munkafolyamatokat megtanít számukra.
- Részt vesz a csoportok által szervezett környezeti neveléssel kapcsolatos óvodán belüli és kívüli programok, kirándulások szervezésében, lebonyolításában.

A dajka feladatai:

- Az óvodapedagógus útmutatása alapján előkészíti, majd a tevékenység végén a helyére teszi a tervezett, irányított tapasztalatszerzésekhez, tevékenységekhez szükséges eszközöket; a gyermekeket egyéni fejlettségüket figyelembe véve bevonja a munkafolyamatokba.
- Segítséget nyújt számukra az öltözködésben, a higiénias tevékenységekben.
- Gondozza a csoportban lévő növényeket, állatokat; a gyermekeket egyéni fejlettségüket figyelembe véve bevonja a munkafolyamatokba, példát mutat számukra.
- Részt vesz az udvari életben, az intézmény környezetének alakításában,

szépítésében.

- Részt vesz a környezeti neveléssel kapcsolatos óvodán belüli és kívüli programokon, ellátja a gondozási feladatokat.

Az óvodapedagógusok módszertani szabadságukkal élve, a gyermekcsoport életkori sajátosságait, a gyermekek érdeklődési körét, előzetes ismereteit figyelembe véve dolgozzák fel az ajánlott, valamint az óvodapedagógusok, illetve a gyermekcsoport által preferált egyéb témákat.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit az évszakokba ágyazottan, illetve különböző projektek, témahetek keretében dolgozzuk fel.

A természeti- és társadalmi környezettel kapcsolatos témaköröket gyakran egymással összekapcsoltan tárgyaljuk, komplex módon valósítjuk meg. A környezetismereti témákhoz kapcsolódó, érzelmi átélést fokozó versek, mondókák, énekek, ábrázoló és barkácsoló tevékenységek, mozgásos játékok által a gyermekek élményeit, ismereteit bővítjük, elmélyítjük, ezzel is elősegítve a természetszerető, a környezetet óvó-védő attitűd kialakulását.

Ajánlott témák: hagyományos, nemzeti ünnepek; „Zöld” – jeles napok, évszakok, napszakok, a természet, az időjárás változásai, színei, a helyes közlekedés szabályai, növények, állatok, ezekhez kapcsolódó emberi tevékenységek, testünk, lakóhelyünk, a család, foglalkozások, fizikai jelenségek játékos feldolgozása.

Óvodánk 2006. óta vesz részt az országos **„Zöld Óvoda”** programban. A program fenntarthatósága lelkes, elhivatott nevelőtestülettel, a teljes alkalmazotti közösség bevonásával biztosított. A program tárgyi feltételeit fenntartói támogatással tudjuk megvalósítani. A „Zöld Óvoda” kritériumrendszerének megvalósítása az adott nevelési év intézményi munkatervében foglaltak alapján történik. 2002-től (Alapítványi majd szülői támogatással) „Madarász-ovi”, 2005-től minden évben (fenntartói és szülői támogatással) **„Zöldmanó Erdei Óvoda”** programokat, foglalkozásokat szervezünk gyermekeinknek; a 2014/2015-ös nevelési évtől fenntartói illetve alapítványi támogatással **„Zöld-tanulmányi utat”** – csapatépítő kirándulást szervezünk az óvoda dolgozóinak. Az

óvodapedagógusok által irányított tapasztalatszerzések, a témák feldolgozásának többsége természetes környezetben zajlik. Egy-egy téma feldolgozása több héten keresztül is tarthat.

A közeli erdő számtalan megfigyelési lehetőséget nyújt az élő és élettelen természeti környezet megismerésére. Csoportjaink gyakran bebarangolják az **Öreg Tölgy Tanösvényt**, „meglátogatva” az „Óvodánk Fáját” a telki erdő legöregebb tölgyfáját, amit örökbe fogadtunk.

A nevelési év során több alkalommal szervezünk **kirándulásokat** a környezeti témákhoz és a jeles napokhoz kapcsolódóan: pl.: szüret, cseppkőbarlang látogatás, Szentendrei Falumúzeum, Állatkert látogatások, Repülőtéri Múzeum, Közlekedési Múzeum, Természettudományi Múzeum, várlátogatás, Gyermekvasút, Hadtörténeti Múzeum, Mezőgazdasági Múzeum, stb.

Rendszeresen látogatjuk a közelünkben található Budakeszi Vadasparkot, ahol az erdei állatok és őshonos magyar háziállatok megfigyelésére nyílik lehetőségünk.

Az élőlényekkel való kapcsolatteremtés alapvető igénye a gyermeknek, amely sokféle érzellel, sokféle formában jelenik meg. Megpróbáljuk népszerűsíteni a „nem szeretem állatokat” is (a hernyókat, bogarakat, gilisztákat...). Az egyes állatokkal való megismerkedés folyamán felhívjuk a gyermekek figyelmét arra, hogy a biológiai körforgásban és a táplálékláncban minden állatnak fontos szerepe, így létjogosultsága van, ezért életüket nekünk is tiszteletben kell tartanunk.

Minden csoportszobában található **természetsarok**, amelyek alkalmasak mind a folyamatos, mind az alkalmi megfigyelések végzésére. A zöld növények, hajtott faágak, hagymák, csírázó magvak változásairól tapasztalatokat, ismereteket szerezhetnek gyermekeink. A növények ültetése, rügyeztetése, csíráztatása során, nyomon követhetik a kinti-benti hőmérséklet, víz, napfény hatásai és a növények fejlődése közötti összefüggéseket. A természetsarkot évszaknak megfelelően bővítjük terményekkel, kavicsokkal, stb., amelyeket barkácsoláskor is felhasználunk. Az **akváriumokban** élő halak, teknősök esztétikus látványt nyújtanak, mozgásuk figyelemfelkeltő, színeik, életmódjuk, táplálkozásuk jól megfigyelhető.

A növények és az állatok gondozása közben megjelenik az irántuk való felelősség

érzése és az érzelmi kötődés. A természetsarok adta lehetőségek mellett a csoportszobában, illetve a természetben végzett kísérletek (pl.: halmazállapot változások megfigyelése, növények fejlődésének megfigyelése kedvező és kedvezőtlen feltételek esetén, fény-árnyékhatás stb.) által jó alapot nyújtunk a tágabb környezet iránti felelősségérzet kialakításához.

A felkínált tevékenységek során a gyermekek megismerkednek a természeti és tárgyi környezet anyagainak tulajdonságaival is. Változatos tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítunk a főbb elemek pl.: talaj, víz, levegő, tűz stb. tulajdonságainak felfedezésére.

A szelektív hulladékgyűjtés során a tárgyi környezet anyagainak jellemzőiről szereznek tapasztalatot, miközben többféle újrahasznosítási lehetőségbe is betekintést nyernek.

Óvodánk **udvarát** tudatosan alakítjuk úgy, hogy gyermekeink számára árnyékos játszó- és pihenőhelyeket biztosítson, és közben az apróbb állatoknak (madarak, béka, sün...) is megfelelő életteret nyújtson, s így rendszeresen megfigyelhessük életmódjukat.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink megismerkedjenek lakóhelyük, óvodánk környékén élő fákkal, bokrokkal, az ott található védett növényekkel. Szeretnénk elérni, hogy környezetünk élőlényei jó ismerőssé váljanak a gyermekek számára, így alakul ki bennük többek között az, hogy a virágok és védett növények ott a legszebbek, ahol élnek és vétek letépni őket.

A virágok és egyéb növények ültetésében, gondozásában a gyermekek is szívesen részt vesznek. Kiskertünkben sziklakerti fűszer- és gyógynövényeket, a **magaságásokban** zöldségféléket, gyümölcsöket termesztünk a gyermekekkel közösen. A gyermekek a növények gondozása során rendszeresen használnak kerti szerszámokat.

A fűszer- és gyógynövények megismertetésével felhívjuk a gyermekek figyelmét arra, hogy az erdőn-mezőn található - és kertben is termesztethető - növényeket az emberiség régóta használja különböző bajaira gyógyírként, vagy az egészség megőrzése érdekében. („*Fűben-fában orvosság!*”)

Óvodánk 2002 óta „**Madárbarát óvoda**”. Az épületekhez tartozó udvarokat úgy alakítjuk (fák, cserjék ültetésével, folyamatos gondozásával), hogy a madaraknak

megfelelő fészkelő- és búvóhelyet nyújtson és bogyóikkal, terméseikkel táplálják is őket. Az óvoda udvarain elhelyezett madáretetőkbe egész évben várjuk a közelben élő madarakat, télen a gyermekek segítségével állítjuk össze különböző magvakból táplálékukat. Egész évben folyamatosan cseréljük a madáritatóban lévő vizet, így tudatosítjuk a gyermekekben, hogy a friss víz életfontosságú az állatok számára is. Nyáron fokozottan ügyelünk arra, hogy ne maradjon üresen a madáritató.

Élményszerző kirándulásainkat óvodai tablóinkon, illetve elektronikus adathordozón örökítjük meg.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják teljes nevüket, lakcímüket, családtagjaik nevét.
- Tudják saját születési helyüket, idejüket.
- Testsémájuk életkoruknak megfelelő, testrészeit megnevezik, megmutatják, funkcionális szerepükről alapvető ismeretekkel rendelkeznek.
- Téri tájékozottságuk megfelelő, a jobb és bal fogalmát ismerik, jobb és bal oldalukat meg tudják különböztetni.
- Ismerik az alapvető közlekedési szabályokat, gyakorlottak az elemi gyalogos közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket, járműveket, csoportosítani tudják azokat aszerint, hogy hol közlekednek.
- Szívesen bekapcsolódnak a környezeti tevékenységekbe, cselekvő, aktív részvétellel.
- Érzelmi nyitottság, befogadás, érdeklődés jellemzi őket a természeti és társadalmi környezettel kapcsolatban.
- Megkülönböztetik az évszakokat, ismerik jellemző jegyeit, tudják, hogyan következnek egymás után.
- Felismerik a napszakokat.
- Néhány elemi összefüggést felismernek a természeti jelenségekben.
- Felismerik az időjárás és az öltözködés közötti összefüggéseket.
- Ismerik az időjárás és a növények fejlődése közötti kapcsolatot.
- Felismerik környezetük növényeit, elvégzik gondozásuk egyszerű műveleteit.
- Ismernek néhány háziállatot, madarat, vadon élő állatot, azokat szempontok alapján csoportosítani tudják.

- Az alap és kevert színeket felismerik, megnevezik, a sötét és világos árnyalatokat meg tudják különböztetni.
- Az egyes anyagokat felismerik, megnevezik, főbb jellemző tulajdonságaival tisztában vannak.
- Óvják zöld környezetüket, az ismert védett növényeket, és erre másokat is figyelmeztetnek.
- Szeretik és védik az állatokat, megóvják élőhelyüket, életfeltételeik javításában tevékenyen részt vesznek, így segítve fennmaradásukat. (pl.: madárvédelem)
- Az óvodában elsajátított erkölcsi normáknak megfelelően viselkednek a közvetlen és a távolabbi környezetben egyaránt.

5.2.2 Matematikai tapasztalatok szerzése

A matematikai képzetek, elemi szintű fogalmak és a matematikai gondolkodás kialakítása már az óvodás korban elkezdődik. A matematikai ismereteket nyújtó lehetőségek átszövik a gyermekek mindennapi életét. Legfőbb színtere a játék, hiszen a matematikai nevelés olyan játékok sorozata, melyek gondolkodásra, cselekvésre készítetik a gyermeket, felismerések, tapasztalások által.

Az óvodában a matematikai nevelés komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósul meg.

Az optimális fejlődés érdekében a spontán helyzeteken kívül tervezett, irányított tapasztalatszerzési lehetőségeket is biztosítanunk kell számukra.

Célunk:

- A matematikai jellegű tevékenységekhez való pozitív viszonyulás kialakítása.
- A gyermekekkel megismertessük a külső világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit, a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat és biztosítsuk számukra a felfedezés, a közvetlen tapasztalatszerzés lehetőségeit.
- A játékos matematikai tevékenységek során fejlődjenek megismerési képességeik.
- Az elemi számolási készség optimális fejlődésének elősegítése, logikus gondolkodás megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékok során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása, a

gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése.

- Matematikai tartalmú játékok, tevékenységek tervezése, szervezése, kezdeményezése, a gyermek önálló tapasztalatszerzésének elősegítése.
- A gyermek kíváncsiságára épülő problémahelyzetek megteremtése, a problémahelyzetek sokoldalú megközelítésére való ösztönzés.
- Matematikai fogalmak, kifejezések megismertetése a gyermekkel.
- A matematikai fogalmak megértéséhez szükséges képességek fejlesztése: az azonosítás, a megkülönböztetés, az összefüggések felismerése, állítások, kérdések, utasítások megértése.
- Elemi számolási készség fejlesztése.
- Logikai alpműveletek gyakoroltatása: tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása, szétválogatása, sorba rendezés...; logikai ítélőképesség fejlesztése.
- Geometria tapasztalatok szerzése.
- Térbeli viszonyok, irányok pontos megnevezése, játékos gyakoroltatása.

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segítséget nyújt a tevékenységszervezés zökkenőmentes kivitelezésében.
- Szaktudásával segíti a csoportban folyó pedagógiai munkát.
- Az irányított matematikai tevékenységek során, szükség esetén segítséget nyújt a kiemelt figyelmet igénylő gyermeknek.
- Szükség esetén koordinálja, segíti azoknak a gyermeknek a játékát (pl. új játéktéma felajánlása; hatékony konfliktus kezelés elősegítése), akik nem vesznek részt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben.

A dajka feladatai:

- Az óvodapedagógus útmutatása alapján előkészíti, majd a tevékenység végén a helyére teszi a tervezett, irányított matematikai tartalmú tapasztalatszerzésekhez, tevékenységekhez szükséges eszközöket; a gyermeket egyéni fejlettségüket figyelembe véve bevonja a munkafolyamatokba.
- Szükség esetén segítséget nyújt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben részt nem vevő gyermeknek (pl. testápolással kapcsolatos feladatok).

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Szívesen vállalkoznak felismert problémák megoldására.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni legalább 10-ig.
- Becsléseket- méréseket végeznek, szívesen kísérleteznek, elemi mennyiségi ismereteik vannak.
- Az ok-okozati összefüggéseket felismerik, megnevezik, tudnak analizálni, szintetizálni, általánosítani.
- Elő tudnak állítani különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (pl. hosszabb-rövidebb, több-kevesebb, alacsonyabb- magasabb, sok-keves, semmi-valami, szélesebb-keskenyebb, könnyebb-nehezebb, vastagabb-vékonyabb, ugyanannyi, ugyanolyan...)
- Össze tudnak mérni két halmazt párosítással (legalább 10-ig) az elemek különféle nagysága, színe, elrendezése alapján is.
- Helyesen használják a tőszámneveket legalább 15-20-ig, a sorszámneveket legalább 10-ig.
- Vonalakat, síkbeli térformákat, geometriai alakzatokat megneveznek, térben jól tájékozódnak.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, és helyesen használják a névutókat.
- Azonosítani tudnak különböző helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Képesek másolással megépíteni, kirakni a mintával megegyező elemekből és színben, nagyságban eltérő elemekből is térbeli és síkbeli alakzatokat.

5.3 Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfontosabb eszköze. Képi és konkrét formában tárja fel a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedési formákat, ezáltal segíti szemléletmódjának, világképének alakulását.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme, továbbá olyan lelki táplálék, mely életre

szóló nyomokat hagy a gyermekekben. Tudatosan választjuk ki a gyermekközpontú, korosztályosan megfelelő meséket; az óvodapedagógusok figyelembe veszik az óvoda csoport és a gyermek egyéni fejlettségi szintjét. A mesék kiválasztása során figyelünk arra, hogy magyar népmesék, kortárs alkotó, más népek, nemzetiségek meséivel is megismerkedhessenek a gyermekek.

A mesék, versek az anyanyelvi nevelés eszközei is. Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentések megértése, a mesék fordulatai ösztönzik a gyermekeket a szóbeli kifejezésre. Hozzásegítik őket szorongásaik leküzdéséhez, gátlásaik oldásához, képzeletük erősödéséhez, önbizalmuk „én” képük alakulásához.

A gyermekeknek lehetőséget teremtünk arra, hogy irodalmi élményeiket és saját érzelmeiket bábozással, dramatizálással dolgozzák fel, miközben kiélhetik szereplési és cselekvési vágyukat. A bábozás elősegíti a képzeleti képek előhívását, és az érzelmi kötődés kialakulását.

A mesélés rítusának kialakításával segítjük a gyermekeket a ráhangolódás és a mese befogadásának folyamatában. Biztosítjuk a gyermekek számára az élőszavas mesehallgatás lehetőségét.

A nagycsoportosok részére, az olvasóvá nevelés érdekében, biztosítjuk a könyvtárlátogatás rendszeres lehetőségét.

Célunk:

- A mondókák, versek, mesék megszerettetésével a gyermekek anyanyelvi fejlődésének támogatása.
- A mindennapi meséléssel az érzelmi intelligencia, erkölcsi érzék, erkölcsi gondolkodás fejlődésének elősegítése, belső világkép formálása.
- Az irodalmi fogékonyság megalapozása.
- Az olvasóvá nevelés megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő mesék, versek, mondókák kiválasztása igényes forrásanyagból (népköltészet, klasszikus, kortárs irodalmi anyag).
- A meséléshez szükséges hely, idő, eszköz, élmény biztosítása.
- A mindennapos meséléssel, verseléssel a mese-vershallgatáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása

- Mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása
- Rendszeres könyvtárlátogatással olvasóvá nevelés alapozása
- A dramatizálás, dramatikus játékok, bábozás feltételeinek biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek: a helyes légzés, a tiszta kiejtés, az artikuláció, a beszédtempó, a hangsúly, a beszéddinamika, a szókincse, a helyes nyelvtani struktúra, a verbális és nem verbális kommunikáció, illetve a ritmusérzék fejlesztése.
- Újszerű irodalmi élmények szervezése, nyújtása: báb-, élő mese előadások..., IKT eszközök bevonása a témafeldolgozáshoz, szemléltetéshez (Web-oldalak, projektor...).
- A szabadjáték során megjelenő spontán gyermeki verselés, mesélés, mondókázás, halandzsázás támogatása, pozitív megerősítése.
- Az önálló mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás lehetőségének biztosítása, támogatása.
- A tanult versek, mesék vizuális hívókép megjelenítése a rendszeres felidézés érdekében
- A szakértői véleményben foglaltak alapján, a kompetencia határok figyelembevételével a kiemelt figyelmet igénylő (beszédfogyatékos...) gyermekek egyéni differenciált fejlesztése.

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segítséget nyújt a tevékenységszervezés zökkenőmentes kivitelezésében (pl. díszletek, szemléltető eszközök készítése...).
- Szaktudásával segíti a csoportban folyó pedagógiai munkát.
- Figyelemmel kíséri a csoportra, gyerekekre vonatkozó terveket, azok megvalósítását, időnként mesél a gyermekeknek (pl. pihenés előtt, délutáni szabadjáték keretében...)
- Nyugodt hangvétellel, érthető, tiszta, nyelvtanilag helyes beszéddel segédkezik az óvoda egész napos nevelőmunkájában.
- Szükség esetén koordinálja, segíti azoknak a gyermekeknek a játékát (pl. új játéktéma felajánlása; hatékony konfliktus kezelés elősegítése), akik nem vesznek részt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben.
- Részt vesz az irodalmi- és színházi élményeket támogató óvodán belüli és kívüli

programok szervezésében, lebonyolításában.

A dajka feladatai:

- Nyugodt, érthető beszédmintát nyújt a gyermekekkel való kommunikációja során.
- Szükség esetén segítséget nyújt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben részt nem vevő gyermekeknek (pl. testápolással kapcsolatos feladatok).
- Részt vesz az irodalmi- és színházi élményeket támogató óvodán belüli és kívüli programokon, ellátja a gondozási feladatokat.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen hallgatnak és mondanak mondókákat, verseket.
- Várják és igénylik a mesehallgatást.
- Képesek önálló mesemondásra, azt többnyire szöveghűen adják elő.
- Szívesen báboznak el és dramatizálnak ismert meséket.
- Egyszerű meséket, történeteket képesek kitalálni, amelyeket mozgással, beszéddel megjelenítenek.
- Megjelenik beszédükben, játékukban, rajzaikban a mese, vers hatása.
- Az irodalmi élmény során megismert új szavakat, aktív szókincsükben használják.
- Beszédük árnyalt, értelmes hangsúlyozású, metakommunikációjuk kifejező.
- Képesek összefüggően beszélni képekről, ok-okozati összefüggéseket elmondani.
- Képesek a pozitív és a negatív érzelmek pontos elhatárolására.
- Képesek erkölcsi ítéletek megfogalmazására.
- Szét tudják választani a mesét és a valóságot, kialakult a mesetudatuk.

5.4 Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodai zenei nevelés során a környezet hangjainak megfigyelése, a mondókák, az ölbeli játékok, a népi gyerekdalok, az egyéni és közös élményt nyújtó éneklés, zenélés és zenehallgatás, felkelti a gyermekek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat, felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás harmóniáját, szépségét. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint a különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

Az ének, zene, népi játék, tánc fejleszti a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét,

zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét. A gyermekdalok ritmusából fakadó harmonikus mozgás elősegíti mozgáskultúrájuk fejlődését.

A zenei tevékenységek során a gyermekek ismereteket szereznek a magyar kultúra fontos részét képező néphagyományokról, az ünnepek megélése meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben. A magyar nép gondolkodását, történelmét, humorát, művészi, képszerű jelképeit szinte észrevétlenül magukba szívják. A népdalok éneklése, hallgatása, a népi játékok felébresztik a gyermekek zenei érdeklődését és alapot adnak a zenei műveltség továbbfejlesztéséhez.

Célunk:

- A zene, az éneklés, dalosjátékok, mondókák, néptánc megismertetése, megszerettetése, az élményt nyújtó közös ének- zenei tevékenységek során a dallam, a ritmus, a mozgás szépségének felfedeztetése, a zenei kreativitás kibontakozásának elősegítése.
- A magyar népi játékok és hagyományok megismertetése,
- A gyermekek zenei ízlésének formálása.
- A gyermekek művészeti fogékonyságának alakítása a zenehallgatási lehetőségek által (élő előadás, hangszeres játék, igényesen kiválasztott hangfelvételek).
- A zenei „anyanyelv”, zeneértés megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált ének-zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeválogatása. /Az anyaggyűjtés elsősorban a magyar mondóka és dalkincsből történik, de megismertetjük a gyermekeket más népek dalaival és igényes kortársalkotásokkal is./
- A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése.
- A zenei tevékenységekhez, játékokhoz szükséges feltételek megteremtése.
- A gyermekek zenei képességeinek: hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, zenei formaérzékének, éneklési készségének, zenei improvizációs készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A környezet, természet hangjainak, zörejeinek megismertetése a gyermekekkel.
- A zenehallgatás élményének biztosításával motiválja a gyermekeket a zenei élmény átélésére, befogadására, szeretetére. /A népdalok és műzenei alkotások előadásánál a szép esztétikai élmény nyújtására törekszünk, illetve kihasználjuk

az IKT eszközök nyújtotta lehetőségeket is (cd, laptop...)/

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált egyéni fejlesztése során a mozgásban, ritmikában rejlő fejlesztési lehetőségek célirányos kihasználására törekvés.

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segítséget nyújt a tevékenységszervezés zökkenőmentes kivitelezésében (pl. kellékek, fejdíszek készítése)
- Szaktudásával segíti a csoportban folyó pedagógiai munkát.
- Ének-zenei tevékenységek során igény szerint segít a különböző alakzatok kialakításában.
- Az irányított ének-zenei tevékenységek során, szükség esetén segítséget nyújt a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek.
- Szükség esetén koordinálja, segíti azoknak a gyermekeknek a játékát (pl. új játéktéma felajánlása; hatékony konfliktus kezelés elősegítése), akik nem vesznek részt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben.

A dajka feladatai:

- Friss levegő biztosítása, szellőztetés.
- Az óvodapedagógus útmutatása alapján előkészíti, majd a tevékenység végén a helyére teszi a tervezett, irányított ének-zenei tartalmú tapasztalatszerzésekhez, tevékenységekhez szükséges eszközöket; a gyermekeket egyéni fejlettségüket figyelembe véve bevonja a munkafolyamatokba.
- Szükség esetén segítséget nyújt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben részt nem vevő gyermekeknek (pl. testápolással kapcsolatos feladatok).

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen énekelnek és játszanak ismert dalosjátékokat.
- Érzik és meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést, a dalok, mondókák ritmusát.
- Felismerik a magas-mély, gyors-lassú, halk-hangos közötti különbségeket.
- Tisztán énekelnek vissza változatos dallammotívumokat.
- Felismerik az ismert dalokat dallam dúdolásáról, hangszerről sajátos kezdő- vagy erősen eltérő belső- vagy záró motívumokról.

- Tudnak dalokat, mondókákat – hallható jelre – hangosan és magukban énekelni, illetve mondani, képesek a dallambújtatásra.
- Képesek felelgetős játékot játszani két csoportban.
- Képesek felismerni a közvetlen környezetük, a természet hangjait.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira, figyelik és megkülönböztetik a hangszíneket zörejen és beszédhangon egyaránt.
- Képesek megnevezni néhány hangszert, felismerik a hangjukat, el tudják mondani megszólaltatásuk módját és képesek néhány ritmushangszer megszólaltatására.
- Képesek szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolni csoportosan és egyénileg is.
- Képesek egyöntetűen körbejárni szép testtartással, kézfogással és kézfogás nélkül.
- Egyszerű, játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végeznek.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni, improvizálni.
- Ismernek népi- és műdalokat, más nemzetek dalait.
- Képesek a zenehallgatás befogadására.

5.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ábrázoló tevékenység: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újra alkotását teszi lehetővé a gyermekek számára. A különböző ábrázoló tevékenységekre nagyon sokféle és sokrétű lehetősége nyílik a gyermekek a mindennapok során. Az óvodapedagógusok az egész nap folyamán teret és változatos eszközöket biztosítanak a rajzolás, festés, kézimunka, barkácsolás tevékenységekhez, ahol a gyermekek szabadon fejleszthetik és próbálhatják ki saját kreativitásukat, és megismerkedhetnek új technikákkal, anyagokkal. Arra ösztönözzük őket, hogy önállóan valósítsák meg elképzeléseiket, amennyiben igénylik ötleteket, alternatívákat nyújtunk a megvalósításhoz. Előtérbe helyezzük a természetes anyagok, termékek felhasználását. Ösztönözzük a gyermekeket az új megoldások keresésére, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, a fenntartható gondolkodásmód elsajátítására.

Óvodai nevelésünk az ábrázoló tevékenységgel összhangban a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedésre is

nagy hangsúlyt fektet, mivel ezek komplex megvalósítása fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A tevékenységeket kötetlen szervezeti keretekben, mikrocsoportos munkaformában (alacsony gyermeklétszámmal) szervezzük, így nyomon tudjuk követni az elsajátítás fokát, technikai ismeretük, eszközhasználatuk fejlődését.

Célunk:

- A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi és szabad önkifejezésének, kreativitásának elősegítése.
- A gyermekek tér – forma – szín képzetének gazdagítása.
- Esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- Legyenek képesek élményeik, tapasztalataik, ismert tárgyak, jelenségek, események, ismert mesék vizuális megjelenítésére a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységek során, különböző eszközök és változatos technikai eljárások segítségével.
- A gyermekek megismertetése képző- és népművészeti alkotásokkal.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek érdeklődésének felkeltése az ábrázolási tevékenységek iránt.
- Az ábrázoló alkotótevékenység feltételeinek a megteremtése: megfelelő légkör, hely, idő, valamint megfelelő minőségű és mennyiségű eszköz és anyag biztosítása.
- A gyermekcsoport és az egyéni fejlettségi szinteket figyelembe véve az ábrázoló tevékenységek során a különböző eszközök használatának elsajátíttatása (ceruza, olló, ragasztó, festékek,...), lehetőség biztosítása a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival való ismerkedésre.
- Megfigyelési, vizuális tapasztalatszerzési lehetőségek, élmények nyújtása. (kiállítások múzeumlátogatások szervezése; művészeti albumok, könyvek nézegetése), a képző- és népművészeti alkotásokkal való ismerkedés biztosítása.
- Az alkotás örömeinek megéreztetése, a kreatív, alkotó tevékenység segítése, a kreativitás kibontakozásának alapfeltételeinek megteremtése.
- Újrahasznosítható anyagok folyamatos gyűjtése, felhasználása a vizuális tevékenységek során.

- A gyermekek ösztönzése a biztonságos, takarékos, kreatív anyagfeldolgozásra, technikai megoldásokra, gondolkodásra (környezettudatosság, újrahasznosítás); a családok bevonása a gyűjtőmunkába.
- A gyermeki ábrázoló tevékenység pozitív megerősítése, önértékelési képesség fejlesztése.
- Az egyéni képességek fejlettségét figyelembe véve a gyermekek képi plasztikai, kifejező, komponáló, térbeli tájékozódó- és rendezőképességének, szép iránti nyitottságuk, igényességük kialakulásának segítése.
- Kézmozgások finomítása, a finommotorikus képesség fejlesztése.
- A belső képalakítás, a képi gondolkodás fejlesztése.
- A térbeli- és síkbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Az íráshoz szükséges mozgáskoordinációk alakítása, a vizuomotoros-koordináció fejlesztése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni képességeikhez, igényeikhez igazodó differenciált fejlesztése.
- A gyermeki alkotások felhasználása az ünnepekre való készülődés során.

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segítséget nyújt a vizuális tevékenységek szervezésének zökkenőmentes kivitelezésében, a tevékenységek során kialakított szokások megerősítésében.
- Szaktudásával segíti a csoportban folyó pedagógiai munkát.
- Figyelemmel kíséri a csoportra, gyerekekre vonatkozó terveket, azok megvalósítását felelősségteljesen segíti.
- Részt vesz a lassabban haladó gyermekek sikerélményhez juttatásában.
- Az irányított ábrázolási tevékenységek során, szükség esetén segítséget nyújt a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek.
- Szükség esetén koordinálja, segíti azoknak a gyermekeknek a játékát (pl. új játéktéma felajánlása; hatékony konfliktus kezelés elősegítése), akik nem vesznek részt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben.

A dajka feladatai:

- Az óvodapedagógus útmutatása alapján előkészíti, a tevékenység közben szükség esetén megtisztítja, majd a tevékenység végén a helyére teszi a tervezett, irányított ábrázoló tevékenységekhez szükséges eszközöket; a gyermekeket egyéni

fejlettségüket figyelembe véve bevonja a munkafolyamatokba.

- Szükség esetén segítséget nyújt az óvodapedagógus által irányított tevékenységben részt nem vevő gyermekeknek (pl. testápolással kapcsolatos feladatok).

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek fogékonyak a művészetekkel, a népi kultúrával kapcsolatos esztétikai élmények befogadására.
- Egyéni képességeiknek megfelelően képesek saját elképzeléseik megvalósítására, a vizuális önmegvalósításra.
- Az ábrázoláshoz, rajzoláshoz, festéshez, kézimunkához szükséges eszközöket, anyagokat ismerik, tudják azok helyét.
- A különböző technikákat önállóan alkalmazzák, nyitottak az új befogadására, alkalmazására.
- Képzeletük gazdag, bátran kísérleteznek a képi megjelenítés formái között.
- Ismerik és alkalmazzák a közös munka során a munkamegosztást és az ehhez kapcsolódó szabályokat.
- Vigyáznak egymás munkájára és megbecsülik azt.
- Helyes ceruzafogással rajzolnak, vonalvezetésük biztos.
- Az emberábrázolásban megjelennek a részformák.
- Képesek véleményt alkotni és azt megosztani is, a műalkotásokról, az élő és épített környezetről.
- Ismerik az alap és kevert színeket, árnyalatokat, a színkeverés technikáját.
- Manipulációjuk, finommotorikájuk, szem-kéz koordinációjuk, kitartásuk, téri és síkbeli tájékozódásuk, monotónia tűrő képességük egyéni képességeikhez igazodóan fejlett.
- Van véleményük saját és társaik „műveiről”, műalkotásokról; életkoruknak megfelelően képesek az önértékelésre.

5.6 Mozgás

A gyermekek mozgásfejlődése az óvodáskorban rendkívül intenzív és szenzitív.

A természetes mozgások, a különböző mozgásformák gyakorlása elősegítik az idegrendszer érését, fejlődését. Az óvodáskor a mozgás és érzékelés finom

összehangolásának az időszaka. A mozgásnak fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában, a mozgásműveltség fejlesztésében. Rugalmas napirendünk lehetőséget biztosít a mindennapi testedzésre: a járással, futással, csúszással, kúszással, mászással, különböző ugrásokkal, dobásokkal kombinált mozgásos játékokra és zenés mozgásos percekre, illetve a (népi) játékok és táncok, kiemelten néptánc. A mindennapos mozgás alapvető szervezeti keretei: a spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység; irányított, mindennapos mozgástevékenység, szervezett mozgástevékenység. A gyermekek hatékony mozgásfejlesztése érdekében kihasználjuk a rendszeres séták és kirándulások lehetőségét is.

A közös örömmel, jó hangulatban végzett mozgás közben többek között fejlődik a gyermekek pozitív énképe, a társakhoz való alkalmazkodása, önuralma, önértékelése, egészsége versenyszelleme, feladat- és szabálytudata, az együttműködési készsége, toleranciája, finommotoros és térbeli tájékozódó képessége, mozgáskoordinációja, értelmi képességei. A mindennapos mozgás pozitívan hat fizikális növekedésére is. A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai.

Célunk:

- A gyermeki mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a mozgáskedv fenntartása.
- A gyermekek pszicho-motoros képességeinek és készségeinek, összerendezett mozgásának, optimális fejlődésnek az elősegítése.
- Az egészséges életvitel megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az életkori sajátosságokat, a gyermekcsoport és az egyéni képességeket figyelembe vevő mozgásanyag összeállítása.
- A mozgásos tevékenységekhez szükséges biztonságos, balesetmentes, tiszta, szabad területet, hely, az életkorhoz, illetve egyéni fejlettségi szinthez igazodó, változatos mozgásfejlesztő eszközök biztosítása.
- A rendszeres mozgástevékenységgel kapcsolatos szokások kialakítása.
- A gyermekek testi képességeinek fejlesztése (erő, ügyesség, gyorsaság,

állóképesség).

- A hely- és helyzetváltoztatás, a téri tájékozódás, a helyzetfelismerés, szem- kéz- láb koordináció, egyensúlyérzék, testséma, a téri irányok megnevezésének fejlesztése, folyamatos, rendszeres gyakorlásának biztosítása.
- A mozgásfejlődéshez kapcsolódó értelmi- és szociális képességek, készségek fejlesztése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni képességeikhez, igényeikhez igazodó differenciált fejlesztése (együttműködés a gyógypedagógussal, fejlesztőpedagógussal).

A pedagógiai asszisztens feladatai:

- Segítséget nyújt a tevékenységszervezés zökkenőmentes kivitelezésében (pl. a tornaszerek, mozgásfejlesztő eszközök előkészítése, pályák megépítése...).
- A rendszeres mozgástevékenységgel kapcsolatos szokások kialakításának segítése.
- A gyermekek fejlettségének megfelelően segítséget nyújt a vetkőzésben, öltöztetésben.
- Aktívan részt vesz a tervezett, irányított mozgásos játékok megvalósításában.
- Szükség esetén segítséget nyújt a gyermekeknek a nehezebb gyakorlatok végzésénél, csapatjátékoknál, váltóversenyeknél.
- Szükség esetén segíti a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek mozgás-kivitelezését. tornaszerek, mozgásfejlesztő eszközök előkészítésében.
- Együttműködik a gyermekek egészségének és testi épségének megőrzéséhez szükséges ismeretek átadásában.

A dajka feladatai:

- Ellenőrzi az alkalmazásra kerülő eszközök épségét, tisztaságát, szükség esetén gondoskodik azok megtisztításáról.
- Szellőztetéssel és portalaníttal friss levegőt biztosít a csoportszobában; tervezett, irányított udvari mozgástevékenység esetén, amennyiben szükséges megtisztítja a mozgásra kijelölt helyet a mozgástevékenység megkezdése előtt.
- Segítséget nyújt a tornaszerek, mozgásfejlesztő eszközök előkészítésében.
- A rendszeres mozgástevékenységgel kapcsolatos szokások kialakításának segítése.

- A gyermekek fejlettségének megfelelően segítséget nyújt a vetkőzésben, öltözésben, testápolási feladatok elvégzésénél.
- Együttműködik a gyermekek egészségének és testi épségének megőrzéséhez szükséges ismeretek átadásában.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretik, igénylik a mozgást és kitartóan vesznek részt a tervezett, irányított mozgásos tevékenységekben.
- Kialakultak a rendszeres mozgástevékenységekkel kapcsolatos szokások.
- Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését szándékosan képesek irányítani.
- Életkoruknak megfelelő fejlettségű pszicho-motorikus (kondicionális és koordinációs) képességekkel rendelkeznek.
- Kondicionális képességek tekintetében megfelelő erőnléttel, gyorsasággal, hajlékonysággal, ügyességgel, állóképességgel rendelkeznek.
- Térirányozódásuk kialakult, meg tudják különböztetni és nevezni az irányokat, környezetükben biztonságosan mozognak..
- Ismerik saját testüket, testrészeit, képesek megnevezni azokat.
- Képesek a harmonikus, összerendezett, megfelelő ritmusú mozgásra, gyorsasági koordinációjuk, egyensúlyérzékük életkoruknak megfelelő.
- Képesek a szabályok betartására, életkoruknak megfelelően tudják kezelni a siker-, illetve a kudarcélményeiket.
- Ismerik az eszközök nevét, tisztában vannak a szakszavak, kifejezések jelentésével és képesek azokat végrehajtani.

5.7 Munkajellegű tevékenységek

Az óvodában a játékos munkajellegű tevékenységek a személyiségfejlesztés fontos eszköze.

Az óvodapedagógusok a gyermekek életkori sajátosságait, a csoport és az egyéni képességek fejlettségét figyelembe véve, a fokozatosság elvét betartva ismertetik meg a gyermekekkel a munkajellegű tevékenységeket, mely tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, fejlesztő értékelést igényel.

Segítünk a gyermekeknek megkülönböztetni a játékot és a munkát, bár a munka játékossága az egész óvodai nevelés során megmarad. A gyermekek minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van és testi épségüket nem veszélyezteti. A napirendben elegendő időt biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhesék el feladataikat. A gyermekektől pontos, precíz munkavégzést várunk el. A munka jellegű tevékenység elvégzése után az eredményt tudatosítjuk. Azokat a munkatevékenységeket, amelyek elvégzésére a gyerekek önállóan is képesek, nem végezzük el helyettük.

Célunk:

- A munkavégzéshez szükséges attitűdök, tulajdonságok kialakulásának, készségek, képességek fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek megismertetése egyszerű munkafolyamatokkal, különböző munkaeszközök használatával, célszerű munkafogásokkal.
- A cselekvő munkajellegű tapasztalatszerzések során a közösségi kapcsolatok formálása, saját és mások munkájának megbecsülésére és elismerésére nevelés.

Feladataink:

- A gyermekek életkorának megfelelő, változatos munkalehetőségek biztosítása.
- A munkatevékenységekkel kapcsolatos higiéniai szokások kialakítása.
- A balesetvédelemmel kapcsolatos szabályok tudatosítása.
- A gyermekek megfelelő motiválása, bevonása a játékos munkatevékenységekbe.
- A gyermekeknek megfelelő méretű és mennyiségű munkaeszköz biztosítása.
- Rendszeres, folyamatos lehetőség biztosítása a különböző munkaeszközök használatának gyakorlására.
- A játékos munkatevékenységek során az önálló választhatóság lehetőségének biztosítása.
- Az önkiszolgáló és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek, az elvégzett feladat jelentőségének megéreztetése az önként vállalt feladatvégzés ösztönzése.
- Az elvégzett munka elismerésével, a tevékenység pozitív megerősítésével a gyermekek önismeretének, önértékelésének fejlesztése, a munkatevékenységek iránti pozitív hozzáállás erősítése.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szabad tevékenységének biztosítása, igény szerinti segítése.
- A munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek és képességek fejlesztése (kitartás, önállóság, együttműködési készség, felelősség, céltudatosság, feladattudat, kötelességtudat...)

Munkajellegű tevékenységek az óvodában:

- Önkiszolgáló munkák: testápolás, öltözködés, étkezés (reggeli, uzsonna)...
- Alkalmoszerű, egyéni megbízatások, közösségért végzett munkák: gyümölcsök, zöldségek szeletelése, megmosása, naposság...
- Környezet rendben tartása: ruházatuk, holmijuk rendben tartása, játékok elrakása, sepregetés, hólapátolás...
- Gyűjtőmunka: szelektív hulladékgyűjtés;
újrahasznosítható anyagok gyűjtése, felhasználása barkácsoláshoz; süteménysütéshez alapanyagok; befőzéshez gyümölcsök...
- Növény- és állatgondozás, környezetvédelem: természetsarok gondozása, udvari növények gondozása, madáretetés, gereblyézés, komposztálás...

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Képesek az önkiszolgálásra.
- Örömmel segítenek társaiknak és a felnőtteknek.
- Az elvállalt, illetve rájuk bízott feladatokat kitartóan, önállóan, szívesen végzik.
- Munkájukban felelősségteljesek, céltudatosak, türelmesek, pontosak.
- Képesek az együttműködésre, munkamegosztásra, társaik igényeinek figyelembevételére.
- A munkát és a munka eredményét megbecsülik.
- Örömmel vállalnak a közösségért feladatokat.
- A környezetükben lévő növényeket, állatokat szívesen gondozzák, óvják.
- Ügyelnek saját maguk és környezetük rendjére.
- Szívesen vesznek részt a különböző gyűjtőmunkákban.
- Képesek mások és saját munkájuk értékelésére.
- Kialakul a munka iránti tisztelet, megbecsülés fontossága.
- Tudatosodnak bennük a munka játéktól eltérő jegyei.
-

5.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán, illetve az óvodapedagógus által tervezett, szervezett tevékenység, amely a gyermek teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben, időkeretekben valósul meg. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi lehetőségeit és alakuló motivációját. Napi tevékenységünk során megteremtjük a tanulást biztosító feltételeket, építünk a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. Az óvodában a játék és a tanulás összekapcsolódik, a motoros, szociális és verbális tanulás komplex formában jelenik meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos tanulás
- minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, kísérletezés
- gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodában arra törekszünk, hogy olyan környezetet teremtsünk, amely támogatja a tanulási folyamatokat. Építünk a gyermekek felfedező kedvére, cselekvő aktivitására, kreativitására, előzetes ismereteire és tapasztalataira.

Munkánk során egyaránt alkalmazzuk a hagyományos pedagógiai módszereket, a projekt módszer pedagógia elemeit, a kooperatív tanulási módszereket, a kompetencia alapú óvodai nevelés, az élménypedagógia módszereit is.

Célunk:

- A tanulási tevékenységek során a gyermekek egyéni sajátosságait figyelembe véve kompetenciáik, képességeik optimális fejlődésének az elősegítése, minél több élmény és önálló tapasztalatszerzés útján, építve előzetes ismereteikre.
- A gyermekek tanuláshoz való pozitív érzelmi viszonyulásának a kialakítása, a

felfedezés örömeinek megéreztetése, érdeklődésük, kíváncsiságuk kielégítése.

- A gyermekek felkészítése az ismeretek adekvát kreatív, gyakorlati alkalmazására, felhasználására.
- Olyan jártasságok és készségek kialakítása, amelyek nem csupán az iskolai beilleszkedést könnyítik meg, illetve segítik sikeres iskolai beválásukat, hanem életük során is fontosak és hasznosak lesznek.

Feladataink:

- Spontán játékos helyzetek kihasználása, a gyermekek tapasztalatszerzési, megismerési folyamatainak támogatása.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató irányított tapasztalási lehetőségek biztosítása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Az önálló tanulási folyamatokat támogató környezetet biztosítása, ahol lehetőségük van a gyermekeknek a felfedezésre, a kreatív megoldások megtalálására.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek teremtése.
- A tevékenységek során személyre szabott, a tevékenységre irányuló pozitív értékeléssel, megerősítéssel segíteni a gyermek önismeretének fejlődését, személyiségének kibontakoztatását.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a gyermekek differenciált képességfejlesztése.
- A kiemelkedő képességű, tehetségígéretes felismerése és fejlesztése.
- Részképesség-gyengeség, lemaradás, illetve egyéb tanulási, magatartási nehézség veszélyeztetettség időbeni felismerése, jelzés a kompetens szakemberek felé; a gyermekek egyéni képességfejlesztése a kompetenciai határok betartásával.

A differenciált fejlesztő munka az óvodapedagógustól sokféle, többszintű megoldásokban való gondolkodást kíván. A gyermekek nem egyforma előélettel érkeznek az óvodába. Nagy különbség van az egyéni tapasztalatok, érzelmi élet, tevékenységhez való viszonyulás, a szocializáció terén. Eltérő motivációval, szükségletekkel rendelkeznek.

A differenciálás a gyermekek közötti különbségekhez fejlődésbeli eltérésekhez való alkalmazkodás, pedagógiai szemlélet, és pedagógiai módszer.

A differenciálásnál fontos feladatunk:

- a gyermek megfigyelése, képességeinek feltérképezése, megismerése,
- a követelmények gyermekhez igazítása,
- esélyteremtés a továbblépésre, ösztönzés, motiválás,
- tévedések esetén segítség a helyes megoldás felfedezésében.

A differenciálás lehetőségei:

- az óvodai élet időkereteivel (folyamatos napirend, párhuzamos tevékenységek, rugalmas heti rend);
- célokkal (egyénileg várható eredmények);
- a célok által meghatározott feladatokban;
- módszerekkel (a feladatokhoz vezető út);
- eszközökkel (azok milyensége, mennyisége, használati módja);
- elsajátítás időtartamával (kit és mennyi ideig);
- elsajátítás tempójával (a gyermek számára elegendő idő, az egyéni ütem figyelembevételével);
- egyéni bánásmóddal (segítés módja, kommunikáció, kapcsolattartás);
- munkaformákkal (egyéni, csoportos, páros, mikrocsoportos)
- pozitív visszajelzésekkel (egyéni szabott fejlesztő értékű, támogató jelleggel);
- képességek fejlesztésében („minden gyermek fejleszthető és fontos”);
- tartalom feldolgozásában (egy – egy tevékenység más – más tartalommal);
- tevékenységek megszervezésében;
- technikai megoldásokkal (különböző technikák jelenléte a tevékenységben).

A differenciálás a nevelési-fejlesztési folyamat olyan speciális tervezése, szervezése, megvalósítása, amikor a folyamat egy részében **a különböző egyéni sajátosságokkal rendelkező gyermekek párhuzamosan, eltérő módon, testreszabott, speciális feladatokat végeznek**. Minden pedagógiai differenciáló szándék háttérében az a törekvés húzódik meg, hogy minden gyermek a neki megfelelő nevelésben és fejlesztésben részesüljön az optimális fejlődése érdekében. A hatékony differenciált fejlesztőmunkát óvodánkban az óvodapedagógusok mellett speciális pedagógiai végzettséggel, szakképzettséggel rendelkező szakemberek segítik: logopédus, óvodapszichológus, fejlesztőpedagógus.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek. Tudják figyelmüket rövid ideig ugyanarra összpontosítani.
- Rendelkeznek problémafelismerő- és megoldó képességekkel.
- Törekcsenek a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.
- Megpróbálják kifejezni az őket körülvevő környezet változásainak tartalmát szóban, rajzban is.
- Segítséggel kijavítják saját tévedéseiket, ellenőrzik saját tevékenységeiket.
- Ismereteiket a gyakorlatban is tudják alkalmazni.
- Helyes (pozitív) önértékelésre törekcsenek.
- A részképesség-gyengeséggel, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek képességei a kompetens szakemberek segítségével megfelelő ütemben fejlődnek.
- A tehetséges gyermekek megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

5.9. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére - testi-lelki-szociális érettség

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

A **hároméves kortól kötelező óvodába járás** ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a lentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki és szociális érettség**, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- ❖ A **testi fejlődés tekintetében a gyermek** hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- ❖ A **lelki fejlődés tekintetében a gyermek** az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- ❖ Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama. A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

- ❖ Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- ❖ A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- ❖ Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél. Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek. Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- ❖ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását. Felismeri a napszakokat.
- ❖ Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait. Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét. Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- ❖ Az óvodáskor végére **a gyermekek szociálisan is éretté** válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
A szociálisan érett gyermek:
- ❖ Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- ❖ Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja a feladatok sikeres elvégzését.

6 Gyermekvédelem, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Minden pedagógusnak alapvető munkaköri kötelessége a gyermekvédelmi feladatokban való aktív közreműködés.

Az intézményünkben a gyermekvédelmi munka irányítását, koordinálását az intézményvezető által megbízott gyermekvédelmi felelős látja el.

A gyermekvédelmi munka célja:

- A gyermekek testi, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének, jólétének biztosítása.
- A gyermekek veszélyeztetésének megelőzése és megszüntetése.
- A gyermekek családban történő nevelésének a segítése.

Feladataink:

- A gyermek személyiségének, szociális hátterének megismerése.
- A szülőkkel konstruktív, együttműködő kapcsolat kialakítása.
- A hátrányos és veszélyeztetett helyzetben levő gyermekek kiszűrése, a fejlődésüket veszélyeztető okok felderítése, a káros hatások ellensúlyozása pedagógiai eszközökkel.
- Prevenációs tevékenységek végzése.
- Figyelemmel kísérjük a gyakori és indokolatlan óvodai hiányzásokat, különösen a tanköteles korúak esetében. A tartósan hiányzó gyermekek szüleit megkeressük, a hiányzás okáról indoklást kérünk. Igazolatlan mulasztás esetén a szülőket tájékoztatjuk a következményekről a házirendben leírtak szerint.
- A szülőket tájékoztatjuk a jogaikról és kötelezettségeikről, azokról a lehetőségekről, ahonnan segítséget, anyagi támogatásokat kaphatnak. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermek szülőjét illeti az a jog, hogy gyermeke óvodába járatásához – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározottak szerint – anyagi támogatást kapjon.
- Tájékoztatjuk a szülőket az óvodai térítésmentes étkezés feltételeiről.
- Biztosítjuk a gyermeki jogok, az esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód érvényesülését. A krízishelyzetben levő gyermek számára nagyobb érzelmi támogatást nyújtunk, esetenként kompetens szakember (pszichológus) segítségét

kérjük.

- Az Alapító Okiratban foglaltak alapján egyéni szükségleteik figyelembevételével integráltan neveljük a sajátos nevelési igényű gyermekeket, biztosítjuk számukra a speciális egyéni képességeik fejlesztéséhez a megfelelő szakembereket. A pedagógus etikai normák és hatályos jogszabályok figyelembevételével, az intézményi gyermekvédelmi felelős közreműködésével szükség esetén jelzéssel fordulunk a gyermekvédelem intézményeihez, fórumaihoz.
- A gyermekbalesetek megelőzése. (részletek: SZMSZ)
- Az intézményi óvó- védő előírások betartása. (részletek: SZMSZ, Házi rend)

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Irányítja, koordinálja az intézményben folyó gyermekvédelmi munkát.
- Folyamatosan kapcsolatot tart az óvodaigazgatóval, óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal.
- Nyilvántartja a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek adatait. Feljegyzi az intézkedési terveket és azok eredményességét.
- Elősegíti a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást az óvodapedagógusok javaslatai, szülők kérése alapján.
- Tájékoztatja a szülőket arról, hogy problémájukkal milyen intézményekhez, szakemberekkel fordulhatnak.
- Szükség esetén fogadóórát tart, családlátogatást végez a családsegítő szociális munkatárssal, környezettanulmányt készít.
- Kapcsolatot tart a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival (Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat, védőnői szolgálat, házi orvos, Nevelési Tanácsadó, hatóságok). Szükség esetén javaslatot tesz a gyámhatósági intézkedésre.
- A jelzőrendszer tagjaival közös eszmegbeszéléseken vesz részt.
- Rendszeresen tájékozódik a gyermekvédelemmel kapcsolatos legújabb törvénymódosításokról, és ezekről kollegáit folyamatosan informálja.
- Minden nevelési év elején elkészíti az intézmény gyermekvédelmi feladatokkal kapcsolatos munkatervét, a nevelési év végén értékeli az adott nevelési évre vonatkozó célok, feladatok megvalósulását.

7 Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása

A pedagógiai fejlesztőmunka egyik lényege, hogy a gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelése részben az óvodapedagógusok, részben más (kompetens) szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal, egyéni, differenciált fejlesztő tevékenységgel valósul meg.

A Nemzeti Köznevelési Törvény alapján **kiemelt figyelmet igénylő gyermek:**

a) A különleges bánásmódot igénylő gyermek:

- sajátos nevelési igényű gyermek,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
- kiemelten tehetséges gyermek,

b) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.**

c) **Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek** [hosszabb időn keresztül kórházban vagy otthon gyógyuló gyermek]

7.1 A különleges bánásmódot igénylő gyermek

7.1.1 A sajátos nevelést igénylő gyermek befogadása és fejlesztése

Sajátos nevelési igényű gyermek (SNI): az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényű: beszéd fogyatékos, gyengénlátó, nagyothalló, mozgáskorlátozott és az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek nevelése az intézmény Alapító Okiratában rögzítettek, valamint az

Nkt. "Sajátos nevelést igénylő gyermekek óvodai nevelésének irányelvei" alapján történik.

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek.

A sajátos nevelési igényű gyerekek joga van a sajátosságaihoz, az azokkal való teljes élethez, amely bizonyos speciális életmóddal jár együtt.

Az óvodai nevelő-fejlesztő munkánk során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Óvodapedagógusaink elfogadják, természetesnek tekintik, hogy különleges bánásmódot igénylő gyermekek járnak az óvodánkba.

Fejlesztőszobáinkban és a csoportszobákban többféle speciális fejlesztőjáték áll rendelkezésre a gyermekek egyéni, differenciált fejlesztésre.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. Az elvárásokat mindig a fogyatékoság, vagy fejlődési zavar határozza meg, figyelembe véve a gyermekek aktuális biológiai, pszichés szükségleteit, állapotát.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását, speciális kompetenciával rendelkező gyógypedagógus (logopédus, konduktor-szomatopedagógus, szurdopedagógus, tiflopedagógus), pszichológus végzi a szakértői véleményben meghatározott óraszámban.

Alapelveink:

- minden gyermek fejleszthető;
- segítő- támogató szemlélet;
- egyéni bánásmód;
- a gyermek meglévő képességszintje a kiindulási alap.

Célunk:

- Befogadó inkluzív környezet megteremtésével, neveléssel a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének segítése a csoportjukba, az óvodai gyermekközösségbe.
- Egymás, a másság elfogadása, elfogadtatása.
- Készségeik, képességeik, személyiségük harmonikus fejlődésének a segítése, kiemelkedő képességeik erősítése.

Feladataink:

- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a fejlesztés rövid távú céljait, feladatait minden esetben a fejleszhetőségét tükröző gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük;
- lehetőségeinkhez mérten az egészségügyi, illetve pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs speciális eszközök biztosítása,
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- egyes területek kiemelkedő teljesítményének felismerése, pozitív megerősítése;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- a beszédfigyelmetlen, gyengénlátó, nagyothalló, mozgáskorlátozott, egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermekeink teljes értékű tagjai a közösségnek, jól érzik magukat csoportjukban;
- szívesen játszanak társaikkal és vesznek részt az óvodapedagógus által kezdeményezett irányított tevékenységekben;
- egyéni fejlettségükhöz mérten, magabiztosan tájékozódnak közvetlen környezetükben, kommunikációjuk, mozgásuk, megismerő funkcióik, kognitív

- képességeik, önmagukhoz mértén megfelelően fejlett;
- kiegyensúlyozottak, megfelelően motiváltak, aktívak, tisztában vannak saját képességeikkel;
- képesek elfogadni és elfogadtatni másságukat.

Beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg. A sérült beszédfejlődés, beszédzavar nagyban befolyásolja a gondolkodás és az ismeretszerzés minőségét, aminek következménye lehet az egyenetlen értelmi fejlődés és a diszharmonikus személyiség, mely indokoltá teszi a szakszerű, személyre szabott segítségnyújtást.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával a beszéd fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- a gyermekcsoport felkészítése a beszéd fogyatékos gyermek fogadására; közösségi nevelés, empátiára, toleranciára, egymás elfogadására nevelés;
- gazdag nyelvi környezet biztosítása;
- egyéni haladás ütem biztosítása;
- a kifejezési formák spontán megnyilatkozásainak elfogadása.
- a gyermek kommunikációs képességének fejlesztése;
- beszédértés fejlesztése, beszédészlelés fejlesztése;
- artikuláció fejlesztés előkészítése;
- a kognitív folyamatok, gondolkodási műveletek serkentése, a tapasztalatok verbális megjelenítésére ösztönzés;
- mozgás – ritmus - beszéd összerendezésének fejlesztése;

- dalok, mondókák elsajátítása járással, mozgással kísérve;
- bábozás fejlesztő hatásának kihasználása;
- mozgásfejlesztés- testtudat kialakítás, téri tájékozódás, mozgáskoordináció, nagymozgások és finommotorika, lateralizáció fejlesztése.
- önbizalom erősítése;
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése;
- együttműködés a logopédussal.

Látássérült (érzékszervi fogyatékos) - gyengénlátó gyermek

Látássérült az a gyermek, akit a szakértői bizottság komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A látássérült gyermek az óvodai nevelés szempontjából integrálhatóan nevelhető: vak, aliglátó és gyengénlátó lehet. Alapító Okiratunk szerint a gyengén látó gyermekek nevelését vállaljuk fel.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával a látássérült sajátos nevelési igényű gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- a gyermekcsoport felkészítése a látássérült gyermek fogadására; közösségi nevelés, empátiára, toleranciára, egymás elfogadására nevelés;
- a közösséghez való alkalmazkodás, a viselkedési formák megtanulásának elősegítése;
- önkiszolgálás terén életkorának és sérültségének mértéke szerinti önállóságra nevelés;
- a tárgyak és helyük megismertetése, környezetük valósághű megismerése;
- megfelelő játék, játékidő, játékeszközök biztosítása
- látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- biztonságos téri tájékozódás kialakítása;
- a rendszeret, a higiéniét, különösen a szem és kéz tisztán tartása;

- a látásmaradványok használatának megtanítása, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság fejlesztése, kézügyesség fejlesztése, a környezet vizuális megismertetése;
- térbeli tájékozódás elősegítése a látás felhasználásával;
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése;
- együttműködés a tiflopedagógussal.

Enyhe fokban hallássérült (érzékszervi fogyatékos) - nagyothalló gyermek

Hallássérült az a gyermek, akit a szakértői bizottság komplex vizsgálata alapján annak minősít. A nagyothalló gyermekek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek.

Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával a nagyothalló sajátos nevelési igényű gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- a gyermekcsoport felkészítése a hallássérült gyermek fogadására; közösségi nevelés, empátiára, toleranciára, egymás elfogadására nevelés;
- tárgyi feltételek biztosítása;
- nyelvi kommunikáció megalapozásának, megindításának segítése: a kommunikációs igény és tevékenység folyamatos erősítése;
- a beszédértés segítése, szókincsfejlesztés;
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése;
- együttműködés a szurdopedagógussal.

Mozgáskorlátozott (mozgásszervi fogyatékos)

Mozgásfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság komplex vizsgálata alapján annak minősít. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

Az ilyen jellegű fogyatékoság is egyénenként különbözik, tehát csak egyénre szabott fejlesztés alkalmazható.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával a mozgáskorlátozott sajátos nevelési igényű gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- a gyermekcsoport felkészítése a mozgáskorlátozott gyermek fogadására; közösségi nevelés, empátiára, toleranciára, egymás elfogadására nevelés;
- kiemelt feladatunk a hátrányok csökkentése, az életkornak megfelelő tapasztalatszerzés biztosítása, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés;
- a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás-, és élettér, akadálymentes környezetet kialakítása, biztosítása;
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítás;
- az önállóságra nevelés elvének biztosítása; önellátás, önkiszolgálás fejlesztése;
- a gyermek aktív bevonása a mozgásos tevékenységekbe, sikerélmény biztosítása;
- a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése;
- testtudat kialakítás, téri tájékozódás, mozgáskoordináció, nagymozgások és lateralizáció fejlesztése;
- manipulációs tevékenységek biztosítása, a finommotorika és a grafomotoros képességek célirányos fejlesztése;

- a gyermek nyelvi-, kommunikációs képességeinek fejlesztése;
- kognitív funkciók erősítése, képességek fejlesztése;
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése;
- együttműködés a konduktorral, mozgásterapeutával.

Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek

Egyéb pszichés fejlődési zavarokkal küzdő kisgyermek az a gyermek, akit a szakértői bizottság komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A pszichés zavarok kísérő tünetei lehetnek a beszéd- és nyelvfejlődési zavarok, illetve ezek a nehézségek akár egymásból következhetnek is, illetve halmozottan jelentkezhetnek a kisgyermeknél.

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

A hatékony fejlesztés szakmai teamben és szülők aktív bevonásával lehetséges.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával az egyéb pszichés fejlődési zavarokkal küzdő sajátos nevelési igényű gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- közösségi tapasztalatszerzés biztosítása, hatékony kommunikáció megalapozása - az egyéni képességekhez mért differenciált elvárások, illetve elfogadó, az eredményeket értékelő környezet biztosítása (pozitív megerősítés).
- emocionális-szociális képességek fejlesztése: együttműködés, konfliktus kezelés...;
- kognitív képességek fejlesztése;

- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- együttműködés a pszichológussal, egyéb a gyermek egyéni fejlesztésére kijelölt kompetens szakemberrel.

7.1.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN): az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A BTMN gyermekek **ellátása kötelező.**

Az Nkt. 8.§. 2019. évtől hatályos (3) bekezdése alapján „A fenntartó az óvodában heti tizenegy órás időkeretben köteles megszervezni a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztőpedagógiai ellátását.”

A beilleszkedési- tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztése az óvodában szakértői vélemény alapján történik.

Szakemberszükséglet:

A BTMN gyermekek speciális általános fejlesztését **fejlesztőpedagógus** és/vagy szükség esetén gyógypedagógus végzi.

Alapelveink:

- segítő- támogató szemlélet;
- egyéni bánásmód;
- a gyermek meglévő képességszintje a kiindulási alap.

Célunk:

- Befogadó inkluzív környezet megteremtésével, neveléssel a beilleszkedési-

tanulási és magatartás nehézséggel küzdő gyermekek beilleszkedésének segítése a csoportjukba, az óvodai gyermekközösségbe.

- szocializációt, kommunikációt serkentő eljárásokkal a gyermekek alkalmassá válnak a társas együtt élésre, a közösségi szabályok betartására;
- Egymás, a másság elfogadása, elfogadtatása.
- A pozitív tulajdonságokra építve készségeik, képességeik, személyiségük harmonikus fejlődésének a segítése, kiemelkedő képességeik erősítése.

Feladataink:

- a szakértői vélemény alapján, a kompetenciahatárok betartásával a BTMN gyermek egyéni, differenciált fejlesztése;
- speciális módszerekkel (pl. drámajátékok segítségével) a gyermekek közösségbe való beilleszkedésének, viselkedésének, segítése;
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok fejlesztése;
- együttműködés a gyermek egyéni fejlesztésére kijelölt kompetens szakemberrel.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- a beilleszkedési- tanulási és magatartás nehézséggel küzdő gyermekeink teljes értékű tagjai a közösségnek, jól érzik magukat csoportjukban, képesek betartani a társas együttélés alapvető szabályait;
- szívesen játszanak társaikkal és vesznek részt az óvodapedagógus által kezdeményezett irányított tevékenységekben;
- kiegyensúlyozottak, megfelelően motiváltak, aktívak, tisztában vannak saját képességeikkel;
- képesek elfogadni és elfogadtatni másságukat.

7.1.3 Kiemelten tehetséges gyermek

Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Az óvodában elsősorban tehetségígéretekről beszélünk.

Tehetségígéretetek azok a gyermekek, akiknek személyisége, valamely képessége, tevékenysége reményt, esélyt, lehetőséget hordoz magában, néha meghökkentő teljesítményre képesek.

Célunk:

- a kiemelkedő alkotókészséggel, kreativitással, képességgel rendelkező gyermekek személyiségének, optimális fejlődésének az elősegítése, hatékony tehetséggondozásának megvalósítása.

A tehetséggondozás területei az óvodában:

- mozgás
- nyelvi képességek
- vizuális képességek
- zenei képességek
- matematikai-logikai képességek
- természettudományos képességek.

A tehetség beazonosítása az óvodában a megfigyelés módszerével történik. Az óvodapedagógusok a gyermek Fejlődési naplójába rögzítik tapasztalataikat, majd határozzák meg a gyermek tehetség- profilját, egyéni fejlesztését.

Nincs egyértelmű definíció vagy mérőszám arra vonatkozóan, hogy egy kisgyermek megnyilvánuló adottságai mikor számítanak különlegesnek.

A tehetséges gyermek korai jellemzői lehetnek:

- Pontos rövid és hosszú távú memória.
- Tapadó figyelem: az átlagnál sokkal hosszabb ideig képes figyelni.
- Gyorsan kialakuló, változatos és gazdag szókincs.
- Fejlett képzelőerő.
- Korai figuratív elemek megjelenése a rajzolás során.
- Korai alkotó tevékenység, kreativitás.
- A valóság és fikció korai megkülönböztetése.
- Eredeti humorérzéssel rendelkezik.
- Magánál idősebb játszótársakat preferál (vagy pedig a sokkal fiatalabbakat, akiket

irányít).

- Absztrakt gondolkodás korai megjelenése.
- Saját személyről való tudatosság és önreflexió korai megjelenése.
- Szenvedélyes érdeklődés, motiváció.
- Fejlett koordináció és finommotoros mozgás.

Feladataink:

- a gyermekekben rejlő „tehetségcsírák” felismerése, tehetségígéreték átlagon felüli adottságainak, kreativitásának, érdeklődésének felfedezése, beazonosítása;
- tehetségprofil, egyéni fejlesztési terv készítése;
- tehetségük kibontakoztatásának segítése, támogatása megfelelő légkör, eszközök biztosításával;
- személyiségük optimális egyéni differenciált fejlesztése korszerű, egyénre szabott módszerekkel;
- a gyerekeket olyan kihívások elé állítani, ami ösztönző és boldoggá teszi őket;
- együttműködésük, társas kapcsolataik, kommunikációjuk fejlesztése;
- az egyéni képességekhez igazodó gazdag, színes tevékenységek szervezése, melyekben kibontakoztathatják átlagon felüli adottságaikat, kreativitásukat, motivációjukat;
- szülők bevonása a tehetséggondozó munkába.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- a tehetséges gyermekek kiemelkedő képességei erősödnek, általános képességeik olyan szintre kerülnek, amelyek alkalmassá teszik őket az iskolai élet megkezdésére;
- képesek elfogadni a külső irányítást, képessé válnak az együttműködésre;
- fejlődik önkontrolljuk, teljesítményértékelésük centrikusabb lesz;
- képesek a feladattartásra azokon a területeken is, mely számukra nem érdekes.

7.2 A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult

gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy gyám (együtt nevelő szülők esetén mindkettő) önkéntes nyilatkozata alapján megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy gyám a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei.

Halmozottan hátrányos helyzetű

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a hátrányos helyzet esetén meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll;
- a nevelésbe vett gyermek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategóriába eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények: kis alapterületű lakásban több személy él együtt.
- Egészségtelen lakhatási feltételek.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége, olyan szakképzettség, amelynek nincs munkaerő- piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai (alkoholizmus, játékszenvedély...).

- Családszerkezetének felbomlása (egyszülős család, elvált szülők, állami gondoskodásból kikerült gyermek...).
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, érzelmi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, akadályozza; a szülő vagy a gondozó a gyermek fejlődését nem biztosítja.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek:

- fizikai bántalmazás;
- a gyermek szexuális zaklatása;
- szülői felügyelet hiánya;
- elhanyagoló szülői magatartás;
- rendkívül rossz lakáskörülmények, hajléktalanság;
- pszichés bántalmazás;
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás;
- indokolatlan hiányzás az óvodából;
- minimális jövedelem viszonyok.

Célunk:

- a gyermekek fejlődését veszélyeztető okok felderítése;
- a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése.
- hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Feladataink:

- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek életkörülményeinek megismerése, folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén családlátogatás végzése, környezettanulmány készítése;

- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek;
- érzelmi biztonságot nyújtó óvodai környezet biztosítása;
- az esetleges fejlődésbeli lemaradás okainak feltárása;
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése, tehetséggondozás;
- rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek;
- szülők tájékoztatása a szociális, gyermekvédelmi támogatási lehetőségekről;
- együttműködés a segítő szervezetekkel.

Sikerkritériumok:

- A szülők bizalommal fordulnak az óvodapedagógusokhoz, gyermekvédelmi felelőshöz, az óvodavezetőhöz.
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek időben megkapják a segítséget.
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek rendszeresen járnak óvodába.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

7.3 A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek ellátása a köznevelési ellátására vonatkozó szakmai irányelve (a továbbiakban: Irányelv) alapján történik, amely meghatározza a fő szakmai irányvonalakat, valamint tartalmazza az ellátás teljes folyamatát, protokollját, részletes gyakorlati útmutatót nyújt a pedagógusok, az egészségügyi alkalmazottak és az egyéb érintettek számára.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: Az a gyermek, akinek kezelése az Eütv. 89.

§-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban vagy Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben a harminchat nevelési napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben az Nkt. 8.§ (2) bekezdése alapján nem tud részt venni. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek szülei kérhetik a gyermek felmentését az

óvodakötelezettség alól. A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek esetében az adott egészségügyi állapotból eredő sajátosságok és a tankötelezettséggel összefüggő alapvető jogok és kötelességek összhangba kell, hogy kerüljenek.

Minden ellátórendszeri tagot a gyermek megsegítésén dolgozó team-be kell sorolni. Az együttműködés fő célja a gyermekek társadalmi reintegrációjának a biztosítása. Ehhez elengedhetetlen a teljes betegút időszaka alatti pedagógiai ellátásuk megtervezése és nyomon követése.

Alapfeltétel a szülő és minden ellátó számára a pontos, tiszta és átlátható kommunikáció. A szülő kérésére és beleegyezésével minden tag köteles a tőle kért információkat megadni, és a gyermek érdekében együttműködni

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek köznevelési ellátásának részletszabályai 2021. szeptember 1-től léptek hatályba.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/tartos_g_yogykezeles_szakmai_iranyelv

A „kórház-óvodapedagógus” feladata: a rövidebb-hosszabb ideig egészségügyi intézményekben kezelt (átmenetileg hospitalizált) gyerekek nevelése, oktatása, rehabilitációjának elősegítése.

Kapcsolódó egyéb irányelvek:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelesi_igenyu_gyer_mekek_ovodai_nevelesenek_iranyelve.docx

7.4 Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek ellátása

A diabétesszel élő gyermekek óvodai és iskolai helyzetét a nemzeti a köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 62. § (1a)-(1e) pontja rögzíti.

„A nevelési-oktatási intézmény, többcélú intézmény vezetője a 14 évnél fiatalabb,

1- es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor felügyelete alatt áll az 1-es típusú diabétesszel élő gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján az (1b)-(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.”

Az intézményben a szülő külön kérelme alapján biztosítjuk az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek speciális ellátását.

Az ellátás érdekében 1 fő óvodapedagógus vagy érettségivel rendelkező nevelés-oktatást segítő szakember rendelkezik DiaPed tanúsítvánnyal. A tanúsítványt az Oktatási Hivatal által szervezett továbbképzésen szerzik meg. A képzés során elsajátítják a vércukorszint mérést és az inzulin beadását. A gyermekek ellátását szakorvosi előírás szerint végzik. A gyermek szakszerű ellátásán túl a szülő a 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását.

Az ellátás folyamata

- Szülői kérelem benyújtása mellékelte szakorvosi javaslattal.
- Szülői nyilatkozat diétás étrend biztosításáról.
- A gyermek csoporthoz rendelése megfelelő szakember jelenlétével.
- Diétás étrend biztosítása szülői nyilatkozat alapján.
 - A gyermek rendszeres vércukorszint mérése szakorvosi előírás szerint.
- Az ellátáshoz szükséges eszközök, gyógyszerek megfelelő tárolása.
- Az előírt időközönként szükséges mennyiségű inzulin beadása.
- Megfelelő, előírás szerinti időben történő étkezés biztosítása.
- Kapcsolattartás, együttműködés a szülővel, szakemberekkel.

7.5 A gyermekek súlyos allergiás reakciójának (anafilaxia) kezelése

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben foglaltak alapján a köznevelési intézménynek biztosítani kell a diabétesszel élő, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet.

A tagintézmény-igazgatók kötelesek a jogviszony kezdetekor nyilatkoztatni a szülőt, hogy gyermekének van-e súlyos allergiás betegsége. Ha igen, akkor a szülőt a törvényben meghatározott kötelezettségekről tájékoztatni köteles.

A szülő kötelezettsége, hogy a nevelési-oktatási intézménnyel óvodai jogviszonyban álló, fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermeke fokozott figyelmet igénylő egészségi állapotáról és a megteendő sürgősségi intézkedésekről a beiratkozással egyidejűleg, vagy a diagnózis ismertté válását követően haladéktalanul tájékoztassa a nevelési-oktatási intézményt, továbbá köteles gondoskodni arról, hogy az életmentő gyógyszert leadja gyermeke óvodájában.

7.6 Logopédiai ellátás

A logopédiai ellátás célja: a beszédhibák megelőzésével, továbbá a már kialakult beszédhibák és azok következményeként fellépett másodlagos elváltozások korrekciójával az ép beszéd kialakítása.

A logopédiai ellátás feladata a hangképzés, a beszéd, a beszélt és írott nyelvi képesség fejlődési és szerzett zavaraihoz, továbbá a specifikus tanulási zavarokhoz (diszlexia, diszortográfia, diszgráfia, diszkalkulia) kapcsolódó prevenció, állapot-megismerési és terápiás tevékenység.

A logopédus kiemelt feladatai:

- a **3. és 5. életévüket betöltött gyermekek** beszéd- és nyelvi fejlettségének **kötelező logopédiai szűrése**; szükség szerint további logopédiai vizsgálata;
- a feltárt eredmények alapján amennyiben szükséges kezdeményezi a gyermek további speciális pedagógiai, pszichológiai, orvosi szakvizsgálatát. Részletes szakértői véleményt kérhet: fül-orr-gégész, audiológus, foniáter szakorvos, gyermekpszichológus, illetve a megyei szakértői és rehabilitációs bizottságoktól;
- SNI gyermekek kiszűrése;
- diszlexia-veszélyeztetettség szűrése; beszédzavarok, rendellenes beszédállapotok javítása.

A logopédiai ellátás területei, terápiák:

- a beszédészlelés és beszédmegértés zavara
- megkésett beszédfejlődés
- pöszeség, orrhangzós beszéd
- beszédritmus zavara (hadarás, dadogás)
- diszfónia
- nyelvlökéses nyelés
- olvasás-, írás-, és számolászavar veszélyeztetettség előrejelzése és prevenciója.

A beszédzavarok egy-egy gyermeknél halmozottan is előfordulhatnak.

A beszéd fogyatékos gyermekek logopédiai gondozásának legfontosabb szakasza a korai, óvodai gondozás, terápia, mely súlyosabb esetekben

áthúzódhat a kisiskolás korra is.

A mérések, szűrővizsgálatok után a logopédus megkezdi a beszédhibák javítását, a szükséges terápiát.

Munkaformák:

- **egyéni terápia** (heti 2 alkalom) időtartamát - mely legfeljebb negyvenöt perc lehet - a gyermek életkorától és problémájától függően - a logopédus határozza meg;
- **csoportos terápia**, melyben maximum hat gyermek vehet részt (heti 2 alkalommal), időtartamát - mely legfeljebb negyvenöt perc lehet - a gyermek életkorától és problémájától függően - a logopédus határozza meg

A csoportos terápia esetén a csoportbeosztások az év folyamán változhatnak (enyhe pöszeség esetén a beszédhiba megszűnik, más gyermekcsoportban jobban foglalkoztatható, egyénileg teljesít jobban, új gyerekek érkeznek...). A kimaradt gyermek helyére a forgalmi naplóból új gyereket vesz fel. A logopédus a nevelési év közben érkező gyerekeknél is elvégzi a szűréseket, és ha a gyermek ellátásra jogosult, a meglévő beosztás szerint, a neki megfelelő csoportba felveszi, terápiáját megkezdi.

Társuló részképességzavarok esetén a beszédhibás gyermeknél meglévő részképességzavarok fejlesztését a beszédhiba alapján elindított terápiába beépítve végzi.

Dokumentáció:

A gyermekek fejlesztése órarend szerint történik.

A logopédus az év során kiszűrt gyermekeket felveszi a Forgalmi naplóba.

A logopédiai munkát a Munkanaplóban rögzíti. A logopédiai munka eredményét a fejlesztő tevékenység során hathánaponként, valamint az ellátás befejezésekor a munkanaplóban szövegesen értékeli. Évente kétszer beszámolót tart, a nevelési év végén írásban összegzi, értékeli fejlesztő munkáját

Szülők tájékoztatása

Év elején, illetve szükség esetén fogadóórát tart, ahol a szülőket tájékoztatja a gyermek haladásáról. Itt beszélnek meg az otthoni segítségnyújtás módját is.

Együttműködés az óvodapedagógusokkal

A logopédus a szűrővizsgálatok előtt konzultál az óvodapedagógusokkal, hogy melyik gyermek fejlődésében látnak elmaradást, s milyen területen.

A szűrővizsgálatok eredményéről és az egyes gyermekek fejlesztési irányáról, az órarendi beosztásról tájékoztatja az érintett óvodapedagógusokat. A fejlesztésben résztvevő gyermekek fejlődésével kapcsolatosan folyamatosan konzultál az óvodapedagógusokkal.

Együttműködés Pedagógiai Szakszolgálattal és a Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal

A Pedagógiai Szakszolgálat és a Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság kérésére logopédiai szakvéleményt készít. Szükség esetén személyesen konzultál az érintett szakemberekkel.

7.7 Óvodapszichológusi ellátás

Az óvodapszichológus tevékenységét a gyermekvédelmi-, az adatvédelmi- és a személyiségi jogokról szóló törvények szellemében, az önkéntesség elvének figyelembevételével, a Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexének vonatkozó szabályainak, valamint a 20/2012.(VIII.31) EMMI r.132.§-ban rögzített irányelvek alapján végzi.

Az óvodapszichológusi ellátás elsődleges célja:

- az óvodába járó gyermekek személyiségfejlesztése,
- a gyermekek lelki egészségvédelme,
- a nevelőmunka hatékonyságának segítése.

Az óvodapszichológus kiemelt feladatai:

- az óvodapedagógusok nevelőmunkájának közvetlen segítése;
- az 5. életévüket betöltött gyermekek pszichológiai jellegű szűrővizsgálatának (képesség-, szociometriai, tanulási motiváció vizsgálatok) elvégeztetése, melyeknek célja a gyermek pszichés állapotának megismerése, magatartási nehézségek, beilleszkedési zavarok feltárása, javaslattevés viselkedési nehézség esetén;
- az óvodapedagógusok által jelzett, vagy szülő által igényelt esetekben,

beilleszkedési, szocializációs, és képességfejlődési problémák diagnosztikus vizsgálata, szakvéleményezése, - szükség esetén - szakértői bizottság elé irányítása, és javaslattevés a további gondozási feladatokra;

- a gyermekek beilleszkedésének, közösségi életének és társas kapcsolatainak javítása;
- a gyermekek kommunikációs és esetleges szorongásos tüneteinek enyhítése, kezelése;
- tehetséggondozás: tehetséges gyerekek azonosítása és gondozása;
 - váratlan súlyos élethelyzetekben: kortárshalálet, súlyos óvodai kudarcélmény, váratlan családi krízishelyzet esetén pszichés segítséget nyújt, illetve megszervezi segítségnyújtást;

Az óvodapszichológus a szülők számára fogadó napon ad tájékoztatást a vizsgálat eredményeiről.

Munkaformák:

A vizsgálati eredmények alapján egyéni vagy csoportos foglalkozás keretében foglalkozik az érintett gyermekekkel.

Módszereinek megválasztásában az óvoda célkitűzéseire igazodva, szakmai autonómiával rendelkezik, ugyanakkor eljárásának szakszerűségéért és korszerűségéért felelősséggel tartozik. **Dokumentáció:**

- a nevelési év eleji szűrés után az érintett gyermekek ellátásának az időbeosztásról órarendet készít. Az órarend változhat, ha gyermek már nem igényel ellátást, vagy ha más szülő kér segítséget gyermeke számára;
- az érintett gyermekek ellátásáról feljegyzést készít, a gyermekek megjelenéseit rögzíti;
- szükség esetén pszichológiai szakvéleményt készít és ad ki a Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, a szakértői bizottságok kérésére;
- eseteleírást vezet a gyermek óvodai esetkartonjában. Az esetkarton vezetése nem kötelező, de vezetése elősegíti az információk és a fejlődés nyomon követését.
- Az óvodapszichológusi munkájáról a nevelési év végén beszámolót készít oly módon, hogy az adatvédelmi törvény és a Pszichológus Etikai Kódex előírásait maximálisan figyelembe veszi.

Az óvodapszichológus rendszeresen hospitál, megfigyeléseket végez az óvodai csoportokban, figyelemmel kíséri a gyermekek fejlődését, konzultál az óvónőkkel a gyermekek problémáiról, egyéni beszélgetéseket folytat, szakmai tudásával, javaslataival, tanácsaival segíti a pedagógiai munkát, az óvodai munka hatékonyságát. A gyermekcsoportokban szükség szerint alkalmasszerűen, vagy rendszeresen csoportfoglalkozásokat tart: pl. „Boldogságóra-program”.

Folyamatosan konzultál, kapcsolatot tart és együttműködik az óvodaigazgatóval, a logopédussal, az érintett gyermekekkel foglalkozó egyéb szakemberekkel, szükség esetén felveszi a kapcsolatot a családgondozóval, a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Szakértői Bizottsággal...

Pszichológiai ismeretterjesztést végez az intézményben, előadásokat tart, a nevelőtestület belső továbbképzésében közreműködik. Lehetőséget biztosít a konzultációra, konkrét nevelési problémák megbeszélésére, javaslatot tesz a megoldásra.

Az óvodapszichológusnak titoktartási kötelezettsége van. A gyermekekkel kapcsolatos tudomására jutott információkat bizalmasan, a törvényi előírásoknak megfelelően köteles kezelni.

7.8 Fejlesztőpedagógiai ellátás

A fejlesztőpedagógiai ellátás célja: a beilleszkedési, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességekkel küzdő gyermekek pedagógiai ellátása, terápiás megsegítése, szakvélemény készítése.

A fejlesztőpedagógiai munka területei:

1. komplex pszichológiai-pedagógiai vizsgálatok pedagógiai részének végzése
2. tanácsadás
3. egyéni és kiscsoportos foglalkozások vezetése
4. beiskolázást megelőző vizsgálatok végzése
5. szakvélemények készítése

Pedagógiai diagnosztizálás:

- pedagógiai vizsgálat alkalmával az általános képességek, részképességek,

figyelem, emlékezet, gondolkodás, taníthatóság, tantárgyi ismeretek felmérését, azok életkori szinttel/osztályfok szinttel való összevetését végzi,

- szükség esetén (a szülő hozzájárulása mellett) konzultáció a gyermek/tanuló óvodapedagógusával, pedagógusával és egyéb intézményekkel,
- amennyiben a komplex pszichológiai-pedagógiai vizsgálat összegzése alapján a gyermeknél/tanulónál sajátos nevelési igény valószínűsíthető, szükség esetén szakértői vizsgálatot kezdeményez.

Tanácsadás:

- a hozzá fordulóknak, -otthoni körülmények között is megvalósítható- ötleteket, tanácsokat, esetleg hozzáférhető szakirodalmat ajánl a felmerülő problémák kezelése érdekében
- felkérésre konzultációt biztosít az oktatási-nevelési intézmények pedagógusainak és szakembereinek

Csoportfoglalkozások vezetése

A BTM-mel küzdő gyermekek/tanulók fejlesztő foglalkoztatása, ez a probléma függvényében egyéni vagy kiscsoportos.

A foglalkozásokon az alábbi főbb területek fejlesztése történik:

- o mozgásfejlesztés
- o testséma, téri tájékozódás fejlesztése
- o percepció fejlesztés
- o beszéd fejlesztés
- o grafomotoros fejlesztés
- o számfogalom fejlesztése

Beiskolázást megelőző vizsgálatok

elvégzi a vizsgálatot- az óvodapedagógus vagy a szülő kérésére- a nem egyértelműen iskolaérettnek minősített gyermekek esetében

Dokumentáció:

- o a nevelési év eleji szűrés után az érintett gyermekek ellátásának időbeosztásáról órarendet készít. Az órarend változhat, ha a gyermek már nem igényel ellátást, vagy ha más szülő kér segítséget gyermeke számára;

- az érintett gyermekek ellátásáról feljegyzést készít, a gyermekek megjelenéseit rögzíti;
- szükség esetén fejlesztőpedagógusi szakvéleményt készít és ad ki a Pedagógiai Szakszolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, a szakértői bizottságok kérésére;
- Fejlesztőpedagógusi munkájáról a nevelési év végén beszámolót készít.

8 . Az óvoda kapcsolatrendszere

8.1 Az óvoda és a család kapcsolata

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, azzal együtt, azt kiegészítve szolgálja, segíti elő a gyermek optimális fejlődését. Ennek legalapvetőbb feltételei a családdal való hatékony együttműködés és folyamatos kapcsolattartás.

Az óvodai nevelőmunka a családokkal való szoros együttműködéssel lehet csak eredményes.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyek hozzájárulnak a gyermek alapos megismeréséhez, az óvoda-család kapcsolatának erősítéséhez.

Az óvodapedagógus gyermekismerete, pedagógiai és pszichológiai felkészültsége, a gyermek fejlődéséért érzett felelőssége megfelelő alapot teremt a családokkal való eredményes együttműködéshez.

A családi nevelés hatásának döntő szerepe van a gyermekek egészséges testi, érzelmi és értelmi fejlődésében. Az óvodás gyermek optimális fejlődését az otthon érzelmi biztonsága alapozza meg. Magatartását, érzelmi életét, érdeklődését később is a családtagokat összekötő kapcsolatrendszer, a család életmódja, nevelési stílusa, pedagógiai kultúrája határozza meg.

Az óvoda az egyéni sajátosságokat figyelembe véve megerősíti, továbbfejleszti a gyermek alapvető szokásrendszerét, hozzájárul személyiségének sokoldalú kibontakoztatásához, segítheti a családi szocializáció esetleg kedvezőtlen hatásának enyhítését, fejlődésbeli elmaradás esetén kompetens szakember bevonásával segíti elő a hatékony egyéni fejlesztést.

Az óvoda és család együttműködésének célja:

A család és az óvoda nevelőpartneri kapcsolatának fejlesztése, kiemelten a gondoskodó, óvó-védő, a gyermek fejlődését támogató, szeretetet adó családi nevelés elősegítésére.

Az együttműködésünk alapelvei:

- az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni;

- fontos, hogy az együttműködés egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolatban valósuljon meg, melynek alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás;
- a nyitottság, empátia, tolerancia kölcsönös érvényesülése: a pedagógusok részéről a szülők problémáinak meghallgatásában megértés, tapintat a segítségnyújtás formáiban (a szülők egyéni stílusának respektálása, a szülő segítése gyermeke viselkedésének értelmezésében); a szülők részéről a köznevelési intézmény szokásainak, szabályainak elfogadása.

Feladataink:

- a szülő-óvodapedagógus folyamatos kapcsolattartásának biztosítása, konstruktív kommunikációjának megvalósítására törekvés;
- az információáramlás lehetőségeinek biztosítása;
- egyéni igények, szokások figyelembevétele, személyes bánásmód alkalmazása;
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációs folyamatának segítése
- feltételek megteremtése a szocializációs különbségekből adódó hátrányok kompenzálására

Az együttműködés, kapcsolattartás formái:

- napi tájékoztatások, beszélgetések
- szülői értekezletek
- fogadóórák
- ünnepek
- családi nap
- kézműves családi délután (Adventi és Tavaszi)
- nyílt nap
- csoport-családi kirándulás
- kulturális, sport rendezvények, valamint a község közösségi rendezvényein való részvétel
- „Kukucskáló”
- ismerkedési délelőtt
- szülői „klub délután”

- telefon
- óvoda honlap
- e-mail üzenetek

A napi tájékoztatások, beszélgetések alkalmával folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket az óvodában történt eseményekről, gyermekük fejlődéséről, valamint információkhoz jutunk a családban történt gyermekkel kapcsolatos eseményekről.

A gyermekek fejlődésével kapcsolatosan csak az óvodapedagógusok, a logopédus, óvodapszichológus és fejlesztőpedagógus adhat felvilágosítást a szülőknek.

Az együttműködés konkrét formái az éves munkatervekben, eseménynaptárban rögzítettek.

Óvoda - Szülői Szervezet

Az Óvodai Szülői Szervezet fontos szerepet tölt be az óvoda és a család kapcsolatában. Számíthatunk kezdeményező, véleménynyilvánító, koordináló munkájára, együttműködésére. A szülők segítőtársként vesznek részt rendezvényeinken, ünnepeinken, kirándulásainkon. A Szülői Szervezet Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint éves Munkaterve alapján, a hatályos törvényi szabályozók figyelembevételével végzi tevékenységét.

Célunk: a hatékony, konstruktív együttműködés kialakítása, a gyermekek optimális fejlődésének elősegítése, mindenek felett álló érdekeik biztosítása.

Kapcsolattartás formái:

- személyes megbeszélések;
- telefon;
- e-mail üzenetek;
- hivatalos írásbeli értesítések, tájékoztatók;
- intézményi honlap <http://ovoda.telki.hu/>
- éves intézményvezetői beszámoló
-

8.2 Az óvoda – Fenntartó kapcsolata

Fenntartó önkormányzatunkkal napi munkakapcsolatban állunk.

A fenntartóval való kapcsolat elsődleges célja az intézmény zavartalan,

törvényes és költséghatékony működésének biztosítása.

Kapcsolattartás formái:

- személyes megbeszélések;
- telefon;
- e-mail üzenetek;
- Képviselőtestületi ülés;
- hivatalos írásbeli értesítések,
- tájékoztatók;
- éves intézményvezetői beszámoló.

8.3 Az óvoda kapcsolata más intézményekkel, szervezetekkel

Óvoda - Iskola

Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn a Telki Általános Iskolával. Egymás nevelési céljainak kölcsönös megismerésére törekszünk. Az óvoda és iskola együttműködésének célja és feladata:

- Az óvodából iskolába történő átmenet előkészítése, megkönnyítése a leendő iskolások, szüleik és tanítóik számára.
- A gyermekek iskolai beilleszkedésének, sikeres iskolai bevételezésének segítése érdekében hatékony együttműködés az óvoda és az iskola pedagógusi és a nevelőmunkát segítő szakemberek (pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus) között.
- A gyermekek fejlődésének nyomon követése.
- Partneri kapcsolat fejlesztése a Pipacsvirág Magyar - Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolával, a két intézmény közötti szakmai kapcsolatrendszer erősítése.
- A két intézmény közötti szakmai –szakmódszertani- együttműködés kiépítése, összehangolása.

Az együttműködés, kapcsolattartás formája

- óvoda-iskola éves együttműködési terv
- intézményvezetői konzultációk
- kapcsolattartói megbeszélések
- gyermekvédelmi felelősök konzultációja
- szakmai konzultációk (óvodapedagógusok – tanítók - nevelőmunkát segítő

szakemberek

/logopédus, fejlesztőpedagógus, pszichológus)

- nyíltnapok
- e-mail üzenetek
- telefon
- intézményi honlapok

8.4. Kapcsolat a környékbeli társintézményekkel – óvodákkal

Törekszünk a kapcsolattartásra más óvodákkal. Bízunk abban, hogy gyümölcsöző kapcsolat kiépítésével lehetőségünk nyílik „jó gyakorlatok”, ötletek elsajátítására, közös szakmai gondolkodásra, mely hasznára válik óvodánknak.

8.5 Óvoda – Csibebölcsi

A bölcsődével való kapcsolatunk során lehetőségünk nyílik a feladatellátás településszintű hatékonyságának növelésére. Megismerjük a gyermekek intézményi környezetét. Tervezhetővé válik a gyermeklétszám alakulása.

8.6 Óvoda – Iskola Telkiben Alapítvány

Az Óvoda - Iskola Telkiben Alapítvány anyagi támogatást nyújt a környezeti neveléssel, környezetvédelemmel kapcsolatos, illetve egyéb óvodai programjaink megvalósításához.

Az óvoda és az alapítvány együttműködésének céljai, feladatai:

- az alapítvány népszerűsítése;
- programjaiban való aktív részvétel;
- „zöld programjaink” színvonalas megvalósítása az alapítvány támogatásának segítségével;
- az óvoda játékeszköz-parkjának bővítésével a gyermekek hatékony fejlesztése;
 - minőségi nevelő-fejlesztő munka segítése (továbbképzések, előadások...). Az együttműködés, kapcsolattartás formái:
- tájékoztatók az alapítvány munkájáról

- közös rendezvények
- személyes megbeszélések
- telefon
- e-mail üzenetek

8.7 Kodolányi János Községház és Könyvtár

Az együttműködés célja: színvonalas szabadidős tevékenységek szervezése óvodás gyermekeink részére; programok népszerűsítése a családok részére.

Az együttműködés, kapcsolattartás formája:

- telefon
- e-mail
- kiállítás, gyermekrendezvények

8.8. Telki Sportcsarnok

Az együttműködés célja: mozgásos szabadidős tevékenységek szervezése óvodás gyermekeink részére; sportprogramok népszerűsítése a családok részére.

Az együttműködés, kapcsolattartás formája:

- telefon
- e-mail
- programokon való részvétel

8.9. Családvédelmi és Gyermekjóléti Szolgálat

A Családvédelmi és Gyermekjóléti Szolgálat a gyermekvédelmi, családtámogatási feladatok ellátásában, problémák kezelésében nyújt segítséget.

A kirendelt családsegítő munkatárs rendszeresen tartja a kapcsolatot intézményünkkel, az óvoda gyermekvédelmi felelősével.

Elsődleges célunk a gyermekvédelmi feladatok hatékony megvalósítása az óvodában. Kapcsolattartás formái:

- személyes megbeszélések;
- jelzőrendszeri konzultációk; esetmegbeszélések;
- esetjelzések
- telefon;

- e-mail üzenetek;
- hivatalos írásbeli értesítések, tájékoztatók;

8.10. Egészségügyi hálózat

Orvos - védőnői szolgálat

Elsődleges célunk a gyermekek egészségvédelme, a prevenciós munka, egészségnevelési program hatékony megvalósulása.

Az együttműködés, kapcsolattartás formája:

- Sürgős esetben segítségkérés
- Státusz vizsgálatok (A vizsgálatokra a gyermeket a szülőkkel együtt az orvosi rendelőbe hívják be.)
- Tisztasági szűrés-védőnők félévente ill szükség szerint, parazita-fertőzéses tünetek észlelése bejelentések esetén.
- interaktív tájékoztatók (Baba-mama klub; Óvoda)

Óvodánkat a törvényi előírásoknak megfelelően rendszeresen ellenőrzi az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat.

8.11. Pedagógiai Szakszolgálatok

Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Budakeszi Tagintézménye (székhely:

Budaörs) Ellátási feladatai közül pszichológiai tanácsadás működik az óvodánk Tengelice utcai épületében. A szakszolgálat szakemberei továbbá szakértői vizsgálatokat végeznek, javaslatot tesznek a beiskolázáshoz; a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő (BTM), valamint részképesség gyengeséget mutató gyermekek ellátásával kapcsolatos fejlesztésére; szakmai segítséget, tájékoztatást nyújtanak aktuális kérdésekben.

A **Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat** végzi a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek diagnosztizálását. A vizsgálatot követően szakértői szakvéleményt állítanak ki. Ez alapján történik az érintett gyermekek ellátása.

Az SNI gyermekek szakszerű ellátása érdekében kapcsolatot tartunk a:

- FPSZ Beszédvizsgáló Gyógypedagógiai Tanácsadó Korai Fejlesztő Oktató és Gondozó Tagintézménnyel,

- FPSZ Hallásvizsgáló Gyógypedagógiai Tanácsadó Korai Fejlesztő Oktató és Gondozó Tagintézménnyel,
- FPSZ Mozgásvizsgáló Gyógypedagógiai Tanácsadó Korai Fejlesztő Oktató és Gondozó Tagintézménnyel,
- Semmelweis Egyetem Pető András Kar Utazókonduktori Intézményegység munkatársaival,
- Vadaskert Alapítvánnyal. Kapcsolattartás formái:
- személyes megbeszélések;
- esetmegbeszélések
- telefon;
- e-mail üzenetek;
- hivatalos írásbeli értesítések, tájékoztatók.

8.12. Oktatási Hivatal (POK, Pedagógiai Szakmai szolgáltatások)

Az intézmény törvényes működésének felügyeletét az Oktatási Hivatal látja el.

Az Oktatási Hivatalban a Pedagógiai Oktatási Központok (POK-ok) biztosítják és koordinálják a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat.

Kapcsolattartás formái:

- telefon;
- e-mail üzenetek;
- hivatalos írásbeli értesítések, tájékoztatók;
- konferenciák;
- továbbképzések.

Az **Egyházak** számára, kezdeményezésük esetén biztosítjuk a helyiséget a gyermekek szabad vallásgyakorlásához, a vallás- és hitoktatásához, hittanfoglalkozások tartásához, felekezettől függetlenül.

Kapcsolattartás formái:

- személyes megbeszélés;
- telefon;
- e-mail üzenetek.

8.13. „Zöld-partnerek”

A helyi Kodolányi Kulturális és Környezetvédelmi Egyesülettel (KOKUKK) folyamatos az együttműködésünk a különböző környezetvédelmi és kulturális programok alkalmával (Öreg Tölgy Erdei Tanösvény programok, Madárgyűrűzés...). Pályázatok megírása esetén kölcsönösen segítjük egymás munkáját.

Nevelő-fejlesztő munkánk tartalmának bővítése, szak módszertani tudásunk folyamatos frissítése és fejlesztése érdekében kapcsolatot tartunk a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel.

Szívesen működünk együtt azokkal a Zöld Óvodákkal, akik elfogadják kezdeményezésünket, vagy felveszik a kapcsolatot velünk (szakmai kérdések, továbbképzések, jó-gyakorlatok, zöld programok szervezése).

Gyakran kirándulunk a közeli Állatkertekbe, vadasparkokba. Kapcsolattartás formái:

- „zöld”- programok;
- telefon;
- e-mail.

9 Óvodai ünnepeink, hagyományaink

Óvodai nevelőmunkánk fontos része a magyarság szellemi örökségének, a nemzeti és népi hagyományok ápolásának, a mindennapi életvitel szokásainak továbbadása gyermekeink számára, hogy a következő nemzedékek is őrizzék és továbbadják majd ezeket. A közösen átélt élményekkel, az ismeretek átadásával, bővítésével tudjuk elősegíteni a helyes természetszemlélet és hazaszeretet alakulását, megalapozni a természetes műveltséget.

A jeles napok, ünnepek kapcsolódnak az évszakokhoz, a természet változásaihoz, a mindennapi emberek életéhez, szokásaihoz, a hitvilághoz, néphagyományokhoz. A népi életmód természet közeli, holisztikus szemléletével, tevékenységeivel közel áll az óvodás gyermekhez.

A népi hagyományok megismerése nem korlátozódik csupán a jeles napok, ünnepek szokásainak ápolására, hanem át- meg átszövi mindennapjainkat.

Népmeséink, népdalaink, mondókáink, mozgásos népi gyermekjátékaink és népi gyermekjátékdalaink (melyek az óvodai élet mindennapjainak szerves részei) híven őrzik az ősi rituálék, mozgássorok, tevékenységek emlékét, nyelvi kifejeződéseit. Hozzájuk szorosan kapcsolódik az adott témához illő alkotó tevékenység; különös tekintettel a népi gyermekjáték készítés, a népi kismesterségek alapfogásaival való ismerkedés, a természetes anyagokkal történő játék, barkácsolás, és a népszokásokhoz, ünnepekhez kötődő tevékenységek, díszítő motívumok, munkafolyamatok megismerése, elsajátítása, gyakorlása.

A természetes anyagok felhasználásakor építünk a gyermekek találékonyságára, alkotó készségére, fantáziájára. Az alkotó tevékenységek során megismerik a különféle anyagok tulajdonságait, formálhatóságát, hasznosításának lehetőségeit. A környezeti témakörök, a jeles napok és ünnepek élményeket nyújtó komplex feldolgozásának mindezek fontos elemei.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekkel megismertessük és elfogadtassuk, ha más kultúrából érkeznek csoporttársaik, óvodástársaik. Szüleiket bevonjuk nyelvi, mozgás, viselkedés kultúrájuk és hagyományaik megismerésébe, megértésébe.

Az ünnepek kiemelik a gyermekeket és a felnőtteket a hétköznapi megszokott

rendjéből, ezáltal nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek.

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is fontosak, mert kultúránk megismeréséhez is közelebb visznek. Az izgalmas előkészületek, tevékenységek, ötletek, elképzelések megvalósítása jó alkalom arra, hogy az egész óvoda együtt örüljön, együtt ünnepeljen, tevékenykedjen.

Az ünnepek és a hozzájuk kapcsolódó előkészületek hozzájárulnak a közösségi érzés elmélyítéséhez, valamint az óvoda-család kapcsolatának erősítéséhez, elmélyítéséhez is.

Az ünneplés, megemlékezés az óvodai nevelőmunka fontos része, nevelésünk sajátos eszköze, amely nem csupán egy-egy konkrét nap megünneplését jelenti, hanem olykor egy, vagy több hetet is felölelő tartalmas programok, projektek megvalósítását.

Célunk:

- az ünnepek, ünnepélyek, jeles napok, hagyományok emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból, mint külsőségében, mint belső tartalomban;
- közös élmények nyújtása,
- közösségi érzés tudatának alakítása;
- a szülőföldhöz való kötődés megalapozása, hagyományápolás;
- a nevelőmunka hatékonyságának növelése.

Feladataink:

- hangulati előkészítés különböző játékos tevékenységekkel, de korálással, népi hagyományos eszközök, valamint modern technikai eszközök (IKT) bevonásával;
- az ünnepek, ünnepélyek, hagyományok és jeles napok értékeinek megóvása, méltó ünneplésének megszervezése és lebonyolítása csoportszinten, óvodaszinten;
- közös tevékenységek során a gyermekek társas kapcsolatainak, közösségi érzésének fejlesztése.

- Csoport projektek; Öreg Tölgy tanösvény túra; játékos vetélkedő, kirándulás...

Víz Világnapja (március 22.)

- Csoport projektek; vizes élőhelyek felkeresésével próbáljuk élményszerűbbé tenni a témafeldolgozást.

Föld Napja (április 22.)

- „Egy csemete – egy palánta” - akciót szervezünk, melynek során minden gyermek hoz egy palántát, amit az óvoda udvarán (magas-ágyásba, cserépbe...) elültetünk a gyerekekkel közösen;
- különböző megfigyeléseket, kísérleteket végzünk.

Madarak és Fák Napja (május 10.)

- Családi gyalogtúra keretében meglátogatjuk az Öreg Tölgyfákat és az odútelepet az erdőben.

Környezetvédelmi Világnap (június 5.).

- A Környezetvédelmi Világnapon kirándulást szervezünk, vagy az óvoda udvarán környezetvédelemmel kapcsolatos játékokat játszunk.

Nemzeti ünnepeink:

A szokásokat, hagyományokat ápoló ünnepek mellett az óvodában meg kell emlékezni a társadalmi ünnepekről is (**Október 23.**; **Március 15.**; **Augusztus 20.**).

Az ünnepélyek formáját, jellegét adott nevelési évben a nevelőtestület dönti el. Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink megismerkedjenek nemzeti ünnepeink kiemelkedő jelképeivel, a jeles naphoz kapcsolódó legfontosabb történelmi eseményekkel, erkölcsi értékekkel, művészi tartalmakkal az óvodáskorú gyermekek szintjén.

Hagyományos, illetve a jeles napokhoz, néphagyományokhoz kötődő ünnepeink

A csoportok hagyományos tevékenységei, valamint a néphagyományhoz kapcsolódóan átélt tevékenységek a közös élmény erejével hatnak a gyermekekre, melyek erősítik a közösséghez tartozás érzését, az érzelmi kötődést.

A **születésnapok** megünneplése minden csoportban az adott csoport óvodapedagógusai által kialakított hagyomány alapján történik.

Ősz:

Népmese napja (szeptember 30.):

- pogácsasütés; óvodapedagógusok meseelőadása

Szent Márton napja (november 11.):

- családi nap – lámpás felvonulás;
- megismerkedünk a Szent Márton napjához fűződő legendával, szokásokkal, időjósításokkal...

Az évszakkal kapcsolatos, a csoportprojektekbe beépíthető néphagyományokhoz kapcsolódó és egyéb tevékenységek: szüret, kukoricatörés, diószedés, befőzés..

Tél:

Mikulás: Mikulás-várás, készülődés, élménynyújtás

Advent: adventi kézműves családi délután, adventi koszorú készítés – gyertyagyújtás; mézeskalács sütés;

Karácsony: betlehemi játékok; karácsonyi műsor; ajándékozás

Farsang: Farsangi mulatság – jelmezbál-lakoma;

Az évszakkal kapcsolatos, a csoportprojektekbe beépíthető néphagyományokhoz kapcsolódó és egyéb tevékenységek: Katalin-ág hajtatás; Lucázás - búzavetés; Újévi köszöntők, rigmusok, jókívánságok; Vízkereszt (Január 6.): a karácsonyfa lebontása; Gyertyaszentelő nap (február 2.) Időjóslo nap, „Medve-les”: a medve kibújik a barlangjából; Kiszézés: a farsang befejező mozzanata a tél elbúcsúztatása, elkergetése...

Tavaszi:

Húsvét: húsvéti kézműves családi délután; tojásfestés, locsolkodás, ajándékkészítés, hagyományok felelevenítése.

Anyák napja: anyák napi készülődés – ajándékkészítés - köszöntés

Évzáró – Ballagás: ünnepi műsor bemutatása (válogatás a nevelési év során tanult versekből, dalokból...), iskolába menők búcsúzása, búcsúztatása

Gyermeknap: játékos vetélkedők, koncert, gyermeknapi mulatság.

Az évszakkal kapcsolatos, a csoportprojektekbe beépíthető néphagyományokhoz kapcsolódó és egyéb tevékenységek (pl. Májusfa-állítás)

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- a gyermekek ragaszkodnak egymáshoz, életkoruknak megfelelő közösségi tudattal rendelkeznek; ismerik a legfontosabb jeles napjainkat, népi hagyományainkat,
- örülnek az ünnepeknek, az ajándékozás örömeinek, aktívan vesznek részt az előkészületekben, öltözetükkel, megtisztelik egymást és az ünnepet;
- kialakul bennük az ünnepekhez szükséges megfelelő magatartásforma, viselkedés;
- a jó hangulatú, közös örömet jelentő ünnepek, hagyományok, jeles napok megtartása erősíti a gyermekekben és a felnőttben az összetartozás érzését, jó

közösségé kovácsolja a csoportot, az egész óvodát.

- a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek érdeklődéssel, örömmel vesznek részt az ünnepségeken.
- megalapozódik a szülőföldhöz való pozitív kötődés, hazaszeretet;

10. A Tengelice utcai tagintézmény nevelési gyakorlata

A tagintézmény cím: 2089 Telki, Tengelice utca 3.

Csoportok száma: 2

Személyi feltételek, a nevelőközösség bemutatása:

Óvodánkban a pedagógiai-nevelési feladatokat 4 óvodapedagógus, 2 dajka, 1 teljes állású pedagógiai asszisztens és 1 fő konyhai dolgozó látja el. Szakmai érdeklődés alapján részt veszünk az intézményi szintű szakmai munkaközösségek munkájában. Nyitottak vagyunk az újra, folyamatosan bővítjük a tudásunkat, amit szívesen megosztunk egymással. Igyekszünk újszerű, innovatív programokat felkínálni a mindennapokban gyerekeknek és a közös programjaink során a családoknak is. Pedagógiai beállítottságunkat az elfogadás, empátia, gyerekszeretet, érzelmi biztonság nyújtása, vidámságra jellemzi. Szeretjük és óvjuk a természetet, globális egészségvédő szemlélet jellemző ránk.

Tárgyi feltételek:

Óvodánk Telki fiatalabb területén helyezkedik el, az autós forgalomtól távolabb helyezkedik el. A közeli családiházak övezetében élnek a hozzánk járó gyermekek. Kétszintes épületünk 2011-ben épült, 2025-ben felújításra került az folyosók burkolata.

Kertünk óriási, a gyermekek számára telepítésre került játszótéri játékok mellett magashágát, madáretetőt létesítettünk, hogy a gyermekek számára közelebb hozzuk a természetet, az állatokat, hogy közvetlenül is megfigyelhessék azokat. Fáiink még fiatalok, így viszonylag kevés természetes árnyékot biztosítanak, de a csoportszobák elé árnyékolókat helyezünk el.

Csoportszobáink a képesség- és mozgásfejlesztést segítő eszközök tekintetében jól felszereltek, és saját öltözővel és mosdóval rendelkeznek. Óvodai csoportjaink vegyes életkorú összetételűek.

Az épületben több kisebb helyiség áll a fejlesztő foglalkozások megszervezésére.

A tagintézmény nevelési gyakorlatának bemutatása

Pedagógiai tevékenységünket a Telki Zöldmanó Óvoda székhelye Pedagógiai Programja alapján végezzük.

Kiemelt cél:

- ❖ A gyermekekben alapozódjon meg az egészséges környezet és élet iránti igény, a környezettudatosság, a környezetért vállalt felelősség érzése, valamint annak a folyamatnak a segítése, hogy a természetet ismerő, értő, szerető és védő emberré válhassanak.

Kiemelt feladatok:

- ❖ Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek saját élmények, tapasztalatok révén ismerjék meg a környezeti hatásokat, változásokat, s felkeltsük érdeklődésüket a jelenségek mélyebb megismerésére, a környezet védelmének fontosságára.
- ❖ Arra törekszünk, hogy a gyerekek vegyék észre a természetben rejlő szépségeket, a sokszínűséget, élvezve a felfedezés örömét, hogy kialakuljon bennük az együttérzés, a csodálat, a szeretet, a felelősség és a gondoskodás érzése.

A családok aktív bevonásával, a természetközeli és egészséges életmód kialakítását célzó programjaink során megvalósítjuk a környezet- és egészségtudatos szemlélet elterjesztését.

Tagintézményi saját ünnepek és hagyományok:

A tagintézmény ünnepei kapcsolódnak a székhely ünnepeihez, az éves munkatervben kerül meghatározásra, az egyes programok helyszíne.

A tagintézmény és a család kapcsolata: Befogadás/beszoktatás:

Az óvodába lépést megelőzően játszódélelőtt keretein belül ismerkedhetnek a gyerekek és szüleik az óvodával, az óvodapedagógusokkal, a dajka nénikkel. A szülők számára az első szülői értekezleten tájékoztatást adunk az óvoda és a csoport szokásrendjéről, helyi nevelési gyakorlatunkról, a befogadás menetéről. A gyermekek az első napokban egyre hosszabb időt töltenek az óvodában.

Az együttműködés formái:

A szülőkkel a napi személyes kapcsolaton kívül szülői értekezleteken, fogadó órán és tematikus előadásokon találkozunk. Online információs csatornaként zárt csoportokat működtetünk, ahol tájékoztatást kapnak a csoport egészét érintő

történekekről, tudnivalókról, tervekről. A csoportban zajló események dokumentálásaként fényképek, rövid videók is megosztásra kerülnek. Szülői Szervezet segíti az óvoda működését. Az óvoda bejáratánál található faliújságon tájékozódhatnak a szülők az aktuális információkról.

A tagintézmény külső kapcsolatai, az együttműködés tartalma:

Tagintézményünk a székhellyel közösen szervezi meg külső kapcsolatait.

11. Érvényességi rendelkezések

Érvényesség:

Az intézmény Pedagógiai Programja a Nevelőtestület elfogadása után a Fenntartó egyetértésével és az óvodaigazgató jóváhagyásával válik hatályossá.

Jelen Pedagógiai Program 2025. szeptember 1-től hatályos és visszavonásig érvényes.

Óvodai Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata

A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, elemzi, értékeli.

Az Óvodai Pedagógiai Program módosítása

Az óvodai pedagógiai program módosításának elvei:

- A törvényi változásoknak megfelelően a program aktualizálása.
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás esetén.
- A program tökéletesítése a program bevalásának folyamatában, sikeres pedagógiai folyamatok beépítése, kevésbé eredményesek elhagyása.

FÜGGELÉK - Tehetséggondozás – Intézményi programterv**TEHETSÉGGONDOZÁS****Telki Zöldmanó Óvoda Intézményi programterve****1. Helyzetelemzés****1.1. Célcsoport specifikumai:**

A tehetségígéreték fejlesztését célzó intézményi program keretében egy természetismereti és egy vizuális-dráma műhelyt szeretnénk létrehozni, működtetni.

A tehetségígéreték fejlesztését célzó intézményi programba azokat a kiemelt képességekkel rendelkező 5-7 éves gyermekeket (intézményegységenként és műhelyenként 6-6, maximum 12-12 főt) kívánjuk bevonni, akik:

- erősen motiváltak, különös érdeklődést tanúsítanak a természettel kapcsolatos érdekességek, természeti jelenségek, természetismereti kísérletek iránt;
- szívesen alkotnak, téri-vizuális területen kiemelkedő adottságokkal, jó kezűgyességgel, szárnyaló fantáziával rendelkeznek és rendkívül kreatívak.

1.2. Tehetséggondozással kapcsolatos irányelvek a szabályozó dokumentumokban

A tehetséggondozással kapcsolatos irányelveinket, célunkat, feladatainkat Pedagógiai Programunk tartalmazza.

A pedagógiai fejlesztőmunka egyik lényege, hogy a gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

A kiemelt figyelmet igénylő tehetséges gyermekek óvodai nevelése részben az óvodapedagógusok, részben más (kompetens) szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal, egyéni, differenciált fejlesztő tevékenységgel valósul meg.

Tehetségígéreték azok a gyermekek, akiknek személyisége, valamely képessége, tevékenysége reményt, esélyt, lehetőséget hordoz magában, néha meglepetésként teljesítményre képesek (*Harsányi István*).

Célunk:

- a kiemelkedő alkotókészséggel, kreativitással, képességgel rendelkező gyermekek személyiségének, optimális fejlődésének az elősegítése, hatékony tehetséggondozásának megvalósítása.

Feladataink:

- a gyermekekben rejlő „tehetségcsírák” felismerése, tehetségígéreték átlagon felüli adottságainak, kreativitásának, érdeklődésének felfedezése, beazonosítása;
- tehetségprofil, egyéni fejlesztési terv készítése;
- tehetségük kibontakoztatásának segítése, támogatása megfelelő légkör, eszközök biztosításával;
- személyiségük optimális egyéni differenciált fejlesztése korszerű, egyénre szabott módszerekkel, melyek segítik helyzetfelismerésüket, hatékony problémamegoldásukat, döntésüket;
- a gyerekeket olyan kihívások elé állítani, ami ösztönző és boldoggá teszi őket, erősítik önbizalmukat, elősegítik reális önértékelésüket;
- együttműködésük, társas kapcsolataik, kommunikációjuk fejlesztése;
- az egyéni képességekhez igazodó gazdag, színes tevékenységek szervezése, melyekben kibontakoztathatják átlagon felüli adottságaikat, kreativitásukat, motivációjukat;
- szülők bevonása a tehetséggondozó munkába.

Humán erőforrások

Pedagógusaink sokoldalúan képzettek, szakmailag jól felkészültek, magasan kvalifikált szakemberek. A nevelőtestület minden tagja felsőfokú végzettségű. A kötelező továbbképzések során igyekeztek és igyekeznek olyan területeken kompetenciákat szerezni, mely összhangban van pedagógiai programunk céljaival, feladataival illetve az egyéni érdeklődésüknek is megfelel. Többek között:

- Képességfejlesztő játékok elemzése és játékgyűjtemény készítése (Tehetséggondozás a gyakorlatban - Együttműködő pedagógia)
- Vizuális játékok – képességfejlesztés és tehetséggondozás
- Mese-zene tanfolyam
- „Így tedd rá”

Nevelőtestületünkben többen szakvizsgával, további szakképesítéssel is rendelkeznek:

Az óvodapedagógusok munkáját 1 fő logopédus és egy félállású óvodapszichológus segíti.

Tárgyi eszközök

Intézményünk laptopokkal, nyomtatókkal, CD-lejátszókkal, bluetooth-lejátszókkal, lamináló készülékekkel rendelkezik.

A természetismereti foglalkozásokhoz: homok-víz asztal, nagyítók, bogárvizsgálók, madárodok, lepke-kert, rovar-hotel, komposztáló, magaságyások, természetismereti szemléltető eszközök, tablók, társasjátékok, könyvek, újságok; a vizuális projektekhez: vizuális eszközök (olló, ragasztó, festék, gyurma, fonal, flic, újra-hasznosítható anyagok, mesepárna, bábok, jelmezek, díszletek állnak a rendelkezésünkre.

2. SWOT-analízis

Erősségek	Fejleszthető területek
- magasan kvalifikált kollégák - lelkes alkalmazotti közösség - a kreativitás kibontakozását támogató óvodai légkör, környezet - óvodapszichológus - megvalósítandó tehetségműhelyekhez kapcsolódó folyamatos továbbképzéseken való részvétel - pozitív, gyermekközpontú szemlélet - projekt módszer,	- Pedagógiai Program felülvizsgálata - jogyakorlatok gyűjtése - szakmai felkészültség tovább erősítése –még több tudásmegosztó belső továbbképzés szervezése - természetismereti és vizuális-dráma tehetséggondozó műhely-foglalkozások kidolgozása - hatékony időgazdálkodás - kiállítások szervezése - a műhelyfoglalkozásokon

élménypedagógia magas szintű alkalmazása - csoporton belüli differenciált egyéni fejlesztés, saját készítésű fejlesztő játékok - Zöld-óvoda kritériumoknak való megfelelés	született alkotások „menedzselése” (pl helyi újság, közösségi ház... - kapcsolatfelvétel tehetségpontokkal
Lehetőségek - pályázati lehetőségek - ingyenes továbbképzési lehetőségek - külső szervezetekkel való együttműködés - eszköz park bővítése (színes nyomtató, mikroszkóp, nemez, gyapjú, agyag, kerámiaégető kemence...) - a műhelyfoglalkozások, élményszerző kirándulások megvalósításához anyagi támogatási lehetőségek - a tehetséggondozó programban résztvevő, a foglalkozásokat vezető pedagógusok munkájának anyagi elismerése	Veszélyek - pedagógus hiány - túlterheltség, kiégés - helyhiány - elavult eszközpark - anyagi források, támogatások csökkenése - adminisztrációs túlterheltség

3. Intézményi tehetségkonceptió

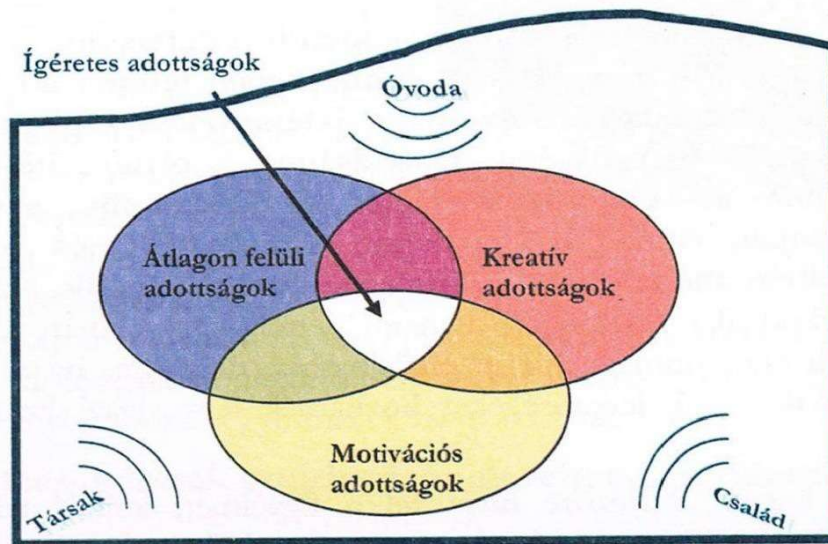
3.1. Tehetségmodell, alapelvek

Az óvodában a tehetséggondozás leghatékonyabb eszköze a játék. Valljuk, hogy minden gyermek tehetséges valamiben, ezért óvodáskorban elsődleges feladatunk: „megkínálni a gyermeket” olyan tapasztalatszerzési lehetőségekkel, tevékenységekkel, programokkal, amelyek felkeltik az érdeklődését motiválják, kibontakoztatják ígéretes adottságait, kiemelkedő képességeit.

A komplex tehetségfejlesztő programok során az alábbi alapelveket kell szem előtt tartanunk:

- a gyermekek személyiségének és képességeinek fejlesztésekor az **erős oldal kibontakoztatása mellett a gyenge oldalának fejlesztésére** is hangsúlyt kell fektetnünk (sikerélmények);
- fontos a **megfelelő (elfogadó) légkör** megteremtése
- a pihenést, feltöltődést biztosító szabadidős **lazító programok** szervezése.

A tehetség összetevőit az alábbi Mönks–Renzulli komplex tehetség-modellje alapján határozhatjuk meg.

(Forrás. KIPRÓBÁLT JÓ MÓDSZEREK, JÓGYAKORLATOK Gyarmati- Ruzska Andrea Győri Zenei Nevelési Konferencia 2014. május 16.

3.2 Cél, módszerek Tehetségazonosítás

Az óvodában a tehetségigéreték azonosításának legfontosabb módszere a megfigyelés: amely elsősorban a gyermek erősségeinek észrevételével, érdeklődésének feltárásával, játéktevékenységének figyelemmel követésével történik.

A tehetségazonosítás folyamatában fontosnak tartjuk, hogy a megfigyelés többszemponútú (a kognitív és affektív jellemzőkre is kiterjedjen) és többoldalú legyen (pedagógus, szülő, pszichológus) – 1. sz melléklet

Kiegészítésként standardizált mérést is alkalmazhatunk pl. DIFER-programcsomag, az óvodapszichológus egyéb vizsgálatokat.

Tehetséggondozás

Az óvodában arra törekszünk, hogy olyan környezetet teremtsünk, amely támogatja a tanulási folyamatokat. Építünk a gyermekek felfedező kedvére, cselekvő aktivitására, kreativitására, előzetes ismereteire és tapasztalataira.

A hagyományos pedagógiai módszerek mellett, a projekt módszer pedagógia elemeinek, a kooperatív tanulási módszerek, a kompetencia alapú óvodai nevelés és az élménypedagógia módszereinek alkalmazásával segítjük a tehetségigéreték képességfejlesztését.

A tehetségigéreték kibontakoztatását, képességfejlesztését segítő komplex folyamat a tehetséggondozás.

A hatékony tehetségfejlesztés legfontosabb módszere az egyéni illetve csoportos differenciálás, mely a gyermekek közötti különbségekhez fejlődésbeli eltérésekhez való alkalmazkodást, pedagógiai szemléletet jelent.

A differenciált fejlesztő munka az óvodapedagógustól sokféle, többszintű megoldásokban való gondolkodást kíván.

A komplex tehetségfejlesztő programokat tehetségműhelyek keretében kívánjuk megvalósítani

Tehetség tanácsadás

Szülők tájékoztatása a tehetségigéretnek támogatásának különböző formáiról.

A család szerepe a tehetséggondozás folyamatában – egyéni, csoportos konzultációk. Szakemberek tájékoztatása az intézményi tehetségműhelyek gyakorlatáról.

Nyomon követés, hatásvizsgálat Megfigyelés, szülői visszajelzés. Eredmények rögzítése a fejlődési naplóba.

3.3 Tevékenységek és sikerkritériumok

Tevékenység	Sikerkritérium	Belső partner	Külső partner
Tehettségűrés megvalósítása	Kritériumrendszer meghatározása	Minden óvodapedagógus	óvoda-pszichológus
1. Tehetségműhely megvalósítása	Vizuális – dráma tehetségműhely programterve: 20 óra	„A” óvodapedagógus „B” óvodapedagógus vagy pedagógiai asszisztens	szülők Alapítvány
2. Tehetségműhely megvalósítása	Természetismereti tehetségműhely programterve: 20 óra	„C” óvodapedagógus „D” óvodapedagógus vagy pedagógiai	szülők Alapítvány

		asszisztens	
3. Tehetségműhely megvalósítása	Matematika – logika – sakk tehetségműhely programterve: 20 óra	„E” óvodapedagógus „F” óvodapedagógus s vagy pedagógiai asszisztens	szülők Alapítvány

4. Fenntarthatóság

A fenntarthatóság szakmai háttere:

- vezetői elkötelezettség
- fenntartói támogatás
- elhivatott, képzett pedagógusok
- együttműködés a szülőkkel

A fenntarthatóság személyi, tárgyi, pénzügyi háttere:

- tehetséggondozásban képzett szakemberek
- tehetséggondozó koordinátor
- óvodapszichológus
- tehetségműhelyek működéséhez szükséges tárgyi feltételek megteremtése
- anyagi támogatás – Alapítvány
- pályázati források felkutatása

Hosszútávú célok:

- jó gyakorlatok kidolgozása, adaptálása
- szakmai kapcsolatrendszer bővítése

Függelék II.

Mese-vers éves tervezéséhez szakmai anyag

Verselés – mesélés fejlesztési feladatai:

- ❖ a gyermekek érzelmeit gazdagító irodalmi élmény nyújtása
- ❖ beszédkésztség, kommunikációs képesség fejlesztése
- ❖ beszédkultúra fejlesztése
- ❖ együttműködő-képesség fejlesztése (dramatizálás, bábozás során)
- ❖ auditív memória fejlesztése
- ❖ empátia fejlesztése
- ❖ értelmi képességek fejlesztése
- ❖ gondolkodás,
- ❖ figyelem fejlesztése
- ❖ hallás utáni szövegértés fejlesztése
- ❖ nyelvi kifejezőképesség fejlesztése
- ❖ közös versmondással, dramatizálással az irodalom megszerettetése
- ❖ megfigyelőképesség fejlesztése
- ❖ metakommunikációs jelzések azonosítása
- ❖ mozgásképességek fejlesztése (pl.: artikuláció, bábozásnál finomabb kézmozgások stb.)
- ❖ ritmusérzék fejlesztése
- ❖ szájizomzat fejlesztése
- ❖ szép iránti fogékonyság felébresztése
- ❖ szókincs bővítése
- ❖ beszédértés fejlesztése

Tartalmi, technikai útmutató általánosságban:**3 - 4 éveseknél:**

- ❖ rövid, egyszerű szókinsű, ritmizálható mondókák
- ❖ rövid, egyszerű szókinsű, ritmizálható versek (szerzőt nem kell tudnia), utánzó mozgással kapcsolni, közös versmondás
- ❖ rövid láncmesék, egyszerűbb állatmesék
- ❖ síkbábok használata, nem használunk paravánt;
- ❖ gyermeki bábjáték inkább a szabad játék része
- ❖ dramatizálásnál pedagógusi narráció, ők mozognak
- ❖ anyanyelvi: szókinszbővítésen nagy hangsúly; hangfelismerés; állathangok utánzásával beszédszervek ügyesítése (artikulációs gyakorlatok), légzőgyakorlatok
- ❖ könyvnézegetés szokásainak alakítása
- ❖ mesehallgatás szokásainak alakítása

4 – 5 éveseknél:

- ❖ kissé hosszabb mondókák
- ❖ még mindig rövidebb versek (max. 2 versszak), ritmikus, rímes versek, mozgással kísérés segíti a felidézést
- ❖ állatmesék, tréfás mesék, csalimese, hősmese
- ❖ óvodapedagógusi bábjátéknál már lehet paraván, de még látszódik a pedagógus; a háttér is szerepet kap.
- ❖ óvónői bábjáték mellett megjelenik a tevékenységben a gyermeki bábozás
- ❖ mesedramatizálásnál a szöveg elkezd nagyobb hangsúlyt kapni

5 – 6 éveseknél:

- ❖ bonyolultabb, hosszabb versek is (ritmus és rím továbbra is fontos)
- ❖ bonyolultabb állatmesék, hősmesék, tündérmesék, tréfás mesék, folytatásos mesék, novellamesék, fabulamesék, verses mese

- ❖ óvodapedagógusi bábozásnál paraván, kesztyűbáb + már lehet marionettbábót is használni, árnyjátékot alkalmazni; bábozásnál tárgyjátékok is megjelenhetnek.
- ❖ anyanyelvi fokozott hangsúlyt kap (szabályjátékokkal is): korábbi területek bonyolultabb feladatokkal (ld.: gépek, természeti jelenségek hangjának felismerése); korábbiakon felül fonémahallás fejlesztése – mit visz a kishajó? állj, föl, ha hallod a szóban azt, hogy „Í”!; játékok rokonértelmű szavakkal, ellentétpárokkal)
- ❖ Mesék felhasználása empátiafejlesztéshez

Nem kell minden héten újat tanítani, de a megtanításra szánt verseken túl lehet sok verset mondani a gyerekeknek. Az életkorok növekedésével együtt nő a mennyiség.

Ötletek a mesélést megelőző rituálékhoz:

- ❖ Mesepárnák használata
- ❖ Meseszőnyeg
- ❖ Mesekígyó
- ❖ Mesebőrönd
- ❖ Mesetarisznya
- ❖ Furulyaszó, metalofonnal zenélés
- ❖ Mesegyertya (elemes), meselámpa
- ❖ Mesére hívogató mondókák, versek; pl.:
- ❖ „Mese, mese, mátka...”;
- ❖ „Mesekút, mesekút, kincssel teli csodakút. Nincsen alja, se teteje, se hátulja, se eleje; se kiút, se beút, de aki jó, odajut.”
- ❖ "Egyszer régen, nagyon régen, kint jártam a mese réten.
- ❖ Ahogy mentem, ahogy jártam tudjátok, hogy mit találtam?
- ❖ Semmi mást csak egy mesét, kezdem is a legelejét."
- ❖ „Pihe - puha mesepárna, benne minden gyerek álma.
- ❖ Mesék, csodák, varázslatok csak rád várnak, megkaphatod!

- ❖ Gyere ide, ülj le közénk, hallgasd meg a mai mesénk!”mesélj egy kis mesét nekünk!”
- ❖ „Varázsszőnyeg, téged várunk; kérve-kérünk, szállj le nálunk!
- ❖ Mesevárba szárnyalj velünk;
- ❖ Ferenczy Katalin: Meseláda
- ❖ „Meseország, mesevár, meseláda nyitva áll.
- ❖ Láda mélyén mesék bújnak, s mind egy kisgyermekre vár.
- ❖ Ládafia rejtekén, szép mesékre leltem én.
- ❖ Ha szeretnéd meghallgatni, akár el is kezdhethém...”
- ❖ G. Joó Katalin: „Mesekert”
- ❖ „Mesevonat, mesevonat, ugyan vajon merre tolat?
- ❖ Tudja csoda! Tudja csoda! Majd csak eljut valahova!”
- ❖ „Erdő-erdő meseerdő; benne mese tizenkettő.
- ❖ Itt kopogtat most is egy, gyere gyorsan hallgasd meg!”

ANYANYELVI NEVELÉS - VERBÁLIS KÉPESSÉGFEJLESZTŐ JÁTÉKOK:

Kiscsoportosok	Középsősök	Nagycsoportosok
• Állathangok utánzása • Halkabb-hangosabb játékok • Találós kérdések • Melyik állat neve kezdődik úgy...? • Melyik közlekedési eszköz neve kezdődik úgy, hogy...? (stb.) • Hangfelismerés • Hol kopog a harkály? (Honnan hallod?) • Nyelvgyakorlatok (manócska játék)	• Hangfelismerés • Mit visz a kishajó? • Robotbeszéd • Nyelvtörő: Egy kupac kopasz kukac • Láncmese • Sztorikocka • Ellentétpáros játék • Rendőrös (külső jegyek alapján felismerni, kiről van szó) • „Folytasd!” – félbehagyott mondat befejezése. • Szómagyarázó játék • Magánhangzós beszéd	• Hangfelismerés? • Mit visz a kishajó? (fonémahallásra kihegyezve) • Robotbeszéd • Nyelvtörő: Egy kupac kopasz kukac; egyéb nyelvtörők • Láncmese (meseszövés, körmese) • Sztorikocka • Ellentétpáros játék • Rendőrös (külső jegyek alapján felismerni, kiről van szó) • „Folytasd!” – félbehagyott mondat befejezése. • Szómagyarázó • Magánhangzós beszéd • Névsuttogó / jelsuttogó

	• Névsuttogó / jelsuttogó • Hangstaféta (azonos hang hangoztatása sorban) • Visszhangjáték halandzsaszavakkal • Artikulációs gyakorlatok, játékok: arcfelfújók, grimaszolók, hangutánzó játékok • Fúvó- és szívógyakorlatok: pingponglabda-, vattagolyó – fújás, szívószálas játékok • Sóhajtóverseny: mondókamondás egy levegővel • Fejezd be a mondatot: „Amikor kicsi voltam...” • Találós kérdések • Ugorj egyet, ha hallod a ... szót! • „Föld, víz, levegő játék” - állatokkal	• Hangstaféta (azonos hang hangoztatása sorban) • Visszhangjáték halandzsaszavakkal • Artikulációs gyakorlatok, játékok: arcfelfújók, grimaszolók, hangutánzó játékok • Fúvó- és szívógyakorlatok: pingponglabda-, vattagolyó – fújás, szívószálas játékok • Sóhajtóverseny: mondókamondás egy levegővel • Fejezd be a mondatot: „Amikor kicsi voltam...” • Találós kérdések • Ugorj egyet, ha hallod a ... szót! • „Föld, víz, levegő játék” - állatokkal • Átjutni a hangerdőn (bekötött szemű gyermek a hangszer hangját követve jut át az akadályok között) • Játék: „Szervusz nyuszi! Hogy vagy?...”) • Kulcsadogató (Hol csörög?)
--	---	--

Rajz, festés, kézimunka éves tervezéséhez szakmai anyag

MŰFAJAI:

- díszítés
- építés
- képalkotás
- mintázás
- plasztika
- tárgykészítés – kézművesség

TECHNIKÁK

1.) KISCSOPORTOSOKNAK

- csipetkézés (gyurma)
- festés ecsettel
- golyófestés
- gömbölyítés (gyurma)
- gyúrás (gyurma / tészta)
- lapítás (gyurma)
- mártogatás
- márványozás
- nyomat (ujj, tenyér, talp)
- nyomda
- nyújtás (gyurma / tészta)
- öntés
- ragasztás (előre kivágott formák fölragasztása)
- rajzolás (viaszkréta – marokra fogható is, vastagabb ceruza, vastagabb filctoll)
- sodrás (gyurma / tészta)
- szaggatás (gyurma / tészta)
- színezés
- tépés
- vágás (egyszerű, egyenes vonal mentén)

2.) KÖZÉPSŐSÖKNEK

- csipetkézés
- festékfújás (szívószállal)
- festés
- fonalfestés
- formakinyomók használata

- fűzés (pl.: előre lyukasztott lapon)
- gömbölyítés
- gyöngyfűzés (nagyobb gyöngyökkel)
- gyúrás
- hajtogatás (egyszerűbb munkák)
- kollázs készítés
- lapítás
- mártogatás
- márványozás
- mozaik
- nyomat (ujj, tenyér, talp)
- nyomda
- nyújtás
- öntés
- ragasztás
- rajzolás (viaszkréta, olajkréta, ceruza, filctoll)
- sodrás
- stencilezés (egyszerűbb sablonokkal)
- szaggatás
- színezés
- tépés
- vágás
- varrás (előre luggatott kartonon)

3.) NAGYOKNAK:

- csipetkézés
- dekollázs készítés
- drótozás
- festékfűzés
- festés (már üvegfestés, textílfestés, aquarell is)
- fonás
- formakinyomók használata
- fűzés
- gömbölyítés
- gyöngyfűzés (kisebb gyöngyökkel is)
- gyúrás
- hajtogatás (bonyolultabb munkák)
- karcolás
- kollázs készítés
- körvonalazás sablon segítségével
- kötözés, csomózás, masnikötés
- lapítás

- mártogatás
- márványozás
- mozaik
- nyomat (ujj-, tenyér-, talpnyomatokból bonyolultabb képek)
- nyomda
- nyújtás
- öntés
- ragasztás
- rajzolás (viaszkréta, olajkréta, pasztellkréta, ceruza, aquarell ceruza, filctoll)
- sodrás
- stencilezés (bonyolultabb mintákkal)
- szaggatás
- színezés
- szövés
- tépés
- vágás
- varrás
- vasalófestés
- vasalógyöngyözés

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka fejlesztési területei

- a kézizmok erősítésének fejlesztése
- alkotás örömeinek átélése
- alkotókedv felkeltése
- anyanyelvi nevelés (vizuális szókincs bővítés)
- arányérzék fejlesztése
- az eszközök helyes és balesetmentes használata
- az ujjak koordinációs képességének fejlesztése
- belső látás és képzettársítási képesség fejlesztése
- díszítőérzék és forma kialakításának fejlesztése
- egymás munkája iránti tisztelet
- esztétikai érzékenység fejlesztése
- festés technikájának gyakorlása
- finommozgások fejlesztése: ujjal festés, gyurmázás, ceruzarajz, filctoll rajz, festés ecsettel, zsírkréta használat, ragasztás, olló használat, varrás
- formaérzék fejlesztése síkban
- formaérzék fejlesztése térben
- helyes ceruza fogás kialakítása
- ítéletalkotási és értékelő képesség fejlesztése

- karakterérzék (jellemző jegyek) fejlesztése (sovány-kövér, pisze-sasorr, szőr, tüske, farok)
- képi logikai képességek fejlesztése
- különböző anyagokkal való ismerkedés
- megfigyelő- és koncentrációs képesség fejlesztése
- mozgáskoordináció fejlesztése
- műalkotásokkal való ismerkedés
- önálló munkavégzésre nevelés
- önbizalom erősítése
- önfegyelem fejlesztése
- precíz munkavégzésre törekvés
- ragasztás technikájának gyakorlása
- síkban való ábrázolás
- síkbeli alkotóképesség fejlesztése
- síkbeli tájékozódóképesség fejlesztése
- szem-kéz koordináció fejlesztése
- szépérzék fejlesztése
- színérzék fejlesztése
- taktilis érzékenység fejlesztése
- technikai képesség fejlesztése
- térbeli alkotóképesség fejlesztése
- térbeli tájékozódóképesség fejlesztése
- térben való ábrázolás
- térérzékelés fejlesztése
- vágás technikájának gyakorlása
- vizuális emlékezet és képzelet fejlesztése síkban
- vizuális emlékezet és képzelet fejlesztése térben
- vizuális észlelés fejlesztése
- vizuális ritmusérzék fejlesztése

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A fejlesztés tartalma

3-4 évesek:

Dalanyag:

5-7 mondóka (2-4 motívum) 1 motívum: 4 negyed

Legalább 10-14 énekes játék (énekek hossza: 8-12 ütem (4-6 motívum))

Legalább 2-3 műdal

Hangterjedelem: 3-5 hang

s-m 3-4, l-s-m 3-4, m-r-d 2-3, s-m-r-d 2, d-l-s 1

Ritmusképlet: tá titi (2 negyedes ütemben)

Az énekes játékok jellemzői:

ölbeli, egyszerű utánzó mozgással kísért állóhelyzet, kéz-és lábmozgás, körforma: álló helyzetben, körben járás, guggolás, szerepcsere, csigavonal, hullámvonal.

4-5 évesek:

Dalanyag:

4-6 mondóka (4-6 motívum) 1 motívum: 4 negyed

Legalább 12-15 énekes játék (énekek hossza: 12-16 ütem (6-8 motívum))

Legalább 4 műdal

Hangterjedelem: pentatónia + hexachord

s-m 3, l-s-m 3, m-r-d 2-3, s-m-d 2-3, s-m-r-d 2-3, d-l-s 1-2, m-r-d-l 1-2

Ritmusképlet: tá titi (2 negyedes ütemben) + szinkópa

Az énekes játékok jellemzői:

körjáték, szerepcsere, sorgyarapító, párválasztó, kör, csigavonal, hullámvonal, guggolás, taps, utánzó mozgások

5-6 évesek:Dalanyag:

4-6 mondóka (6-12 motívum) 1 motívum: 4 negyed

Legalább 16-20 énekes játék (énekek hossza: 12-18 ütem (6-9 motívum))

Legalább 5-6 műdal

Hangterjedelem: pentatónia + hexachord

s-m 2, l-s-m(f) 2, s-m-d(l) 1-2, m-r-d 1-2, s-m-r-d(f) 2-4, l-s-f-m-r-d 6-8,
m-r-d-l(ti) 2, m-r-d-l-s 2-3, r-d-l-s 2

Ritmusképlet: tá titi (negyed, páros nyolcad (titi), negyed szünet + szinkópa,
(tizenhatod))

Az énekes játékok jellemzői:

körjáték, szerepcserélős, sorgyarapító, párcsere, hidas-kapus, keresztfogás stb.

Zenei képességek fejlesztése**3-4 évesek****I. Éneklési készség**

-3-5 hang óvónő segítségével egyszerre csoportosan

II. Zenei hallásfejlesztés

-Magas-mély (oktáv távolságban térben mutatják)

-Dinamikai érzék fejlesztése: Halk-hangos felismerése beszéden, zörejen, éneken

-Hangszínek megfigyelése (2-3 élesen eltérő zöreje pl.: fa, papír, üveg, fém),
emberi hang, ütős hangszer (dob, cintányér, háromszög, ritmusbot)
hangszíneinek a megkülönböztetése

III. Ritmusérzék

-Egyszerűsített lüktetés érzékeltetése mondókázás éneklés közben, játékos
mozdulatokkal

-Tempóérzék fejlesztése: tempótartás, gyors-lassú érzékeltetése egyszerű mozgással

-Egyszerű ritmushangszerek használata

IV. Mozgáskultúra és gyermektánc -Mozgás, térforma játékos mozdulatok egyénileg óvónővel és csoportosan

4-5 évesek

I. Éneklési készség

-3-6 hang óvónő segítségével egyszerre csoportosan

-Éneklésnél a változó kezdőmagasság átvétele

II. Zenei hallásfejlesztés

-Magasabb-mélyebb hangok megkülönböztetése: oktáv, kvint távolságban térben mutatják

-Dinamikai érzék fejlesztése:

Halk-hangos felismerése és gyakorlása beszéden, zörejen, éneken, taps váltakozva is.

-Dallamfelismerés (zenei emlékezet fejlesztése)

Jól ismert énekeket szöveg nélkül felismernek dúdolásról vagy hangszerről.

-Zenei formaérzék fejlesztése: Dallammotívum visszhang (egyszerű dallamfordulat)

-Hangszínek megfigyelése (2-3 finomabb zörejek és egymás hangjának felismerése, a természet és környezet zörejeinek, valamint zenei hangok, hangszerek felismerése)

III. Ritmusérzék

-Egyszerű lüktetés járással, tapssal, játékos mozdulatokkal, körben járással

-Énekek, mondókák ritmusának kiemelése

-Tempóérzék fejlesztése (tempótartás, gyors-lassú érzékeltetése beszéden, éneken, mozgással)

-Egyszerű ritmushangszerek használata

-Zenei formaérzék fejlesztése: Ritmusmotívum visszhang

-Motívumhangsúly kiemelése játékos mozdulatokkal

IV. Mozgáskultúra és gyermektánc

-Mozgás, térforma, játékos mozdulatok csoportosan egyöntetű mozgás,

-Esztétikus játékmozdulatok, táncos jellegű mozdulatok

V. Zenei alkotóképesség fejlesztése

-Dallamfordulatok kitalálása (pl.: név, köszönés) motívumokkal

5-6 évesek

I. Éneklési készség

-3-6 hang óvónő segítségével egyszerre csoportosan és egyénileg önálló indítással is.

-Tiszta éneklés segítséggel és önállóan is helyes kezdőmagasságban és tempó

II. Zenei hallásfejlesztés

-Magas-mély (oktáv, kvint távolságban térben mutatják)

-Dinamikai érzék fejlesztése:

Halk-hangos felismerése és gyakorlása beszéden, zörejen, éneken, taps váltakozva is.

-A zenei fogalompárok összekapcsolása és együtt gyakorlása
(halk-hangos és gyors-lassú, magas-mély és halk-hangos, gyors-lassú és magas-mély)

-Zenei emlékezet fejlesztése:

Jól ismert énekeket szöveg nélkül felismernek dúdolásról vagy hangszerről.

Dallamfelismerés kezdő vagy sajátos belső ill. záró motívumról is.

-Zenei formaérzék fejlesztése: Dallammotívum visszhang (egyszerű dallamfordulat) motívum visszaéneklése csoportosan és egyénileg is.

-Hangszínek megfigyelése (sokféle finomabb zörej és egymás hangjának felismerése,

a természet és környezet zörejeinek, valamint zenei hangok, hangszerek felismerése, a hang irányának, távolságának felismerése (közeledés, távolodás)

-Belső hallás fejlesztése: Dallambújtatás hallható jelre, motívumok váltva rövidebb és

hosszabb egységekkel belső éneklésnél is folyamatos tempóban.

III. Ritmusérzék

-Egyenletes lüktetés járással, tapssal, játékos mozdulatokkal

-Egyenletes lüktetés és dalritmus megkülönböztetése és összekapcsolása (negyed

szünet is)

- Énekek, mondókák ritmusának kiemelése

- Motívumhangsúly (kettes lüktetés) kiemelése játékos mozdulatokkal tapssal és járással is

- Dalritmusok különbségének felismertetése

- Tempóérzék fejlesztése (gyors-lassú érzékeltetése beszéden, éneken, mozgással)

- Dalfelismerés jellegzetes ritmusról

- Egyszerű ritmushangszerek használata

- Zenei formaérzék fejlesztése: Ritmusmotívum visszhang

IV. Mozgáskultúra és gyermektánc

- Mozgás, térforma, játékos mozdulatok csoportosan egyöntetű mozgás,

- Esztétikus játékmozdulatok, tánclépések

V. Zenei alkotóképesség fejlesztése

- Zenei kérdés-felelet kitalálása (motívumonként) csoportosan és párban is.

- Mondókára dallam kitalálása,

- Saját szöveg megzenésítése.

Zenehallgatás anyaga

- Különböző jellegű egyszerű magyar népdalok, és más népek dalai, műdalok, énekes vagy

hangszeres előadásban, a világ zeneirodalmából válogatott vokális és hangszeres műzene,

egyszerűbb kánonok, kétszólamú darabok, melyeket a két óvónő egyszerre ad elő.

Fejlődés jellemzői 3-4 évesek

- Legalább 6 ének és 4 mondóka biztos tudása közösen.

- Megkülönböztetik a magas és mélyhangokat térben megmutatják felemelt

illetve leeresztett kézzel.

- Képesek megkülönböztetni 2-3 egymástól élesen eltérő zörejt, hangszert, emberi hangokat.
- Felismerik és megnevezik a halk és hangos éneklést, mondókát, beszédet és zörejeket.
- Az egyenletes lüktetést éneklés és mondókázás közben játékos mozdulatokkal vagy tapssal képesek kifejezni.
- Az óvónő segítségével képesek a tempótartásra.
- Ismernek egyszerűbb ritmushangszereket és képesek ezekkel az egyenletes lüktetés játékos kifejezésére.
- Az énekek éneklése és a mondókák mondása közben megközelítően egyöntetűen utánozzák a játékos mozdulatokat
- Érdeklődéssel hallgatják az óvónő által előadott betervezett zenehallgatási anyagot.

Fejlődés jellemzői 4-5 évesek

- Legalább 8 ének és 4 mondóka biztos tudása.
- Felismerik a magasabb és mélyebb hangokat beszéden és énekeken is és térben mutatják.
- Képesek átvenni a magasabban és mélyebben énekelt ének kezdő magasságát és a teljes dallamon felismerik a magasságbeli eltérést.
- Felismerik a halk és a hangos közötti különbséget, alkalmazzák csoportosan és egyénileg is.
- Felismerik az ismert énekeket dúdolásról vagy hangszerjátékról.
- Megkülönböztetik a zörejeket, az énekehangot, és a beszédet a finomabb hangszínekülönbségek eltérése szerint.
- Felismerik többféle hangszer hangját.
- Képesek éneklés és mondókázás közben az egyenletes lüktetésre változatos, esztétikus mozgással.
- Járás és éneklés közben dobbantással, mozgással, tapssal kiemelik az énekek, mondókák motívumainak hangsúlyát.
- Képesek az énekek és mondókák ritmusának kiemelésére is.
- A szünetet térben képesek jelezni.

- Képesek tempótartásra óvónő segítségével.
- Felismerik a gyors és lassú különbségét, képesek gyorsabban és lassabban járni, énekelni, mondókázni, beszélni, közben utánzó mozgásokat végezni.
- Képesek egyszerűbb táncmozdulatok egyöntetű végzésére (pl.: rugózás, guggolás, oldalt fordulás)
- Az óvónő vezetésével körben járnak (csiga, hullámvonal).
- Ismernek ritmushangszereket és tudják használni az egyenletes löktetés és a ritmus kiemelésére.
- Érdeklődéssel hallgatják az óvónő által előadott betervezett zenehallgatási anyagot.

Fejlődés jellemzői 5-6 évesek

- Legalább 10 ének és 4 mondóka biztos tudása.
- Felismerik a magasabb és mélyebb hangokat beszéden és énekeken is és térben mutatják.
- Maguk is képesek magasabban és mélyebben énekelni.
- Képesek átvenni a magasabban és mélyebben énekelt ének kezdő magasságát és a teljes dallamon felismerik a magasságbeli eltérést.
- Ismert éneket dúdolván szöveg nélkül is képesek énekelni.
- Ismerik a halk és a hangos közötti különbséget, alkalmazzák csoportosan és egyénileg is.
- Felismerik az ismert énekeket dúdolásról vagy hangszerjátékról, sajátos kezdő és erősen eltérő belső vagy záró motívumokról.
- Megkülönböztetik a zörejeket, az énekehangot, a beszédet és a többféle hangszer hangját
- a finomabb hangszínekülönbségek eltérése szerint.
- Megkülönböztetik az egyenletes löktetést az ének ritmusától.
- A különbséget képesek kifejezni cselekvéssel énekkel és mozgással is.

- Képesek éneklés és mondókázás közben az egyenletes lüktetésre változatos, esztétikus mozgással.
- Járás és éneklés közben dobbantással, mozgással, tapssal kiemelik az énekek, mondókák motívumainak hangsúlyát.
- Képesek az énekek és mondókák ritmusának kiemelésére is.
- A szünetet térben képesek jelezni.
- Képesek tempótartásra óvónő segítségével.
- Felismerik a gyors és lassú különbségét, képesek gyorsabban és lassabban járni, énekelni, mondókázni, beszélni, közben utánzó mozgásokat végezni.
- Képesek zenei fogalompárokat a dinamikai különbséggel együtt felismerni és összekötni.
- Képesek körben járni, egyszerűbb táncmozdulatok egyöntetű végzésére (pl: dobbantás, koppantás, átbújás, párválasztás, páros forgás, kifordulás, köralakítás, kilépés)
- Az óvónő vezetésével körben járnak (csiga, hullámvonal).
- Ismernek ritmushangszereket és tudják használni az egyenletes lüktetés és a ritmus kiemelésére.
- Képesek felelgetős énekes játékokat énekelni két csoportban vagy a csoport és egy gyerek együttműködésével is.
- Képesek a dallam motívum visszhang tiszta visszaéneklésére.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is.
- Képesek a zenei fogalompárok összekapcsolására és együttes gyakorlására.
- Érdeklődéssel hallgatják az óvónő által előadott betervezett zenehallgatási anyagot.

Környezeti nevelés éves tervezéséhez szakmai anyag

3-4 éves korosztály (kis csoport)

A szeptember-október hónap a befogadásról szól.

Szeretetteljes, barátságos, elfogadó környezet kialakítására kell törekedni. A befogadást minél rugalmasabban kezelni, az egyéni fejlettségek, sajátosságok figyelembevételével.

A csoport szokás és szabályrendszerét elkezdjük szép lassan a gyerekekben tudatosítani.

Az első időben a napirend fog segíteni és biztonságot adni a gyerekeknek, az óvodai életben való eligazodásban, ezért egy nagyon jól szervezett, tervezett, állandóságot biztosító, napirendet kell kialakítani.

Érzékelés útján való tapasztalatok szerzése:

- Saját testükről való tapasztalatok: - kuckózás
 - babzsákfotel
 - takargatás
 - bújócskázás
- Én tudat alakítása, erősítése (kis mesék saját életükről, történeteket beleszöve)
- Testkép alakítás: - bohóckodás egész alakos tükörben
 - főbb testrészek megnevezése mozgással, mondókával kísérve
- Taktilis tapasztalatok: - ciróka, simogató játék (hova szállt a lepke, autómosó)
- Személyes tér alakítása: - intim szféra tiszteletben tartásával (legyen elegendő hely az egyes játékok, játéksarkok, kuckók kialakításához)
- Téri kiterjedések megtapasztalása (nagy papíron test körbe rajzolása kifestése, „múmia”játék)

Környezet megfigyelése:

- Állandó és változó tényezők:
 - Napirend: tevékenységekhez kötötten, időérzék alakítása (kihangsúlyozzuk és megnevezzük milyen tevékenységet milyen napszakban végzünk, felsorolásszerűen főként a beszoktatás időszakában, hogy a gyermek biztonsággal érezhesse mikor jönnek érte!)

- Csoportunk: felnőttek, gyerekek nevének többszöri ismétlése, egymás és saját jelének megismerése (jelenlét, hiányzás, táblán jelekkel szemléltetjük itt jelezhetjük pl. hogy ki megy haza ebéd után)
- Óvodánk: belső tér: a többi csoport, külső tér: udvar bejárása, megnevezése, (itt lehet az udvari játékok balesetmentes és helyes használatát is rögzíteni)
- Óvoda közvetlen környezete: séta az óvoda környékén, tájékozódás
- fontos tájékozódási pontok megnevezése

Érzékszervi tapasztalatszerzés:

- Anyagok tulajdonságainak sokoldalú megtapasztalása: külső állagú, felületű tárgyak alapján, ételek, virágok, fűszerek érzékelése az illatuk, ízük alapján (sokféle anyag biztosítása, melyet a gyerekek bármikor elővehetnek pl:plüssjáték, selyemkendő, érzékelő játékok, jó ha van lehetőség élősarokban növények időszakos virágok megfigyelésére, a gyümölcs mellett egyéb „csemegék” megkóstolására, esetleg készítésére)
- Felületek egymáshoz való viszonya: építés, összeillesztés, elegyítés, alkotások (dobozokból várépítés, közlekedési eszközök)
- Spontán játékos tapasztalatszerzés az együttes tevékenységek alatt (gurítunk, csúsztatunk, lebegtetünk, dolgokat, összehasonlítunk, nagyságokat, magasságot, súlyt, stb)
- Utánzásos, minta és modellkövetés (elsősorban a felnőtt szolgáljon megfelelő mintául)

4-5 éves korosztály (középső csoport)

A szeptember hónap, ebben a korosztályban is a visszailleszkedés, szokás és szabályrendszer felelevenítéséről szól.

Testkép alakítás:

- Testrészek megnevezése (minden nagyobb testrész megnevezése, testrészek kapcsolódásai)
- Mozgással kísért elmélyítés (elsősorban torna közben való konkrét megnevezés)
- Érzékszervi játékok (érzékszervek megnevezése, milyen szerepet tölt be a környezetről történő tapasztalatok megszerzésében)
- Higiéniai szokások fontossága, helyes kézmosás, fogmosás megtanítása (testünk és környezetünk tisztán tartásának fontossága)
- Egészség megőrzés (táplálkozás, mozgás, szerepe)
- Saját személyével kapcsolatos ismeretek: Ki vagyok én? (teljes nevüket tudják)
- Közvetlen családtagok ismerete, egymáshoz való viszonya (idősebb, fiatalabb)
- Szülők teljes nevének ismerete

Környezetünk:

- Séták alkalmával az alapvető közlekedési szabályok ismerete (gyalogosok és járművek helye, leggyakoribb közlekedési táblák megismerése)
- Változó környezet megfigyelése, változások megfogalmazása (csoportszoba átrendezése, aktualitások követése, természetsarok változóinak figyelemmel kísérése)
- Az idő múlásának sokoldalú megtapasztalása (napszakok folyamatos megnevezése, eseményekhez kötése, ünnepekre való készülés, rendkívüli események)
- Az állatok és a növények megkülönböztetése
- Az ismert állatok megkülönböztetése külleme, élőhelye szerint
- Növények, felismerése, megnevezése (zöldségek, gyümölcsök)
- Az évszakok változásainak megfigyelése (tél és nyár jellemzőinek felismerése)
- Természeti környezetben előforduló változások megtapasztalása (tavaszi megújulás-gyümölcsérés-a természet pihenése)
- Folyamatok megfigyelése (halmazállapot, időjárás, munkafolyamatok, stb)
- Épített környezet megkülönböztetése (lakó-és ipari környezet, környezetszennyezés)
- Környezetünk rendben tartása (folyamatos rendrakás a csoportban, udvaron, kerti munkálatok, felnőttek munkájának segítése)

Anyagok:

- Különböző alapanyagok felismerése, válogatása érzékelő játékkal, különböző tapasztalatokkal, Miből készült? (fa, papír, műanyag, üveg)
- Újrahasznosítás lehetőségeinek megismerése, fenntarthatóságra nevelés (barkácsolás során miből, mi lehet?)
- Anyagtakarékosságra történő figyelemfelhívás (ételmaradék, rajzpapír, vízzel való takarékos használat)
- Környezet védelem megalapozása, papír, műanyag szelektív gyűjtése, növények, állatok megóvása

5-6-7 éves korosztály (nagy csoport)

A szeptember hónap, ebben a korosztályban is a visszailleszkedés, szokás és szabályrendszer felelevenítéséről szól.

Testünk:

- testrészek, részletek felismerése, megnevezése (csukló, boka, homlok...)
- Érzékszervek megnevezése, belső szervek funkciója. (a táplálék, levegő útja, a vér szerepe, szívünk)
- Érzékenyítés, elfogadásra nevelés a fogyatékkal élőkkel (elsősorban érzékszervi, mozgás)
- Az egészséges életmód fontossága, az egészség megőrzésének módjai, káros hatások és annak következményei a szervezetre (környezeti hatások, káros szenvedélyek, szerek)
- Egészség-betegség összefüggéseinek felismerése

- Táplálkozás piramis
- Mozgás fontossága és az egészségre gyakorolt hatása
- Családtagok kapcsolódása, tágabb családtagok ismerete (ki kinek a rokona, felmenők ismerete, idősebb, fiatalabb)
- Lakcím: város, utca, házszám születési adatok: hol, melyik évben és hónapban született, családtagok teljes neve)

Környezetünk:

- Közlekedési szabályok elmélyítése (ki hol és milyen feltételekkel közlekedhet, melyek a leginkább ismert közlekedési táblák, jelentésük)
- Közlekedési eszközök osztályozása (vízi, légi, szárazföldi, szabad -és kötött pályás stb)
- Időérzék alakítása (napszak, évszak, hónapok) napi szinten használjuk a naptárt, figyeljük az órát, tevékenységekhez kötötten)
- Az évszakok változásainak megfigyelése, ok-okozati összefüggések föltárása (napfény, eső, melegedés, hűvös hatása a növényekre, állatokra)
- Földünk mint bolygó, elhelyezése a naprendszerben (miért van éjszaka, nappal, sarkkörök, csillagok és ez bővíthető bármivel)
- Költöző madarak megfigyelése, téli madáretetés, vadetetés fontosságának a felismerése
- A téli álmot alvó állatok megismerése, felismerése
- Élő élettelen megkülönböztetése az életfeltételek tudatosításával
- Rendszerezések a feldolgozott témakörökkel kapcsolatban

Anyagok:

- Alapanyagok meghatározása (természetes, mesterséges) osztályozásuk, felismerésük, felhasználási lehetőségük
- Kísérletek (veszélyforrások figyelembevételével)
- Környezetvédelmi ismeretek bővítése (szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, klímaváltozás, növény és állatvédelem, biogazdálkodás, megújuló energiaforrások megismerése)

Matematikai tapasztalatok szerzése – éves tervezéshez szakmai anyag

**Felhasznált irodalom: Perlai Rezsőné: A matematikai nevelés módszertana-
Nemzeti Tankönykiadó, Budapest,1997**

3-4 évesek

1.Tárgyak, személyek, dolgok tulajdonságainak felismerése, megnevezése:

- Tapintás: Mi van a zsákban?
- Hallás: Minek a hangját hallod? Ki szól hozzád?
- Látás: Mit fogsz a kezében?
- Ízlelés: Mit tettél a szádba, kóstoltál?

2. Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása tulajdonságaik alapján:

Szabadon és egy- egy kiemelt megnevezett tulajdonság szerint

- Mi változott meg? - emlékezet, figyelem, megfigyelés
- Forma azonosság, mint azonos tulajdonságú dolgok felismerése

3.Kiválogatás, általánosítás kiemelt tulajdonságok szerint: halmazképzések, fogalomalkotások:

- Mi van a kezemben?- tapintás alapján a tárgy jellemző jegyeinek felsorolása, a többiek megnevezik a hallottak alapján.
- Ki van a takaró alatt?- jellemzés alapján felismerés
- Halmazképzés: Tárgyak, dolgok gyűjtése

4. Szétválogatások (osztályozás)meghatározott tulajdonságok szerint:

- Tárgyak válogatásai: szín, alak stb...
- Ismert tulajdonság szerint: emberek, állatok,stb...
- Gyermek a csoportban jellemzők szerint: fiú, lány
- Koszorú....dalos játék: hang szerinti felismerés

5.Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése megnevezett mennyiségi tulajdonságok alapján: kisebb, nagyobb elv érvényesítése

Gombok, levelek, építők, síklapok, bármi sorba rendezése

6.Tárgyak sorba rendezése megfigyelt elvszerűség szerint:

Megkezdett sorok folytatása 1-2 elemmel

7.Irányított összehasonlítások:

Nagy eltérések: Melyik kisebb, magasabb, több fér bele? stb...

8.Szavakban történő összehasonlítások, ítéletalkotások:

Egyszerű megállapítások megfogalmazása: Mit tudunk elmondani ezekről?

Melyik nagyobb?...stb.. halmazok összehasonlítása.

9. Ismerkedés az összemérés eszközével, módjával.

Összehasonlítások, becslések, összemérések, ítéletalkotások.

Melléknévfokozatokkal ismerkedés: magasabb, alacsonyabb, könnyebb, nehezebb. A tárgyak egymás mellé tétele, megemlése. Gyermek magassága stb...

10. Mennyiségek összemérése:

Hosszúságokkal ismerkedés, sorba rendezése nagyságuk szerint. Szalagok, fonalak, fűzött gyöngysorok, tészták, pattogatott kukoricák összemérése, egyenlőségek létrehozása növeléssel, csökkentéssel.

11. Halmazok összemérése, becslések, párosítások: több, kevesebb, ugyanannyi.

Különböző nagyságú, darabszámú, elhelyezésű elemek összehasonlítása, párosítások

12. Ugyanannyi előállítása mozdulattal, hanggal, bármivel, megszámlálás nélkül.

Dobbantás-taps-kopogás-integetés , mozdulat, hang, tárgy, kirakás, másolással, párosítással

13. Kis számok összkép alapján megszámlálás nélkül: Nulla, egy, kettő, három

Szétválogatások aszerint, hogy mennyi minta van rajta, vagy esetleg egy sincsen. Babaruhák, képek, kártyák ...stb

14. Megszámlálás, leszámlálás (3- 4- es számkör)

Boltos játék: árusítás, vásárlás

15. Hosszúság mérése kirakott egységekkel. A mérés módszerének megismerése.

Hosszabb- Rövidebb- Mértékegység lehet: babák, autók, építők, szalagok,...

16. Magasság mérése:

Magasabb-Alacsonyabb

A gyerekek magasságának megmérése

17. Építések, szabad alkotások építőelemekből, pálcákból, síklapokból:

Páros építések, másolások.

18. Formaazonosságok felismerése, párosítások:

Formák Párosítása, majd memória játék, Colorama játék

19 Játék síkformákkal: Síkbeli alkotások fantázia szerint különböző mozaiklapokból. Mindenki kartonlapra rajzolt jelét a képességeik szerinti darabra és formára felvágjuk, majd összeillesztik. Különböző síklapokból elképzelés szerinti formák kirakása. Egyenes vonalak egymáshoz illesztése. Rész-egész viszony

20.Építőelemek, építmények, rendezett sorok összehasonlítás, szétválogatás, különböző geometriai tulajdonságok szerint. Összehasonlítások, formaérzékelés, formaazonosság, megnevezések: kisebb, nagyobb, szögletes, nem szögletes, egyenes, görbe, lyukas, nem lyukas

21. Építések szabadon egy feltétel megtartásával:

Az utca másik oldalára ugyanilyen házak épüljenek.

22.Tárgyak válogatása: egyenes, görbe

Építések szabadon. Ugyanolyan, egyforma keresése. Színes síkmértani formákból építések.

23. Játék a tükör előtt: Különböző mozgások a tükör előtt, kar, láb tartások, figyeljük meg a tükörben a mozgásuk, Festékfolttal tükrös alakzatok

24. Tájékozódás, térben és síkban: Nyitott, zárt vonalak között eligazodás, kiskert

nyitva-zárva. Labirintus, kanyargó utak, irányok gyakorlása, követése a térben mozgással

25. Puzzle kirakások: Illesztés, forgatás a kép befedése érdekében.

4-5 évesek

1. Tárgyak, személyek, dolgok tulajdonságainak felismerése, megnevezése:

- Tapintás: Mi van a zsákban?
- Hallás: Minek a hangját hallod? Ki szól hozzád?
- Látás: Mit fogsz a kezében?
- Ízlelés: Mit tettél a szájba, mit kóstoltál?

2. Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása tulajdonságaik alapján:

- Mi változott meg? - emlékezet, figyelem, megfigyelés
- Tudakozódó játék: Meddig mehetek a kártyámmal az úton? Forma azonosság mint azonos tulajdonságú dolgok felismerése.

3. Kiválogatás, általánosítás kiemelt tulajdonságok szerint: halmazképzések, fogalomalkotások:

- Mi van a kezemben? - tapintás alapján a tárgy jellemző jegyeinek felsorolása, a többiek megnevezik a hallottak alapján.
- Ki van a takaró alatt? - jellemzés alapján felismerés- barchoba játék.
- Halmazképzés: gurítható dolgok gyűjtése-kipróbálás alapján, ami papírból van- kiválogatás

4. Szétválogatások (osztályozás) meghatározott tulajdonságok szerint:

- Tárgyak hangja, anyaga, rendeltetése, nagysága szerinti válogatások
- Gyermekek a csoportban jellemzők szerint
- Koszorú....dalos játék: hang szerinti felismerés

5. Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése megnevezett mennyiségi tulajdonságok alapján: kisebb, nagyobb elv érvényesítése

Gombok, levelek, építők, síklapok, bármi sorba rendezése: megfigyelés, absztrahálás, formaészlelés

6. Tárgyak sorba rendezése megfigyelt elvszerűség, saját elgondolás szerint:

Megkezdett sorok folytatása. Rendezés művelete: a teremben található tárgyak segítségével.

7. Irányított összehasonlítások: Víz, lencse, homok, liszt stb. töltögetése belefér, nem fér bele. Melyik magasabb, kisebb, kevesebb? nagy eltérések

8.Szavakban történő összehasonlítások, ítéletalkotások: Egyszerű megállapítások megfogalmazása. Megállapítások igazságának eldöntése. Változások felismerése, megmutatása, megnevezése. Mit tudunk elmondani ezekről? rendezett sor. Melyik nagyobb, több? halmazok összehasonlítása. Elrontott válogatások felismerése, megnevezése, javítása.

9. Ismerkedés az összemérés eszközével, módjával.

Összehasonlítások, becslések, összemérések, ítéletalkotások. Melléknévfokokozatok helyes használata: magasabb, alacsonyabb, könnyebb, nehezebb. A tárgyak egymás mellé tétele, megemelése. Gyermekek magassága, különböző anyaggal telített dobozok súlya.

10. Mennyiségek összemérése: Hosszúságok sorba rendezése nagyságuk szerint. Egyenlőtlenségek egyenlővé tétele. Összehasonlítás, absztrahálás, melléknévfokokozatok használata. Szalagok, fonalak, fűzött gyöngysorok, tésták, pattogatott kukoricák összemérése, egyenlőségek létrehozása növeléssel, csökkentéssel.

11. Halmazok összemérése, becslések, párosítások: több, kevesebb, ugyanannyi. Különböző nagyságú, darabszámú, elhelyezésű elemek összehasonlítása, becslése, a becslés igazságának eldöntése párosítással.

12. Ugyanannyi előállítás mozdulattal, hanggal, bármivel, megszámlálás nélkül. Feladat, hogy függetlenedjen a darabszám minden más tárgyi tudástól. Dobbantás-taps-kopogás-integetés stb... Tárgyhalmazok elemszámaival megegyező taps, kopogás, lépés, bármi.

+ érzékszervi tapasztalatszerzés. (Dobbants annyit, amennyit koppantok a hátadon, tegyél magad elé annyi kockát, amennyiszer érintem a tenyered stb.)

13. Kis számok összkép alapján megszámlálás nélkül: Szétválogatások aszerint, hogy két, három, egy minta van rajta, esetleg egy sincsen. Babaruhák, képek, kártyák.

14. Megszámlálás, leszámlálás 6-10-es számkörben: Számok gyakorlása számlálással-bármilyen megszámlálható a teremben: meddig tudtál számlálni? Boltos játék: árusítás, vásárlás

15. Hosszúság mérése kirakott egységekkel. A mérés módszerének megismerése. Hosszabb-több, Rövidebb-kevesebb. Mértékegység lehet: babák, autók, építők, szalagok, lapok, képeskönyvek...Melléknév és fokozatai gyakorlása.

16. Magasság mérése kirakott egységekkel. Nagyságreációk kifejezése melléknévfokokozataival. Magasabb-több, Alacsonyabb-kevesebb

A gyerekek magasságának mérése mérőszalag gyermekenkénti csomózásával,

jelkártyával. Hosszúság, magasság kapcsolata helyzettől függően.

17.Halmazok bontása, számlálás, több, kevesebb, ugyanannyi gyakorlása: A különböző darabszámú bontott alakok egységlátása, mennyiségállandóság. Virágüzlet berendezése: 6 rózsza 3 vázában, 8 szegfű 5 vázában, 5 gerbera 5 vázában stb...

18.Több, kevesebb, ugyanannyi, számlálás, kiegészítés. Mennyiségazonosság, létrehozása állandó számlálással, összehasonlítások, a számok függetlenedése a tárgy egyéb tulajdonságaitól. Gombokból sorok keletkeztetése 6-10-es számkörben, melyik kevesebb, melyek egyenlők? Valamennyi kiegészítése 10-re, kölcsönösen egyértelmű megfeleltetés.

19. Építések, szabad alkotások építőelemekből, pálcákból, síklapokból: Összehasonlítás, absztrahálás, térészlelés, formaészlelés, alaklátás, megnevezések. Páros építések, másolások.

20. Formaazonosságok felismerése, párosítások: Síklapok megnevezése forma és negatívja párosítással. Összehasonlítások, alak-háttér formaészlelés, megfigyelés, emlékezet fejlesztése. Párosítás, majd memória játék.

21. Papírnírási szabadság: síkformák keletkeztetése: Síkbeli alkotások fantázia szerint különböző mozaiklapokból. Mindenki kartonlapra rajzolt jelét a képességeik szerinti darabra és formára felvágjuk, majd összeillesztik. Különböző síklapokból elképzelés szerinti formák kirakása. Egyenes vonalak egymáshoz illesztése. Rész-egész viszony.

22.Építőelemek, építmények, rendezett sorok összehasonlítás, szétválogatás, különböző geometriai tulajdonságok szerint. Összehasonlítások, absztrahálás, formaészlelés, formaazonosság, megnevezések: kisebb, nagyobb, szögletes, nem szögletes, egyenes, görbe, lyukas, nem lyukas

23. Építések szabadság egy feltétel megtartásával: ugyanolyan, ugyanúgy álljon, ugyanannyiból épüljön. Az utca másik oldalára ugyanilyen házak épüljenek.

24.Tárgyak válogatása: egyenes, görbe, ez is ,az is-tulajdonságok felismerése alapján. Építések szabadság. Hajtásvonallal ugyanolyan, egyforma keresése, csoportosítása. Színes síkmértani formákból építések. Összehasonlítás, analízis, absztrahálás, osztályozás.

25. Játék a tükör előtt: elfordulások, változások. Különböző mozgások, hajlások, ugrások a tükör előtt. Közeledések, távolodások. Testséma látás. Tükröm, tükröm, mondd meg nékem...különböző arcjátékok a tükör előtt, majd egymással szemben tükröképmásolatok.

26. Tájékozódás, térben és síkban: Nyitott, zárt vonalak között eligazodás. Névutók gyakorlása: mozgások utasítások megértésével. Tűz, víz, játék. Bekötött szemmel játékok kerülése hang irányában. Labirintusban tájékozódás térben (padok között, szigetelő szalaggal kitett labirintusban) és síkban (egyszerű labirintus papíron).

27. Puzzle kirakások: Illesztés, forgatás a kép befedése érdekében, saját készítésű puzzle játékkal. Képek szétvágása kedvük szerinti méretre, a keletkezett vonalak megszámlálása.

5-6-7 évesek

1. Tárgyak, személyek, dolgok tulajdonságainak felismerése, megnevezése:

Összehasonlítás, analízis műveletek, megfigyelés, érzékelés, észlelés.

Tapintás= Ki áll előtted? Ki melletted? - tájékozódás melletted? -ás= Kinek a hangját hallod? Mit ejtettünk le?

Látás= Gombok válogatása: kétlyukú, négylyukú, tetszik, nem tetszik

Ízlelés: Édes, sós, keserű, fanyar, kellemes. Minek az ízét érzed?

2. Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása tulajdonságaik alapján.

Azonosságok, különbségek, analízis, absztrahálás, műveletek alkalmazása. Barkochba játék a logikai készlet elemeivel: Mit tartok a kezemben? Két-két gyermek összehasonlítása, azonosságok, különbségek feltárása, esetleg belső jó tulajdonságoké is.

3. Kiválogatás, általánosítás kiemelt tulajdonságok szerint: halmazképzések, fogalomalkotások: Összehasonlítás, analízis, szintézis, általánosítás műveletek gyakorlása, szókinszbővítés. Halmazban van, halmazba való. Ugyanolyan, ugyanaz, mindegyikre igaz....Tárgyi emlékezések, felidézések. Közlekedési eszközök, gyümölcsök, bármilyen terjedelmű fogalom, melynek tartalma ismert.

4. Szétválogatások (osztályozás)meghatározott tulajdonságok szerint:

Halmazképzés, részhalmazképzés-Összehasonlítás, absztrahálás, általánosítás, konkretizálás, műveletek alkalmazása. Annak megértése, hogy a szempont-felosztási alap-szerint változik minden részhalmaz eleme. Elrontott válogatások-ítélet alkotások. Állatok osztályozása jellemzők szerint. Növények osztályozása jellemzők szerint.

5. Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése megnevezett mennyiségi tulajdonságok alapján: magasságrehányók- Összehasonlítás, absztrahálás, melléknév fokozataival helyes kifejezések. Nem látható magasságok rendezése a látható rendezett sorba. Gyermekek nagyság szerinti soralkotása gyerek irányításával.

6. Dolgok rendezése meghatározott tulajdonság szerint: Összehasonlítás, analízis, szintézis, absztrahálás műveletek. Megfigyelés, emlékezet fejlesztése. Meseképek sorba rendezése történésük szerint. Több mese képeinek rendezése aszerint, melyik a legkedvesebb. A logikai készlet elemeinek sorba rendezése, egy tulajdonság eltéréssel. Ugyanez végezhető gombokkal, színes síklapokkal.

7.Irányított összehasonlítások: játék a legekkel. - Összehasonlítások, formaérzékelések, absztrahálás. Ki a legmagasabb, leghosszabb, legnagyobb-miért mindig ugyanarról van szó? Ki tud legjobban célba dobni, leggyorsabban futni, legszebben verset mondani?

8.Szavakban történő összehasonlítások, ítéletalkotások: az összefüggés fennáll-e adott tárgyak, személyek, halmazok között vagy nem. Például igaz-e, hogy minden kétlábú állat repülni tud? Igaz-e, hogy minden, aminek négy lába van, menni tud? Igaz-e, hogy az Óriás kisebb, mint a törpe? Gyerekek is kitalálhatnak ilyen igazságokat. Képeken látható figurák kapcsolatáról igaz és hamis ítéletek alkotása, helyességük megállapítása, vita.

9.Mennyiségek összemérése, becslések, ítéletalkotások: Hosszúságok, magasságok, szélességek, megfelelő melléknevek és fokozataik használata. Mozgás: babzsák dobással, lépéssel hosszúságok összemérése. Bőrzérezékelés: különböző hosszúságú alagutakon áthaladva hosszúság érzékelése. Tapintás: csukott szemmel a legnagyobb tárgy megkeresése(legmagasabb, legszélesebb, leghosszabb) Látás: Ki melyik dobozba fér bele állva? Hányan fértek be a dobozba egyszerre? Kisebbekből miért férnek bele többen?...

10. Mennyiségek összemérése térben: hosszúság, szélesség, magasság, bőség, vastagság szerint

11.Mennyiségek összemérése tömegük szerint: Összehasonlítások, absztrahálás. Annak tapasztalása, hogy a tárgy tömegével nem mindig azonos a térfogata, nagysága. Eltérő térfogatok, súlyok értelem szerinti összemérése. Megemelés: könnyebb, nehezebb, ugyanolyan nehéz. A tárgyak között keressenek két olyan megemelhetőt, amelyek azonos vagy eltérő súlyúak lesznek, becsüljék meg ezeket megemelés előtt.

12. Halmazok összemérése, becslések, párosítások: több, kevesebb, ugyanannyi, mennyivel több, mennyivel kevesebb?

13.Ugyanannyi előállítás, ugyanannyivá tevés elvevéssel, kiegészítéssel: ugyanannyi létrehozható. Ugyanannyi érzékelése sokféle bontott alakban. Mennyiségállandóság észlelése. Bármilyen mozdulat, hang segítségével megoldható a feladat.

14. Számlálás gyakorlása különböző tárgyakon, személyeken: megszakított mozgásokon, hangokon a verselés, éneklés ritmusának érzékelésével, nagyjából 15-ig, 20-ig. Ki meddig tud szökdélni? Számláljuk, hányszor tapsol, lép, emeli a karját, hány gyerekkel fog kezét, hányszor megy ki az ajtón, jön be, hány lépéssel járja körbe az asztalt. Melyik mondóka a hosszabb? Melyik dalra tudunk tovább számlálni?

15. Tő és sorszámok: Azonosságok megkülönböztetések. Rendezett sorok megnevezése sorszámmal. Jobbra-balra irányok. Bábszínház játék.

16. Megszámlálás, leszámlálás, mechanikus számlásás tízes átlépéssel.

17. Darabszámmal kapcsolatos történetek kitalálása, eljátszása: Darabszám változások. Két szám összesen. A történetet a pedagógus kezdi, a gyermekek folytatják és játsszák. Bizonyos számok kimondása mozgáshoz kötött. Játék kártyákkal = két kártya meghatározott összege alapján párosítható.

18. Sorszámok gyakorlása: a gyermekekből alkotott, állandóan változtatott sorok segítségével. Célba dobás: az indulóvonaltól kosarak egymás után = ki melyikbe tud dobni.

19. Halmazok bontása, számlálás, több, kevesebb, ugyanannyi gyakorlása. Számdominó készítése

20. Mérések különböző egységekkel. Melléknév fokozatainak helyes használata. Hosszúsággal bármilyen hosszúság (hosszúság, szélesség, magasság) mérhető. Számlálás. Ugyanannak a hosszúságnak a mérése kisebb és nagyobb egységgel: annak az összefüggésnek a tapasztalása, hogy a nagyobból kevesebb, a kisebből több elem szükséges. Folytonos és megszakított mértékek: fonalak, szalagok, lapok, építők stb..

21. Tömeg, űrtartalom mérése: Összehasonlítások, függetlenítés a nagyságtól (tömeg). Egyenlő tömegű tárgyakkal (gesztenye, makkacukor, építőelemek, gombok, kavicsok), kétkarú mérleggel. Űrtartalom mérése sok-sok töltögetéssel, találgatással, melyikbe mennyi férhet.

22. Síkbeli alkotások szabadon, mozaiklapból. 4-6 lapból összeállítható figurák lefedése mozaiklapokkal. Puzzle-kirakások minta alapján legóból. Illesztések. Rész-egész viszony felfogása. A pontos megfigyelésre nevelés. Tájékozódás a sík vonalain. Egyenes-görbe

23. Építés szabadon különféle formákból (cifra palota) 6-8 elemből álló építmény lemásolása azonos állásban, majd elforgatva (páros játék). Különböző geometriai alakzatok felismerése, megnevezése tulajdonságok szerint.

24. Papír nyírás: különböző formájú síklapok létrehozása: csoportosítások szögek száma szerint egy összesítő táblázaton. Hajtásvonalak keresése, azonosságok, különbségek fölfedezése.

25. Mozgás a tükör előtt: közlekedés, távolodás, hajlások, kar és láb mozgások megfigyelése a tükörben. Papírhajtásokkal, vágással tükrös terítők készítése(csipketerítő)

26.Tájékozódás térben, síkban

27.Nyitott és zárt vonalak között tájékozódás. Labirintusjátékok síkban.

Mozgásfejlesztés éves tervezéséhez – szakmai anyag

A fejlesztés tartalma	3-4 évesek	4-5 évesek	5-6-7 évesek
Állások	-zárt lábbal pár másodpercig -testfordulatok -felugrással, lépéssel	-fállábon sarok-, és térdemelés -lábujjon állás	-mérlegállás (mellső, oldalsó)
Járások	-járás gyorsabban, lassabban -kis és nagy lépésekkel előre, oldalra -tárgyak kikerülése, átlépése -hullámvonalban, csigavonalban óvodapedagógus vezetésével -különböző irányokba kanyarodással -tornaszerek tartásával test előtt, mögött, fej fölött stb. -dobbantással, tapssal óvodapedagógus vezetésével,	-kis és nagysávokban tárgyak kikerülése, átlépése (babzsák, szivacs, henger stb.) -járás talajra rajzolt alakzatokon (cikkcakk, hullám S,) -galopplépések -testfordulatok jobbra, balra -tyúklépés -kéziszerke egyensúlyozása tenyéren (labda, bot) -egyensúlyozó járás vízszintes és rézsútós szereken	zenére -gyorsabb, lassabb ütemezésre -szétszórt és sorba rendezett akadályok kikerülése, megkerülése, átlépése (babzsák, bot, kendő, szalag stb.) -akadálykerülés a megadott irányokba (jobbra vagy balra) -galopplépések előre 2x jobb, 2x bal lép elől, oldalra keresztlépések, elől, hátul keresztezéssel

	kézfogással majd anélkül -sávokban, szalagok stb. között -térd és sarokemeléssel lábujjon -létra fokai közé lépés, asztalon, padon előre -egyensúlyozó járás talajon 50-100 cm széles vonal között -egyensúlyozó járás padon		-teljes fordulatok jobbra kezdve, balra kezdve -törpejárás guggolásban, lábujjon, létra fokain -10c cm-es részsútos gerendán átbújásokkal, akadályátlépéssel, fejtetőn hordott kéziszerekkel -lefesztett lábfejjel, sarok befelé fordul -járás talajra rajzolt alakzatokon különböző kartartásokkal összekötve
Futások	tempóváltások, irányváltások szórt futásban, jelre: versenyfutás 10-15 m távon -zsinórok, padok között, körkötélen kívül, belül -kéziszer hordásával fej fölött, test előtt, mögött stb.	futás tárgy körbekerítésével -akadály átlépésével -tárgyak megkerülésével, kikerülésével -versenyfutás (15-20 m) -futás átlósan, padok, zsinórok között, sávokban stb.	futás földre rajzolt jelekre lépve -sűrűn elhelyezett akadályok kikerülése -belegyorsuló futások, versenyfutások (30 m), állórajtából

	-jelre különböző testhelyzetek fölvétele (ülés, fekvés, bebújás stb.) -jelre kéziszer helyének változtatása, ráülés, feldobás, gurítás -jelre tornaszerhez viszonyított testhelyzet fölvétele (elé, mögé, mellé)	-kiscsoportos feladatok minél gyorsabb kivitelezése -futás egymással szemben (helycsere)	-futás térdemeléssel, saroklendítés hátra -futás közben jelre felugrás vagy megnevezett irányba futás -gyorsan egyéni versengéssel is -helycserés sorversenyek vonalról -akadályátlépéssel, bújással, eszközszerzéssel -tárgyak bekerítése futással (henger, pad, fák, vagy színek formák szerint)
Csúszások	-vonalak és zsinórok között, asztal alatt, előre, hátra (hason, háton ülésben, tárgyak megkerülésével, gyorsan, lassan, kötél alatt)	-asztalon, padon karhúzással, tolással, csak lábtolással	-rézsútos padon fölfelé is, lefelé is csak karhúzással, tolással -kar segítségével nélkül (rozmár) -háton, mellkas kiemeléssel, csípő és váll előre tolásával

			haladás
Kúszások térden tenyéren	-négykézláb váltott karral ill. lábbal haladás -két térd együtt, két kar együtt lép előre -pókjárás tárgykerüléssel, átbújással asztal alatt gyorsan, zsinórok között lassan -asztalon, padon előre, páros padon (10-20 cm-re)	-padon, emelt padon, vonalon átbújva, előre, hátra haladva -babzsák csúsztatás térd előtt -jobb térd és kar lép együtt, bal térd és kar (elefántjárás, oldaliság)	-valamelyik végtag kiiktatása -különböző akadályok kerülése -rézsútos padon előre fölfelé, lefelé, hátrafelé -páros padon oldalirányba haladás
Mászások talpon tenyéren	-vonalak között talpon, tenyéren, rézsútos mászókan, létrán le, -fől utánzómozgással	- irányváltoztatással előre, hátra -átbújásokkal különböző magasságú szerek alatt	-mászás átbújással akadálypályán keresztül -mászás lefelé, előre haladva -egy végtag kiiktatásával, talajon (sánta róka) padon, padpáron, oldalra
Ugrások	-lefektetett szalagon, vonalon átugrás helyből, járás majd futás közben is -páros lábon szökdelés helyben, előre, hátra, valami körül	-mélyugrás 40 cm magasból -célba ugrás 1 m sávba -helyből távolugrás páros lábról páros lábra -jelölt sávból elrugaskodás egy lábbal, páros lábra érkezés	-mélyugrás 80 cm magasból -célba ugrás 40 cm-es sávba -felfelé történő ugrás (test homorít) repülés felhúzott térddel -távolba ugrás nekifutással (6-

	-karikába be, - és kiugrás -körkötélbe ki-be ugrás páros lábbal előre -szökdelések akadálykerüléssel előre, hátra, oldalra szökdelés zárt lábbal -talajra rajzolt jelekre (pl. csillag, felhő stb.) ugrás	-különböző alakzatokra egy és két alakzatba ugrás váltakozva -páros lábon két alakzatban való szökdelés (két sávon, két karika soron) -páros, és féllábbal váltakozva, oldalra haladással is -terpeszállásból félfordulattal felugrás, talajra érkezés az akadály megmozdítása nélkül -lábak közé tett akadállyal is (kendő, bot, szalag) -irányított szökdelések (csigavonal, ugróiskola)	8 lépés) -sorozatugrások páros és féllábbal (pl.: karikasoron, egyre szűkülő alakzatokba) -párosával egyszerre ugrás 60 cm-es karikába féllábon is, oldalra is -terpeszállás, egyik láb az egyik, másik láb a másik karikában, felugrás közben félfordulat - visszaérkezés az óvodapedagógusnak háttal a karikába terpeszállásban
Magasugrás	-futásban tárgyak, kéziszerrek átlépése (10-15 cm magas)	-nekifutással egy lábról elrugaskodás 20-25 cm magas zsinór, lécz fölött ugrás -talajfogás egy vagy két lábbal	- nekifutással az egyik lábról a másik lábra, 30-50 cm magas gumizsinóron át -akadályfutás 5-6 akadállyal
Támaszugrás	-zsugorkanyarlati ugrás	-zsugorkanyarlati ugrás páros	-zsugorkanyarlati ugrás zárt

	előkészítése (kartámasz, lábbal fel és lelépés padra)	lábbal a padra, talajra)	térddel, átu grás a pad fölött
Kézállás támaszgyakorlatok	-talpon, tenyéren támasz, egyik majd másik lábbal hátra rúgás	-tenyértámasz a talajon, egyik láb a másik után lendül hátra, föl -falra bordásfalra fölmászás lábbal, kartámasz a talajon	-állásból kéztámasz, láblendítés függőleges helyzetig egy lábbal -bordásfalnál felmászás has érintésével
Hossztengely körüli gurulás	-gurulás a test hossz tengelye körül plüssjátékkal, kartartással	-babzsák fogással (kézzel vagy lábbal) -különböz ő szerek fogásával	-párosával -rézsútásra emelt szőnyegen (pl.: „dombról le”)
Gurulóátfordulás			-guggolóátfordulás előre guggolótámaszból -terpeszállásból
Dobások	-terpeszállásból, guggolásból babzsákcsúsztatás padok, vonalak között -guruló labda után futás, elfogás két kézzel	-labdagurítás kü lönböz ő testhelyzetekből -labda feldobása, elkapása -leütés, elkapás járás közben- falra pattintás, elkapás	-gurítások léglabdával vonalak között, padon -ugyanez üt ő vagy bot segítségével -labda feldobása, elkapása

	-labda leejtése, elkapása, feldobása, elkapása -labda görgetése vonalak között hullámsávon -terpeszülésben gurítás társhoz	-dobás társnak, elkapás két kézzel -léglabda továbbítása ütővel, bottal padok között vonalon, majd célba (pl. két szék közé) -labdagörgetés lábbal sávban akadályok között -kétkézes alsó és felső dobások -célba dobás egykezes felső dobással (babzsák vagy kislabda) vízszintes és függőleges célba -hajítás távolba	- járás, futás közben, ülésben, térdelésben, két majd egy kézzel -labdavezetés folyamatosan járás, futás közben akadálykerüléssel két párhuzamos vonal vagy pad között -labdagurítás lábbal hullámvonalon -labda rúgása társnak -célba dobás vízszintes és függőleges célba egy kezes alsó és felső dobással (kislabda, babzsák) -kislabda hajítás 2 m magas zsinór fölött -kétkézes alsó és felső dobások vízszintes és függőleges célba, karikába
--	--	--	---

			-kétkezes alsó, és felső dobások társnak is -hajítás távolba
Függések:	-mászókán fel-lemászás -érintő magas vízszintes rúdra kapaszkodás madárfogással, lábmozgással	-vízszintes rúdon függésben jobb, illetve bal fogódzó elengedése, visszafogás megkísérlése -függésben váltogatott vagy páros lábmozgások	-függőállásban tovahaladás oldalra utánfogással, keresztező fogással -lendület előre hátra mozgással. leugrással
Mozgásos játékok:	-szerep-, vagy utánzó játékok -futójátékok sorban, körben szétszórta -fogójátékok szerepvállalással	-futójátékok párokban is -sorversennyel való ismerkedés -játékok eszköz hordásával és átadásával	-fogójátékok párokban kézfogással is -sorversenyek eszközzel is -váltóversenyek eszközzel és a nélkül

A fejlődés jellemzői

3-4 évesek:	4-5 évesek:	5-6 évesek:
-Képesek futás közben megadott jelre irányt változtatni - személyeket és tárgyakat kikerülni és megkerülni. -Csúsznak, kúsznak, másznak a talajon irányváltoztatással is -Képesek sávokat átlépni -A labdát helyben és járás közben maguk mellett 1 kézzel gurítják.	-Ismerjék és szeressék a futó, és fogójátékokat -Képesek legyenek egyszerűbb versenyjátékokat játszani -Képesek kézfogással kört alakítani -Képesek guruló átfordulásra előre -Biztosan haladnak végig vízszintes padon, a pad végén leugranak hajlított alapállásba -Célba dobznak 1 kezes felső dobással -Labdát fognak, gurítanak, feldobnak és elkapnak.	-Képesek egyensúlyozásra rézsútos padon illetve felfordított vízszintes padon is -Cselekvőképességük gyors, képesek a tájékozódásra -Megértik az egyszerűbb vezényszavakat -Bordásfalon illetve mászókán le,-és fölmásznak, képesek függeszkedésre -Kislabdát hajítanak távolba -Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok betartásával -Képesek természetes és ütemtartásos járásra -Állórajtból kiindulva 20-30 métert futnak

		-Néhány lépés nekifutással akadályt átugranak -Labdát vezetnek helyben
--	--	--